

Opiskelijoiden motivaatioon vaikuttavat tekijät ja niiden yhteys poissaoloihin ammatillisessa oppilaitoksessa

Katja Kuuppelomäki

Aikuiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Kevätlukukausi 2016

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Kuuppelomäki, Katja. 2016. Opiskelijoiden motivaatioon vaikuttavat tekijät ja niiden yhteys poissaoloihin ammatillisessa oppilaitoksessa. Aikuiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 96 sivua + liitteet.

Tämä tutkimus käsittelee liiketalouden opettajien ja kolmannen vuoden liiketalouden opiskelijoiden ja opettajien välisiä vuorovaikutustekijöitä ja opiskeluun liittyviä motivaatiotekijöitä sekä opettajien suhtautumista opiskelijoiden poissaoloihin.

Teoreettinen viitekehys rakennettiin ammatilliseen koulutukseen ja sukupolviin sekä vuorovaikutukseen ja opintoihin liittyvän tutkimuskirjallisuuden avulla. Tutkimus toteutettiin mixed methods -strategiaa hyödyntämällä. Tutkimusaineisto kerättiin opettajien ja opiskelijoiden yksilöhaastatteluilla (N=15) ja opiskelijoille suunnatulla kyselylomakkeella (N=180). Haastattelujen ja kyselyn avulla kartoitettiin opettajien ja opiskelijoiden näkemyksiään oppilaitoksen toimintakulttuurista, vuorovaikutuksesta, motivaatiosta ja opiskelijoiden poissaoloista.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että luokkakaverit, opettajan ja opiskelijan molemminpuolinen kunnioitus ja opettajien läsnäolo vaikuttavat eniten kolmannen vuoden liiketalouden opiskelijoiden motivaatioon ammattiopistossa. Tulokset osoittivat myös, että sukupolvien välillä oli jonkin verran eroja. Opettajat odottavat opiskelijoilta itsenäisyyttä opinnoissa, mutta opiskelijat ovat tottuneet saamaan asioita ilman ylimääräisiä ponnisteluja. Jos heidän täytyy nähdä vaivaa suorittaakseen jotain, he luovuttavat helposti. Poissaolojen ehkäisyyn tarvitaan selkeitä sääntöjä, joita kaikki opiskelijat ja opettajat noudattavat. Ehdotuksena tuli, että kun opiskelijan poissaolojen määrä on ylittänyt sovitun poissaolokiintiön, hänen tulee käydä kurssi uudelleen.

Hakusanat: sukupolvet, vuorovaikutus, motivaatiotekijät, poissaolot

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
1.1 Taustaa.....	5
1.2 Tutkimuksen tarkoitus ja rajaus	6
1.3 Aikaisemmat tutkimukset.....	7
2 AMMATILLINEN KOULUTUS JA SUKUPOLVET	10
2.1 Ammatillinen koulutus	10
2.2 Oppilaitoksen toimintakulttuuri	11
2.3 Eri sukupolvet.....	13
2.3.1 Z-sukupolvi.....	15
2.3.2 Y-sukupolvi.....	16
2.3.3 X-sukupolvi.....	18
3 VUOROVAIKUTUSSUHTEET JA OPINNOT	20
3.1 Opettaja vuorovaikutussuhteen luojana	20
3.2 Koulun ja luokan ilmapiiri	23
3.3 Motivaatio	25
3.4 Motivaatioteoriat.....	28
3.5 Asenne	30
3.6 Poissaolot.....	33
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	36
4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	36
4.2 Tutkimuksen strategiana mixed methods.....	36
4.3 Laadullisen aineiston keruu ja analyysi	39
4.3.1 Laadullinen haastattelututkimus opettajille.....	39
4.3.2 Laadullinen haastattelututkimus opiskelijoille	41
4.3.3 Laadullinen analyysi.....	42
4.4 Määrällisen aineiston keruu ja analyysi	44
4.4.1 Määrällinen kyselytutkimus opiskelijoille	44
4.4.2 Määrällinen analyysi.....	46
5 AMMATILLISTEN OPETTAJIEN NÄKEMYKSIÄ OPISKELIJOIDEN MOTIVAATIOON JA POISSAOLOIHIN VAIKUTTAVISTA TEKIJÖISTÄ	48
5.1 Koulutuksen järjestäjän toiminta	48
5.2 Opettajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutussuhde	50
5.3 Haasteet opettajan työssä.....	51
5.4 Opettajan rooli	52
5.5 Opiskelijoiden motivaatio	52
5.6 Poissaolojen syntyminen	54

5.7 Yhteenveto opettajien näkemyksistä.....	55
6 AMMATILLISTEN OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSIÄ OPISKELIJOIDEN MOTIVAATIOON JA POISSAOLOIHIN VAIKUTTAVISTA TEKIJÖISTÄ.....	58
6.1 Oppilaitoksen toimintakulttuuri	58
6.2 Vuorovaikutus.....	62
6.3 Motivaatiotekijät.....	65
6.4 Poissaolot.....	67
6.5 Yhteenveto opiskelijoiden näkemyksistä	68
7 POHDINTA	71
7.1 Ajatukset vuorovaikutuksen merkityksestä motivaatiotekijänä	71
7.2 Ajatukset poissaoloihin vaikuttavista tekijöistä	76
7.3 Kehittämissuhteet poissaolojen syntymisen estämiseksi	79
8 LOPUKSI.....	82
8.1 Tutkimuksen päätulokset	82
8.2 Tutkimuksen luotettavuus	83
8.3 Tutkimuksen eettisyys.....	85
8.4 Jatkotutkimusaiheet.....	86
LÄHTEET	88
LIITTEET.....	97

1 JOHDANTO

Tämä tutkimus käsittelee opettajien ja nuorten, kolmannen vuoden liiketalouden opiskelijoiden työskentelyä ammattiopistossa, heidän välistä vuorovaikutustaan, opiskeluun vaikuttavia motivaatiotekijöitä, sekä molempien suhtautumista opiskelijoiden poissaoloihin. Edustettuina ovat Etelä-Suomessa olevassa ammattioppilaitoksessa työskentelevät liiketalouden opettajat ja kolmannen vuoden liiketalouden opiskelijat.

Nuoria ohjataan peruskoulun jälkeisiin opintoihin erilaisten odotusten, ohjausjärjestelmien ja lakien kautta. Kun nuori jatkaa opintojaan, siitä on hyötyä monelle eri taholle ja erityisesti nuorelle itselleen. Ammattitaitoiselle työvoimalle on tarvetta nyt ja tulevaisuudessa, joten nuorten koulutuksen tukeminen on tärkeää. (Kuronen 2010, 15.)

Oppilaitoksen toimintakulttuuriin kuuluu kirjatut käytännöt poissaolojen hoitamiseen. Poissaolot kirjataan Helmi-järjestelmään, joka on oppilaitoksen intranet opiskeluun liittyvien asioiden tiedottamiseen ja hallintaan. Tutkimuksessa selvitetään muun muassa, onko iällä vaikutusta poissaoloihin. Opiskelijat näkevät itse Helmi-järjestelmästä, jos heille on merkitty poissaoloja ja 18 vuotta täyttäneet voivat myös itse kuitata kaikki poissaolonsa.

1.1 Taustaa

Työskentelen ammatillisessa oppilaitoksessa asiakaspalvelun ja myynnin lehtorina. Nuorisopuolella työskentely on välillä haastavaa mutta vastaavasti erittäin palkitsevaa. Poissaolot ovat asia, jota pohditaan sekä opettajien että joidenkin opiskelijoiden keskuudessa. Minua kiinnostaa erityisesti tutkia opiskelijoiden ja opettajien ajatuksia erilaisista motivaatiotekijöistä ja niiden vaikutuksesta poissaoloihin.

Nykyisen poissaoloja koskevan käytännön mukaisesti opiskelija voi olla kurssilta poissa sovitun kiintiön verran. Kun tämä kiintiö tulee opiskelijan

kohdalla täyteen, opiskelija joutuu puhutteluun, mutta saa kuitenkin jatkaa kurssilla, sillä opiskelijaa ei voi jättää pois kurssilta. Opettajan ei kuitenkaan tarvitse arvioida tunneilta paljon poissaollutta opiskelijaa. Opiskelija voi korvata poissaolot myöhemmin ylimääräisillä kurssin sisältöön liittyvillä tehtävillä. Tämä tuntuu tunnollisesti läsnä olevien opiskelijoiden mielestä epäoikeudenmukaiselta, eivätkä he ymmärrä, miksi opettaja ei voi erottaa niin sanotusti "lintsaavaa" opiskelijaa kurssilta vaikka haluaisikin. Opettajakin joutuu venymään enemmän työssään, koska hänen tulee tehdä "rästitehtäviä" eli ylimääräistä työtä normaalin opetuksen lisäksi. Opettaja on tässä ikävässä välikädessä ja saattaa jopa saada vihaisia viestejä opiskelijoiden vanhemmilta.

Aihepiiri kiinnostaa minua oman työni kautta. Poissaolokiintiöt ovat käytössä omalla työpaikallani ja niiden toteuttamisessa on ollut paljon epäselvyyksiä.

1.2 Tutkimuksen tarkoitus ja rajaus

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää opettajien ja opiskelijoiden ajatuksia opiskeluun liittyvistä motivaatiotekijöistä sekä poissaolojen syntymiseen vaikuttavista tekijöistä. Tutkimuksessa on tarkoitus miettiä mahdollisia toimenpiteitä, joiden avulla opiskelijoita voitaisiin motivoida entistä paremmin ja jotka muodostaisivat yhtenäisen käytännön, joka on oikeudenmukainen kaikille opiskelijoille. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa hyödyllistä tietoa kaikille niille liiketalouden ammattiopistoille, joita poissaolokiintiöt koskevat. Tämä selvitystyö koskee kuitenkin vain yhden pääkaupunkiseudulla toimivan ammatillisen oppilaitoksen opettajia ja opiskelijoita.

Tutkimuksen tehtävänä ei ole puuttua koulutusjärjestelmiin tai organisaatorakenteisiin. Tutkimuksen tarkoituksena on ainoastaan antaa keinoja ja näkemyksiä siihen, miten opiskelijat ja opettajat voivat kokea poissaolokiintiön noudattamisen oikeudenmukaiseksi ja valvotuksi. Lähtökohtana on siis toiminnan kehittäminen.

1.3 Aikaisemmat tutkimukset

Tällä hetkellä toisen asteen ammattiopistossa opiskelevien nuorten motivaatiotekijöitä ja niiden vaikutusta poissaoloihin on tutkittu jo jonkin verran.

Maria Nattestadin ja Kristiina Okkosen Lapin yliopistossa vuonna 2011 tekemässä pro gradu -tutkielmassa on tutkittu, mitä työkaluja koululla on tukea runsaasti poissaolevan oppilaan hyvinvointia. Tutkimuksessa tarkasteltiin erään Kelpo-hankkeeseen kuuluvan koulun toimenpiteitä niiden oppilaiden kohdalla, joilla oli paljon poissaoloja. Tutkimustuloksista käy ilmi, että koulussa saavutettu hyvinvointi ehkäisee opiskelijoiden pahoinvointia, syrjäytymistä ja muita mahdollisia yhteiskunnallisia ongelmia. Hyvinvointia tukee koulun sosiaalisten tukiverkostojen sujuva organisointi arjessa ja koulun toimintakulttuurin, rakenteiden ja tunneilmaston aktiivinen ylläpitäminen.

Ilpo Kuronen on tehnyt Jyväskylän yliopistossa vuonna 2010 väitöstutkielman nimeltä *Peruskoulusta elämäkouluun*, jossa hän käsittelee syrjäytymisvaarassa olevien nuorien ajatuksia koulu-urastaan ja omista tulevaisuuden näkemyksistään. Näitä tarkastellaan narratiivisten elämäkerran- ja elämänkulun käsitteiden avulla. Tutkimustuloksista käy ilmi, että henkilökohtaisella opintosuunnitelmalla ja laadukkailla ohjauspalveluilla on tärkeä merkitys nuorten opiskelijoiden opintomenestyksessä. Lisääntyvät oppimisvaatimukset luovat kehitysvaiheessa oleville opiskelijoille paineita, joten opiskelijat tarvitsevat tukea henkilökohtaiseen opintopolkuun sitoutumiseen. Tutkimuksen mukaan peruskoulutukseen kohdistuva koulukielteisyys ja tasa-arvoistamisen tavoitteen epäonnistuminen ei ole kuitenkaan estänyt nuoria etsimästä omaa alaansa aktiivisesti.

Toinen samankaltainen tutkimus on tehty väitöskirjana Kuopion yliopistossa vuonna 2009. Pirkko Nurmen tutkielma *Opettaja kouluhyvinvoinnin edistäjänä* käsittelee toisen asteen opettajien mahdollisuuksia kouluhyvinvoinnin edistämisessä ja opiskelijoiden syrjäytymisen estämiseksi. Tutkimus perustuu

postmoderniin tieteeseen ja tarkastelee aihetta fenomenologian kautta. Tutkimustuloksista käy ilmi, että opintojen venymisen taustalla on useimmiten oppimisvaikeuksia, joihin opiskelija ei ole saanut tarvittavaa tukea koulultaan. Opettajan odotetaan välittävän opiskelijoistaan ja kannustamaan heitä opintojen suorittamiseen. Opiskelijat kokevat, että kurssien suorittaminen helposti ei ole motivoivaa vaan kokevat päinvastoin jäävänsä heitteille. Myös huono koulumenestys, negatiiviset koulukokemukset ja omat vaikeudet elämän hallinnassa vaikuttavat opintojen hidastumiseen.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisessa opettajakorkeakoulussa Riitta Pappinen on tehnyt vuonna 2009 tutkielman poissaolojen vaikutuksesta opiskelijoiden oppimiseen. Tutkimus selvittää opiskelijan poissaolojen vaikutusta ryhmään, kouluun, elinkeinoelämään, ryhmän ohjaajaan, opettajaan ja opiskelijaan itseensä. Tutkimus toteutettiin Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymässä, Ammattiopisto Joensuun palveluiden Kaupan ja hallinnon alan -yksikössä. Tutkimustuloksista käy ilmi, että poissaoloilla on suuri merkitys opiskelijan ja henkilökunnan lisäksi myös koulun eri sidosryhmiin. Poissaolokäyttäytymiseen voidaan tutkimuksen mukaan yrittää vaikuttaa puuttamalla jo varhaisessa vaiheessa ja selvittämällä erilaisia opiskeluun vaikuttavia taustatekijöitä, kuten opiskelijoiden oppimistyyliä ja kehitysvaiheet. Opiskelijoiden viihtymistä koulussa voidaan edistää myös luomalla erilaisia oppimiskäytäntöjä.

Jyväskylän yliopistossa on vuonna 2002 tehty pro gradu -tutkielma poissaoloista liikuntatunneilta ammatillisessa oppilaitoksessa. Jarmo Meltorannan tutkimus tarkastelee oppilaiden omaa motivaatiota liikuntatunneille osallistumiseen ja sen yhteyksiä poissaoloihin. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää myös opiskelijoiden asennetta suoritettavaa opintokokonaisuutta kohtaan ja sen vaikutusta poissaolojen syntymiseen. Tutkimustulosten perusteella voi todeta, että jos opiskelija kokee olevansa huono liikunnassa tai hän ei koe liikuntaa tarpeelliseksi oppiaineeksi, hänellä ei ole motivaatiota mennä liikuntatunneille. Myös opettajan vaikutus poissaolojen

syntymiseen näkyy siinä miten mielenkiintoiseksi hän tunnin rakentaa ja vaatiiko hän opiskelijaa hankkimaan tunneille tarvittavat liikuntavarusteet.

2 AMMATILLINEN KOULUTUS JA SUKUPOLVET

2.1 Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on vastata työelämän tarpeisiin ja kouluttaa kunkin alan ammattilaisia. Ammatillisen koulutuksen käytyään nuori on paremmassa asemassa työmarkkinoilla kuin yksilö, jolla ei ole ammatillista koulutusta. (Kuronen 2010, 76-77.)

Ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on kouluttaa työmarkkinoille kilpailukykyisiä, vastuullisia ja sosiaalisia osajia, jotka ovat valmiita jatkuvaan ammatilliseen kasvuun ja liikkuvuuteen. Moderni koulutus vaatii opettajilta kattavia viestintä ja vuorovaikutustaitoja sekä kykyä opiskella oman mukavuusalueen ulkopuolella olevia asioita, ei pelkästään asiantuntijuutta opettamastaan aineesta. (Mirzagitova & Akhmetov 2014, 114-116.)

Niemen (2010, 144-146) mukaan jatkuvassa muutosprosessissa oleva työ, työelämä ja työmarkkinat ovat vahvasti esillä nuorten opiskelijoiden ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmissa, koska opiskelija opetetaan jo tätä kautta työelämän tulevaisuuden tarpeisiin. Toisen asteen koulutus on nopea ja moraalisesti arvostettu tie aikuisuuteen.

Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmaan on kirjattu ylös tavoite kasvattaa opiskelija täsmälliseksi ja tunnolliseksi työntekijäksi. Vaikka opiskelija ei olisi motivoitunut käymään säännöllisesti koulussa, hän voi kuitenkin loistaa innokkuudellaan työssäoppimisjakson aikana. Tämän vuoksi opiskelijan työssä menestymistä ei voida etukäteen ennustaa pelkän koulumenestyksen perusteella. (Niemi 2010, 148-149.)

Ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on toimia tiedon siirtäjänä opettajalta opiskelijalle opetustilanteen aikana. Koulutus edellyttää opettajilta erilaisia pedagogisia menetelmiä ja valtuuttaa opiskelijoita osallistumaan aktiivisesti opettajan antamaan panokseen. Aktiivisen oppimisen menetelmiä luokkahuoneessa ovat parityöt, pelit, ryhmätyöt ja roolileikit. Aktiivinen

oppimiskokemus on syntynyt silloin kun oppimiskokemus on nautinnollinen, koska opittava asia on esitetty monipuolisesti. (Engidaw 2014, 981-989.)

Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmien avulla pyritään tehostamaan oppimista ja vastaamaan työelämän muuttuviin tarpeisiin. Ammatillinen koulutus on työelämälähtöistä ja koulutusjärjestelmän vastuulla on esitellä opiskelijoille erilaisia uravaihtoehtoja. Ammatillisessa koulutuksessa edistetään oppimista jonkin ammattialan innovatiiviseksi, aloitteelliseksi, verkostoituneeksi ja yhteistyökykyiseksi asiantuntijaksi. (Laine & Hämäläinen 2015, 2-16.)

Opiskelijat ovat tottuneet käyttämään tietokoneita, matkapuhelimia ja tabletteja erilaisten tietojen etsimiseen, viihteellisiä tarkoituksia varten ja keskustelemiseen on-line-foorumeilla. Tämä edellyttää ammatillisen koulutuksen asiantuntijoilta opetusmenetelmien suunnittelua verkko-oppimisympäristöissä, jossa otetaan huomioon laadullisia ja määrällisiä seikkoja sekä interaktiivisuutta ja alustoja asianmukaisesti tarpeisiin. Virtuaalinen oppimisympäristö mahdollistaa sisältöjen laajentamisen ja päivittämisen yksinkertaisella ja nopealla tavalla. (Soblechero, Gaya & Ramírez 2014, 2.)

2.2 Oppilaitoksen toimintakulttuuri

Oppilaitoksen tehtävänä on määritellä lähtökohdat opetuksen järjestämiseen sekä luetella opetuksen toteuttamisen erityispiirteet. Oppilaitoksen tehtävänä on tukea opiskelijan motivaatiota koko opintoprosessin ajan ja auttaa opiskelijaa saavuttamaan kognitiiviset tiedot ja taidot. (Opetushallitus 2015.)

Liiketalouden perustutkinnon tavoitteena on antaa opiskelijalle vahva ammattitaito, jota hän voivat kehittää läpi elämän. Ammatillisessa koulutuksessa tuetaan opiskelijan kehitystä tasapainoiseksi ihmiseksi sekä kannustetaan elinikäiseen oppimiseen. (Omnia 2015.)

Opetussuunnitelma on polku, jonka mukaan asiasisältöä opetetaan opiskelijoille oppitunneilla, mutta pedagogiikka viittaa siihen, miten opettajat

rakentavat omanlaisensa opetustekniikan. Perinteisessä opetuksessa opettaja on auktoriteetin luoja ja opiskelijat ovat passiivisia tiedon vastaanottajia. Modernissa opetustilanteessa opettaja ei ole auktoriteetin ylläpitäjä, vaan hän välittää tietoa ja auttaa opiskelijoita ajattelemaan itse ja tekemään mielekkäitä yhteyksiä opittuun. Opettaja innostaa opiskelijoita avoimien kysymysten avulla etsimään tietoa oma-aloitteisesti ja ottamaan enemmän valtaa suhteessa tekemiinsä valintoihin. (Buffington 2014, 6-12.)

Eyalin ja Rothin (2010, 260) tekemän tutkimuksen mukaan oppilaitoksen toimintakulttuuri vaikuttaa välillisesti opiskelijoiden oppimistuloksiin. Johtotasolla luodaan sääntöjä, jotka tukevat opettajien kykyä opettaa ja tukea opiskelijoiden oppimista. Merkittäviä tekijöitä toimintakulttuurin muodostumisessa ovat opiskelijoista saatava valtiontuki, läsnäoloprosentit, valmistumistavoitteiden saavuttaminen sekä opiskelijamäärät. Oppilaitoksen johdolta tulevat tiukat ehdot edellyttävät opiskelijoilta tuloksellista oppimista, tiukkoja opetussuunnitelmia, laadukasta opetusta, tietynlaisen opetuskulttuurin ylläpitämistä sekä ammatillisen käyttäytymisen sääntöjä koskien vastuullisuutta ja yhteyksiä ulkopuolisiin yhteisöihin.

Opettajien mahdollisuuksilla vaikuttaa koulun toimintakulttuuriin ja koulun johdon opettajien motivoinnilla on myönteinen vaikutus opettajien työssä viihtymiseen. Mitä enemmän opettajat voivat vaikuttaa oman työnsä sisältöön, sitä motivoituneempia he ovat omaa työtänsä kohtaan, joka puolestaan näkyy opiskelijoiden tyytyväisyytenä. (Eyal & Roth 2010, 261-262.)

Monien koulujen uudistumispyrkimysten taustalla on tahtotila lisätä opiskelijoiden luokkatilassa tapahtuvaa aktiivista osallistumista opetustapahtumaan ja oppimisprosessiin. Opiskelijan sitoutuminen kouluun ei kuitenkaan ole verrattavissa suoraan luokkahuoneessa tapahtuvaan oppimiseen, koska sama opiskelija voi olla erittäin aktiivinen joillakin opetustunneilla, mutta ei kaikilla. Vaikka opiskelija on läsnä koulussa, ei kuitenkaan tarkoita sitä, että hän olisi oppinut jotain opettavasta aineesta tai sitoutunut koulun toimintaan (Wang, Bergin & Bergin 2014, 517-532.)

Verkko-oppiminen on tullut kasvokkain tapahtuvan opetuksen rinnalle ja verkon kautta oppimisen etuina on joustavuus ja oppimisen laadun parantaminen. Kuitenkaan verkon kautta tapahtuva oppiminen ei ole täysin ongelmaton, koska siitä puuttuu luokkahuoneessa tapahtuva oppiminen ja välttämättä kaikki opiskelijat eivät kykene ilman tätä itsenäiseen työskentelyyn. (Li & Guo 2015, 1-6.)

Eriytetyn opetuksen puuttuminen monista luokkahuoneista tukahduttaa niiden opiskelijoiden koulumenestystä, jotka eivät opi samalla tavalla kuin muut heidän ikäisensä. Eriytetty opetus vaatii opettajilta suurempaa työpanosta, koska heillä tulee olla valmius luoda oppitunnit kaikille opiskelijoille. Opettajat eivät pysty tarjoamaan jokaiselle opiskelijalle yksilöllistä opetusta, joka voi johtua monista tekijöistä, kuten ajan puutteesta, ammatillisen kehityksen puutteesta tai jatkuvasti muuttuvista opetuskäytännöistä. (Robinson, Maldonado & Whaley 2014, 2-6.)

Kaikki ammatilliset oppilaitokset eivät seuraa opiskelijoiden luvattomia poissaoloja. Tämän seurauksena on usein opintojen keskeyttäminen tai opinnoista jälkeen jääminen. Oppilaitoksilta vaaditaankin entistä tiukempaa poissaolojen seuraamista, jotta opiskelijat eivät syrjäydy ja opinnot sujuvat odotetulla tavalla. (Pirttiniemi 2009, 105-107.)

O'Sullivanin ym. (2015, 24) tekemän tutkimuksen mukaan opiskelijat eivät koe oppilaitoksen toimintakulttuuria arvokkaaksi, jos siellä annetaan poissaoloja anteeksi ilman perusteita. Kun opiskelijat huomaavat, ettei oppilaitos koe läsnäoloa tärkeäksi, opiskelijat äänestävät jaloillaan ja jäävät pois koulusta.

2.3 Eri sukupolvet

Sukupolvi määritellään ihmisiksi, jotka on ryhmitelty tietyn ikäjakautaan, asumissijainnin ja merkittävän elämäntapahtuman mukaan. Sukupolviryhmiksi kutsutaan usein ikäluokkia, joiden jäsenet ovat sidoksissa toisiinsa jaetun elämäkokemuksen myötä. Eri sukupolville voivat jakaa tietynlaisen työn

arvostuksen, asenteen, mieltymyksiä, odotuksia, käsityksiä ja käyttäytymistä. (Kian, Yusoff & Rajah 2013, 54.)

Sukupolvien välillä on yhteisiä arvoja ja käsityksiä kuten oikeusjärjestelmät, hallinnolliset säännöt ja asetukset sekä kulttuuriset, taloudelliset ja sosiaaliset normit. Totutulla toimintakulttuurilla voi olla vahva, vakaa vaikutus eri sukupolvien välillä. (Yi, Ribbens, Fu & Cheng 2014, 70.)

Suuriksi ikäluokiksi määritellään sotien jälkeen 1945-1950 syntyneet lapset, kun taas suuren murroksen sukupolveksi kutsutaan 1950-luvulla syntyneitä lapsia. Suurten ikäluokkien lapset ovat kokeneet sota- ja pula-ajan, mutta ovat myös nähneet, miten Suomi jälleenrakennettiin ja hyvinvointivaltio syntyi. Hyvinvoinnin sukupolveen kuuluvat 60-luvulla syntyneet ja 70-luvulla syntyneet ovat taas X-sukupolven edustajia. Y-sukupolvea ovat 80-luvun alusta 90-luvun puoliväliin asti syntyneet lapset ja Z-sukupolvea 90-luvun puolivälistä ja 2000-luvun alkuun syntyneet lapset. Uudet sukupolvet leimataan aina "pullamössösukupolviksi" kunnes heille löytyy oma nimityksensä. Pullamössösukupolvilla tarkoitetaan lapsia, jotka eivät ole nähneet pula-aikaa ja he ovat saaneet kaiken valmiina. (Yle uutiset 2012.)

Yin, Ribbensin, Fun & Chengn (2014, 68) mukaan suuret ikäluokat kunnioittavat viranomaisia, odottavat hyvää elämää, arvostavat työuraa ja kannattavat yksimielisiin päätöksiin perustuvaa johtamistyyliä. X-sukupolven ihmisiä pidetään kyynisinä, pessimistisinä ja individualistisina, mutta vastaavasti myös perhekeskeisinä, käytännöllisinä ja suvaitsevaisina. He ovat työnantajia kohtaan lojaaleja ja joustavia. Y sukupolven edustajat ovat luottavaisia, kollektiivisia ja heiltä luonnistuu kevyt jutustelu. He ovat tottuneet työelämässä tapahtuviin muutoksiin ja suosivat haasteellista työtä, jossa pyrkivät onnistumaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Tutkimustulokset osoittavat, että nuoret sukupolvet eroavat vanhemmista sukupolvista merkittävästi. Nuoret sukupolvet ovat saaneet paremmat mahdollisuudet kouluttautua ja etsiä mielenkiintoisia töitä, joissa he voivat käyttää taitojaan, tehdä päätöksiä ja saavuttaa materiaalisia palkintoja. Työn

arvo on muuttunut olennaisesti sukupolvien välillä, mutta työn itseisarvo on muuttunut suhteellisen vähän. (Krahn & Galambose 2014, 92-96.)

X- ja Y -sukupolvien välillä on paljon yhtäläisyyksiä, joista merkittävimpiä ovat ongelmien ratkaisu yhdessä, mukautuneisuus, kärsimättömyys, hauskan pito, kulttuurinen monipuolisuus sekä tekniikan ymmärrys. Niitä erottaa se, että X sukupolvi arvostaa itsenäisyyttä, kun taas Y-sukupolvi kokee olonsa turvalliseksi ohjauksessa ja valvonnassa. Y-sukupolven kasvatit ovat yleisesti ottaen varmoja omista kyvyistään, kun taas X-sukupolven edustajat ovat sidoksissa vanhempiinsa, jonka kautta heidän itsetuntonsa syntyy. (Khorn & Mapunda 2014, 6-13.)

Monen sukupolven edustajat ovat tottuneet siihen, että opettaja luennoi luokkatilassa. Tätä klassista luennoimistapaa käytetäänkin edelleen. Tämän rinnalle on kuitenkin tullut varsinkin sukupolville X ja Y tuttu opetustapahtuma, joka muodostuu opettajan pitämistä lyhyistä luennoista, opettajan ja opiskelijoiden välisestä ajatusten vaihtamisesta ja tietokoneella työskentelystä. (Snell 2000, 1-3.)

2.3.1 Z-sukupolvi

Z-sukupolven ihmiset ovat tottuneet sosiaaliseen oppimiskokemukseen, jossa he pystyvät hankkimaan ja laajentamaan tietämystään vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Tämän uskotaan vaikuttavan myönteisesti nuorten oppimiskokemuksiin ja heitä pidetään älykkäinä tiedon suodattajina. Z-sukupolven ihmiset kuitenkin ymmärtävät, että yksittäiset suoritukset testataan erikseen ja heillä itsellään on viime kädessä vastuu oppimisestaan. (Igel & Urguhart 2012, 16-21.)

Vuoden 1995 jälkeen syntyneiden Z-sukupolven edustajien elämään on aina kuulunut älypuhelimet, IPadit, sosiaalinen media ja Internet. Heille on luonnollista, että oppimateriaali ei välttämättä ole enää kirjojen muodossa, vaan se voi löytyä myös internetistä. Tämän sukupolven lapset analysoivat, jakavat ja soveltavat suurta määrää erilaisia ja luovia verkkotyökaluja. Z-sukupolvi on

antanut opettajalle joustavia työkaluja, joilla toteuttaa opetustapahtuma, mutta vastaavasti niiden käyttö voi olla opettajalle haastavaa ja jopa perinteistä opetustyötä uhkaavaa. (O'Connell 2013, 40.)

Z-sukupolvea kuvataan jo olemassa olevaksi teinien verkkosukupolveksi, joka on syntynyt 1990-luvun jälkeen digitaaliseen maailmaan, johon kuuluu muun muassa graafiset selaimet, kännykät, blogit, pikaviestimet, laajakaista ja videopelit. He ovat altistuneet huipputekniikan vaikutukselle ja tottuneet kommunikoimaan ja tekemään yhteistyötä reaaliajassa riippumatta fyysisestä sijainnistaan. Nämä teinit ovat syntyneet täysin eri teknologiseen maailmaan kuin heitä edeltävä Y-sukupolvi. (Geck 2006, 1.)

Andersonin (2004, 59-60) mielestä Z-sukupolven edustajia on jo nuoresta lähtien kannustettu kasvamaan maailman kansalaisiksi, jotka osaavat katsoa asioita maailmanlaajuisesti ja hyödyntää oppimaansa monimuotoisesti.

Geckin (2006, 2-4) mukaan Z-sukupolven edustajat eivät osaa vertailla digitekniikan tuottamaa materiaalia painettuun materiaaliin kuten lehtiin ja kirjoihin, ja uskovat, että kaikki heidän tarvitsema tieto on vapaasti saatavilla Internetistä. Tämä ei kuitenkaan ole hyvä asia, sillä he eivät opi etsimään tietoa muualta esimerkiksi kirjastosta. Jos he eivät löydä etsimäänsä Internetistä, he saattavat virheellisesti olettaa, että esimerkiksi tietyllä henkilöllä ei ole uutisarvoa.

2.3.2 Y-sukupolvi

Sukupolvi Y tarkoittaa vuosien 1981 ja -1995 välillä syntyneitä ihmisiä. He elävät pitkälle aikataulutettua elämää, johon kuuluu oleellisena osana opiskelu, ystävät ja harrastukset. Tämä sukupolvi on nähnyt internetin nousukauden ja he osallistuvat aktiiviseen vuorovaikutukseen nopeiden teknologioiden kuten internetin ja matkapuhelimien välityksellä. He ovat avarakatseisia ja haluavat maailman olevan kaikille parempi paikka elää. Y-sukupolvelle on tyypillistä tiimitoiminta ja he arvostavat vapaa-aikaa ja työnantajan joustavuutta, joka mahdollistaa työnteon haluamallaan tavalla. He eivät ole uskollisia yhdelle

yrittäjälle, sillä he haluavat säilyttää uravaihtoehtonsa ja mahdollisesti jopa luoda useampaa uraa samanaikaisesti. (Kian, Yusoff & Rajah 2013, 55-57.)

Lairdin, Harveyn & Lancasterin (2015, 88-91) mukaan Y-sukupolvelle on ominaista hyvä itsetunto ja itsenäinen toiminta. He eivät halua sitoutua pitkäaikaiseen työpaikkaan vaan he nauttivat oikeudesta liikkua vapaasti työmarkkinoilla. Heillä saattaa olla taipumus luulla itsestään liikoja ja he saattavat kaivata kehuja ja palkintoja riippumatta esimerkiksi työntekijän laadun ja vastuun määrän todellisesta tasosta.

Y-sukupolven edustajat ovat tottuneet tekniseen maailmaan, joten he ovat mielellään vuorovaikutuksessa toisten kanssa yhtä lailla sähköisten viestintävälineiden kautta kuin kasvotusten. Y-sukupolven edustajat kaipaavat haastavia, luovia ja avoimia tehtäviä sekä haluavat myös mukaan joukkueeseen. Y-sukupolvelle on tyypillistä tuloshakuisuus, nopeus ja itsenäinen työskentely. Jos he eivät saa toimia näin, lopettavat helposti työn tekemisen. (Luscombe, Lewis & Biggs 2013, 272-290.)

Nuoret Y-sukupolven edustajat ovat valmiita siirtämään töihin menemistä tai jopa uhraamaan työelämänsä, jos he eivät ole tyytyväisiä tarjolla oleviin töihin. Palkka on heille yhtä tärkeä kuin muillekin sukupolville, mutta Y-sukupolvi arvostaa muita sukupolvia enemmän bonuksia ja erilaisia etuuksia. Työn pitäisi olla Y-sukupolvelle haastavaa, mutta vain maltillisesti. Tämän lisäksi he odottavat esimiehiltä läheistä omanlaistansa johtamistyyliä joka on sekoitus joustovaraa ja korkeatasoisia vaatimuksia, joihin on vastattava luovasti. (Kultalahti & Viitala 2015, 104-107.)

Sukupolvi Y on tällä hetkellä tuorein ja suurin sukupolvi työmarkkinoilla. Y-sukupolvi eroaa aikaisemmista sukupolvista siinä, että he ovat kasvaneet Internetin aikakaudella. Y-sukupolven ihmiset ovat tottuneet siihen, että heidän odotuksiinsa vastataan työmarkkinoilla. Mikäli näin ei tehdä, he eivät juuri panosta työn tekemiseen. Kun työpaikalla ei hyödynnetä heidän tietotaitojaan, he ovat vähemmän motivoituneita ja suuntaavat energiansa merkityksettömämpiin työtehtäviin. Tämän seurauksena on se, että he eivät

saa myöhemminkään haastavia tehtäviä ja heidät nimetään laiskaksi sukupolveksi. (Luscombe, Lewis & Biggs 2013, 272-290.)

2.3.3 X-sukupolvi

Sukupolvi X viittaa ihmisiin, jotka ovat syntyneet vuosina 1965-1980. Tälle sukupolvelle on merkittävää se, että heidän aikanaan tietokone on tullut osaksi tiedonhallintaa ja he ovat myös saaneet koulutuksen, jolla on turvattu työmarkkinoilla menestyminen. He ovat motivoituneita parantamaan ammattitaitoaan, luomaan uraansa ja markkinoimaan ammatillista osaamistaan. He ovat uskollisia yhtä työnantajaa kohtaan, jos heille tarjotaan mielenkiintoisia työtehtäviä, joustavia työaikoja ja ylenemismahdollisuuksia. (Kian, Yusoff & Rajah 2013, 55.)

Iältään X-sukupolven edustajat ovat tällä hetkellä noin 35-54 -vuotiaita. Tätä sukupolvea voidaan pitää sukupolvena, joka on tottunut sodanjälkeiseen vaurauteen ja kulttuuriseen vapauteen. Sen avulla he ovat voineet kapinoida yhteiskuntaa ja vanhempia vastaan toisin kuin heitä edeltänyt ikäluokka. Tämän sukupolven edustajat ovat tottuneet jatkuvaan itsensä kehittämiseen sekä oppiviin organisaatioihin, jossa paras oppimiskokemus syntyy oppimisyhteisössä. (Rymarz 2007, 93-95.)

X-sukupolven ihmiset eivät välttämättä enää työskentele koko ikäänsä samassa työpaikassa, vaan heillä on matala kynnyks siirtyä uuteen työpaikkaan, jos se lupaa heille hausempaa ja erilaisia tarpeita tyydyttävää työskentelyä. X-sukupolven voidaankin sanoa olevan suunnannäyttäjä ajatukselle, että työpaikkojen tulisi uudistua houkuttelevammiksi, kehittävämmiksi ja uusia kykyjä edistävämmiksi. Myös henkinen uudistuminen, jatkuvat haasteet, etenemismahdollisuudet ja joustavuus työelämässä ovat tälle sukupolvelle tyypillisiä tottumuksia. (Feyerherm & Vick 2005, 217-221.)

X-sukupolven edustajat ovat sukupolvi, jonka aikana teknologia on mahdollistanut tieteidenvälisen työskentelyn, luonut virallisia mentorointiohjelmia ja auttanut yhteisöä tarjoamalla mahdollisuuden

vuorovaikutteiseen työympäristöön, jossa mahdollistetaan työ- ja yksityiselämän tasapaino. (Morris 2011, 287-289.)

McNichols (2010, 26-31) on tutkimuksessaan tullut siihen tulokseen, että vaikka suuret ikäluokat ovat tarjonneet työelämässä mentorointia kuten kokemusperäisen ja hiljaisen tiedon siirtämistä X-sukupolven edustajille, he eivät välttämättä halua jakaa tietojaan X-sukupolvelle, jos nuoremman sukupolven asenne ei ole kunnioittava vanhempaa sukupolvea kohtaan. Nuorempi sukupolvi ei pysty täysin korvaamaan vanhemman ikäpolven työtaitoja, joten on ensiarvoisen tärkeää, että X-sukupolven edustajat kunnioittavat ja ottavat nöyrän kiitollisina vastaan vanhemman sukupolven opit.

3 VUOROVAIKUTUSSUHTEET JA OPINNOT

3.1 Opettaja vuorovaikutussuhteen luoja

Opettajan työ on rikastuttavaa mutta myös samalla hyvin haasteellista. Kaikkien kanssa on tultava toimeen, mutta oppimisympäristön vuorovaikutuksessa koetaan kuitenkin suuria haasteita. Opettajalta voi luonnistua hyvin vuorovaikutus luokkahuoneessa, mutta kun opettaja on kahdenkeskisessä vuorovaikutustilanteessa opiskelijan kanssa, vuorovaikutuksessa saattaa ilmetä ongelmia. Opettajalla pitäisi olla aikaa ja ammattitaitoa kohdata jokainen opiskelija aina ihmisenä. (Wihersaari 2010, 99-100.)

Opettajan työnkuvaan kuuluvat opiskelijan oppimisen ohjaaminen, oppimista tukevan toimintaympäristön kehittäminen, yhteistyö ja vuorovaikutus eri tahojen kanssa sekä jatkuva ammattitaidon ylläpitäminen oman oppimisen kautta. Opettajuus on jatkuvaa oppimista ja lainalaisuuksiin liittyvää tuntemusta, jossa muodostetaan käsitys oppimisesta myös teorian avulla. (Keurulainen 2006, 224-226.)

Opettajan persoona vaikuttaa paljolti siihen, miten uskottavasti hän toimii ja millainen ajatusmaailma hänellä on. Se heijastuu kaikkeen hänen toimintaansa. Opettajan ensisijaisena tehtävänä on auttaa opiskelijoita kasvamaan henkisesti, psyykkisesti ja fyysisesti tasapainoisiksi ihmisiksi, jotka hallitsevat omaa elämäänsä. Opettajan tehtävänä on lisäksi toimia tiedon siirtäjänä ja oppimisen kontrolloijana, opetuksen suorittajana, oppimisen ja kasvamisen saattajana sekä ohjaajana kasvu- ja oppimisprosessissa. (Patrikainen 2000, 21-26.)

Opiskelijat arvostavat opettajan taitoja, syvällistä tietoa aiheesta, ajatuksen kirkkautta sekä rakkautta tekemäänsä työtä kohtaan. Opiskelijoiden mielestä opettajalle tärkeitä ominaisuuksia on myös opettajan ottama vastuu uuden sukupolven koulutuksesta, mukavan ympäristön luominen sekä tuen antaminen erilaisissa tilanteissa. (Mirzagitova & Akhmetov 2014, 118-119.)

Opettajan vastavuoroinen toiminta opiskelijoiden kanssa, jossa opiskelijat itsekin osallistuvat oppitunnin rakentamiseen, vaikuttaa myönteisellä tavalla opettajan ja opiskelijoiden väliseen vuorovaikutukseen. Tällainen kaksisuuntainen lähestymistapa, jossa opettaja luokkahuoneessa innostaa ja sitouttaa opiskelijoita omaehtoiseen luovuuteen saa opiskelijat ymmärtämään miten oppiminen tapahtuu mielenkiintoisella tavalla. (Rufo 2012, 41-46.)

Aaltolan (2005, 31-33) mukaan yhteiskunnalliselta puolelta tarkasteltuna opettajuus voidaan nähdä vahvana inhimillisen pääoman rakentajana, jossa opettaja toimii opiskelijoiden ajatusmaailmaa herättävänä ja oivalluksien auttajana. Opettajan odotetaan tarkkailevan yhteiskunnan tilaa, koska hänen täytyy työssään varautua kohtaamaan eri elämäntilanteissa olevia ihmisiä ja arvioimaan ja tarkastamaan omaa käsitystään ihmisistä, asioista ja ilmiöistä. Opettajan täytyy myös arvioida omaa toimintaansa kriittisesti, koska sitä kautta on helpompi sitoutua tehtävään ja ympärillä oleviin ihmisiin.

Kun opettaja hyödyntää hankkimaansa tietoa ja kehittää itseään koko ajan, sen uskotaan lisäävän positiivisella tavalla luokkahuoneessa tapahtuvaa oppimista ja vuorovaikutussuhteen ylläpitämistä. (Kang & Chen 2014, 170-184.)

Opettajan ominaislaatuina on ekspertin auktoriteetti ja erityisesti tiedot, joiden avulla hän luo professionaalisen turvallisuuden. Opettajan jatkuva halu oppia uutta, kyky analysoida omaa tietopohjaansa ja rohkeus tuoda esille uusia ideoita ovat tärkeä osa opettajan vahvaa ja arvostettua ammatillisuutta. (Vertanen 2002, 105-108.)

Kasvatus kuvataan vuoropuheluna, jossa opettajan oma tausta vaikuttaa siihen, miten hän suhtautuu luokassa oleviin opiskelijoihin. Koska opettaja on luokkahuoneessa kaiken keskiössä, niin häneltä edellytetään herkkyyttä huomioida yksilöt, huumorintajua ja avointa keskusteluyhteyden luomista sekä kykyä kannustaa oppimistilanteissa. (Nurmi 2009, 27-33.)

Opettaja tuo opetukseen mukanaan oman persoonansa ja sen avulla hän voi toimia monelle opiskelijalle roolimallina, kasvattajana, ohjaajana sekä järjestyksenpitäjänä. Opettajuudessa on tärkeää, että opettaja on oma itsensä ja

työskentelee niin, että opettajuus ja kasvatus ovat tasapainossa. (Tiilikkala 2004, 183.)

Cooperin ja Minessin (2014, 264-268) tekemän tutkimuksen mukaan opettajan ja opiskelijan välisillä suhteilla on suuri merkitys opiskelijoiden sosiaalisten ja emotionaalisten merkitysten luomiselle. Tämänlaiset suhteet vaikuttavat myönteisesti opiskelijoiden kasvuun terveeksi, toimivaltaiseksi ja moraaliseksi ihmiseksi. Kun opettaja luo huolehtivan, tasa-arvoisen, oikeudenmukaisen ja välittävän ilmapiirin, se tuo turvallisuuden tunteen ja edistää luokkahuoneissa ja kouluissa tapahtuvaa opiskelijoiden sitoutumista, tarkkaavaisuutta, tunnollisuutta ja motivaatiota. Vastaavasti kun opiskelija kokee, ettei opettaja ole kiinnostunut hänestä ja on piittaamaton, on hyvin todennäköistä, ettei opiskelija jatka opintojaan tai hän kohtaa mielenterveydellisiä ongelmia ja stressiä sekä käyttäytyy häiritsevästi oppitunneilla.

Eettinen toiminta on yksi keskeinen opettajan ammattitaidon mitta, sillä opettajalla on suuri valta suhteessa opiskelijoihin. Opettaja on päivittäin vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten kanssa, mikä edellyttää häneltä suhdetaitojen jatkuvaa opettelemista ja hallintaa. Myös esiintymis- ja viestintätaidot ovat keskeisessä roolissa opettajan työssä. Olisi hyvä, jos opettaja kiinnittää huomiota muun muassa puheen selkeyteen, kielenkäyttöön, oman puheen määrään sekä eleisiin ja ilmeisiin. (Laes 2001, 236-241).

Vuorovaikutussuhteen luomisessa voi olla ongelmana opiskelijalle aiemmin syntynyt negatiivinen käsitys esimerkiksi opetettavasta asiasta. Tällöin opettajalta vaaditaan kykyä vaikuttaa opiskelijan sisäiseen motivaatioon ja muuttaa oppimistulokset myönteiseksi. On tärkeää, että oppilaitokset ja opettajat eivät pidä opiskelijoiden motivaatiota opiskella alaa itsestäänselvyytenä. (Hytti, Stenholm & Heinonen 2010, 599-600.)

Jos opettaja tai opiskelijat eivät ole aidosti läsnä opetustilanteessa, oppitunnit voivat osoittautua tylsiksi tai merkityksettömiksi. Opiskelijat pystyvät aistimaan sen, jos opettaja ei ole aidosti läsnä ja hän antaa tehtäviä, joihin ei itsekään jaksa panostaa. Siksi opettajan pitäisi olla itsekkin innostunut

antamistaan tehtävistä, jotta tunne tehtävien hyödyllisyydestä välittyisi myös opiskelijoille. (Banegas & Velázquez 2014, 202.)

3.2 Koulun ja luokan ilmapiiri

Koulun oppilaat onnistuvat parhaiten oppimistilanteissa, kun he saavat yleistä tietoa opinnoista ja oppimismenetelmistä, heidän itsetuntemustaan ja itseisarvoaan tuetaan, kynnystä työhön tarttumiseen madalletaan ja itsekuriin kannustetaan. (Spinath, Eckert & Steinmayr 2014, 230-240.)

Kurosen (2010, 229-232) tutkimus osoittaa, että koululla on keskeinen vaikutus nuorten mielialaan ja se näkyy myös nuorten elämässä. Koulussa on unohdettu yksilöllisyyden tukeminen; nuorta ei oteta vastaan sellaisena kuin hän on ja vastaavasti on painotettu yhdenmukaisuutta, jossa kaikki opiskelijat ovat samalla viivalla opintojen suorittamisen ynnä muiden elämän perusasioiden osalta. Tämä aiheuttaa sen, että herkkä nuori ei koe olevansa turvallisessa ympäristössä, jossa hänet hyväksyttäisiin sellaisena kuin hän on. Nuorille opiskelijoille asetetaan vaativia tavoitteita, jotka tulisi suorittaa itsenäisesti, mutta heillä ei vielä ole valmiuksia suoriutua näistä vaatimuksista. Nuoret kaipaavat vielä kuria, auktoriteettia ja johtajaa, johon tukeutua ja jonka kanssa he voivat yhdessä tähdätä kohti näitä taitoja.

Luokan ilmapiirille ja oppimistuloksille on suotuisaa, että opiskelijat saavat olla mukana toteuttamassa koulussa opetettavien aineiden sisältöä. Pelillisuus, virtuaalisuus, selkeät tavoitteet ja haasteet sekä kilpailukykyiset aineet tuottavat opiskelijoille nautinnollisia ja iloisia oppimiskokemuksia ja he ovat entistä motivoituneimpia opiskelemaan. Tämä edistää positiivisesti opiskelijoiden tunteisiin perustuvaa käsitystä heidän tiedollisista taidoistaan. (Chen & Chen 2014, 275-280.)

Opetustyyli, opettavan luokan hallinta ja tietojen jakaminen vaikuttaa opiskelijoiden opetusmenestykseen ja motivointiin. Opettajalta edellytetään pedagogisella tietämyksellä laadittuja opetusmateriaaleja ja lisäksi

luokkahuoneen tehokasta hallintaa eli häiriöiden estämistä ja kurinpitoa luokassa. (Gawlitza & Perels 2013, 535-540.)

Kun opettajille tarjotaan mahdollisuus rakentaa oppitunnit siten, että opiskelijoiden aiempia tietoja ja kykyjä hyödynnetään, molemmat osapuolet hyötyvät. Opettajien tulee tarjota riittävästä ajasta, käyttää opetustyyliä joka tavoittaa jokaisen oppilaan sekä huomioida kunkin opiskelijan oppimiskyky. Opiskelijoiden roolina on laajentaa osaamistaan tutkivan oppimisen avulla ryhmittäin tehden. Tällöin oppitunnit ovat mielekkäitä molemmille osapuolille ja oppimista tapahtuu. Opettajien täytyy kuitenkin ymmärtää, ettei ole olemassa vain yhtä tapaa eriyttää opetusta, vaan pikemminkin on olemassa erilaisia käytäntöjä. (Robinson, Maldonado & Whaley 2014, 2-16.)

Digitaalinen ja langaton teknologia tarjoaa mahdollisuuden lisätä opiskelijoiden oppimista, mahdollistaa potentiaalisen sosiaalisen verkostoitumisen ja mahdollistaa siirtymisen pois perinteisestä luokkahuoneoppimisesta, jossa opettaja vain välittää tietoa. Internetin kautta tapahtuva oppiminen tarjoaa aktiivisen, osallistavan ja yhteisöllisen oppimisympäristön, jossa opiskelijoiden oppimista edistetään tukemalla kriittistä ajattelua ja luovuutta. (Hutchings & Quinney 2015, 107.)

Opettajan tapa siirtää tietoa parantaa luokkahuoneympäristöä ja tarjoaa eri sukupolville opastavia työkaluja. Nämä vaikuttavat suoraan opiskelijoiden oppimistapahtumaan. Koulun tietoverkoista muodostuva monipuolinen ja laaja tietopohja sisältää useita lähestymistapoja oppimistapahtumaan ja tukee opettajan ammatillista kasvua. Opettajalle on tärkeää, että hän löytää oman henkisen intohimonsa ja läsnäolon taidon ja että hän löytää uusia malleja oppimiseen ja ammatilliseen identiteettiin. (Hopkins, Rulli, Schiff & Fradera 2015.)

Opettajan tehtävänä on toteuttaa luokkahuoneessa opetussuunnitelmaan kirjattuja asioita. Opetussuunnitelma toimii ohjenuorana, mutta opettajan pitäisi siirtyä motivoimaan kokonaisvaltaisesti kaikkia opiskelijoita jotka ovat samassa luokkahuoneessa. Opiskelijakeskeinen opetus johtaa ihmiskeskeiseen lähestymistapaan, jossa opettaja ja opiskelijat keskustelevat siitä, miten he

haluavat opettaa ja oppia tarkoituksenmukaisesti ja millä tavoin he voivat toteuttaa nämä opetussuunnitelman puitteissa. (Banegas & Velázquez 2014, 200-201.)

Opettajan läsnäololla luokkahuoneessa on todettu olevan vaikutusta opiskelijoiden oppimiseen toisin kuin opettajan henkilökohtaisilla ominaisuuksilla kuten lahjakkuudella tai mukaansatempaavalla olemuksella. Tutkimustulosten mukaan opettajan yhtäjaksoinen kymmenen päivän poissaolo töistä vaikuttaa kielteisesti opiskelijoiden oppimistuloksiin. (Greenberg, Walsh & McKee 2015, 91-92.)

Opettajalta toivotaan positiivista näkemystä hyvästä elämästä ja pyrkimystä välittää ympäristöönsä hyvää, tasapainoista ja velvollisuuksia noudattavaa käyttäytymistä. (Atjonen 2005, 53-57.)

Opettajan tulee käyttäytyä esimerkillisesti, käyttää pedagogista vuoropuhelua ja kohdella kaikkia opiskelijoita tasapuolisesti opiskelijan taustasta riippumatta. Opettajalta edellytetään myös myönteisen ilmapiirin luomista, jossa opiskelijat ovat kiinnostuneita opetettavista aineista ja valmiita oppimaan. Opiskelijoille tulee turvata selkeiden tavoitteiden mukainen laadukas ja henkilökohtainen opetus, jossa oppimista ja edistymistä tarkkaillaan. (Wilson 2014, 832-841.)

Opettajien olisi hyödyllistä mallintaa ja vahvistaa erilaisia stressinhallintastrategioita, jotta he pystyvät auttamaan opiskelijoita, joilla on stressiin liittyviä ahdistusoireita. (Fernández-Baena, Trianes, Escobar, Blanka & Muñoz 2014, 29.)

3.3 Motivaatio

Motivaatio kuuluu motiivirakenteeseen, jossa henkilöllä on tavoite ja päämäärä, jota kohti hän etenee. Motivaatio voi näkyä pysyvänä motiivipiirteenä, joka saattaa näyttäytyä niin jossain yksittäisessä tilanteessa kuin toimintojen toistuvuutenakin. (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 10.)

Motivaatio syntyy halusta tehdä jotain ja toimia tarmokkaasti siten, että tarpeet tulee täytettyä. Motivaatio on myös tahtotilan ja vaivannäön kautta syntyvää tavoitteellista ja sitoutunutta toimintaa, jossa käyttäytyään päämäärätietoisesti. Motivaatio on yksi tärkeimmistä ihmisten käyttäytymiseen ja suorituskykyyn vaikuttavista tekijöistä. (Kian, Yusoff & Rajah 2013, 57.)

Motivaatiota voidaan tarkastella sisäisen motivaation ja ulkoisen motivaation avulla. Sisäisessä motivaatiossa ihminen toimii tietyllä tavalla, koska hänellä on mielenkiintoa asiaa kohtaan ja se tyydyttää hänen tarpeitaan. Ulkoisessa motivaatiossa ihminen toimii tietyllä tavalla hyödyntäen jotain välinettä, jolla työ saadaan tehdyksi. (Kultalahti & Viitala 2014, 571-572.)

Motivaatio voidaan määritellä tapahtumaksi, joka edistää opiskelijoiden kiinnostusta ja sitoutumista opetettavaan aiheeseen ja sitä kautta syntyviä pysyviä oppimistuloksia. Akateemisesti sisäinen motivaatio määritellään uteliaisuuden, pysyvyyden ja oppimista haastavan nauttimisen toteuttamiseksi. Vastaavasti motivaation puute voidaan havaita negatiivisena käyttäytymisenä, joka johtaa opintojen keskeyttämiseen. (Autio, Hietanoro & Ruismäki 2011, 351.)

Sosiaaliset suhteet kuten opettajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutus, luokkahuoneen ilmapiiri ja vanhemmat vaikuttavat opiskelijan motivaation ylläpitämiseen merkittävästi, kuten myös oppimisympäristö, opetettavan aiheen sisältö ja opiskelijan persoonallisuustekijät. Positiivinen vaikutus edesauttaa opiskelijan joustavaa ajattelua ja ongelmanratkaisukykyä, vaikka tehtävät olisivat monimutkaisia ja vaikeita. (Autio, Hietanoro & Ruismäki 2011, 359.)

Kurssien huolellinen ja tehokas suunnittelu sekä pedagogiikan huomioiminen ovat tärkeitä työkaluja rakentaa opiskelijoille motivoiva oppimistilanne. Opiskelijoiden palkitseminen voi muuttaa opiskelijan motivaatiota myönteisemmäksi. Jos opiskelijat saavat opiskeluun liittyviä haasteita ja oppivat itse etsimään keinoja asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen niin tämä motivoi heitä onnistuneisiin opintosuorituksiin. Jos opiskelija ei saa opetustilanteessa tietoa, jota hän haluaa ja odottaa etukäteen

saavansa, se voi syödä opiskelijan motivaatiota. (Hytti, Stenholm & Heinonen 2010, 590-598.)

Opettajan rooli opiskelijoiden motivaattorina on keskeinen. Tehtyjen tutkimusten perusteella on huomioitu, että luokkatilassa ja kouluympäristössä näkyvät opettajan asenteet ja uskomukset opiskelijoiden toimintaa kohtaan vaikuttavat oppilaiden koulumenestykseen ja motivaatioon. Vastaavasti tutkimuksissa on tullut esille, että myös sillä, miten opiskelija on motivoitunut ja miten itse uskoo omiin kykyihinsä, on vaikutusta opettajan suhtautumiseen. Jos opettaja on luokkatilassa hyvin kontrolloiva, se syö omalla tavallaan opiskelijoiden motivaatiota ja luottamusta omiin kykyihinsä. Kaikki opiskelijan kokemaa palaute, arvostelu ja erityisesti epäoikeudenmukainen kohtelu syövät opiskelijoiden motivaatiota. Opettajan kannustava ja opiskelijan itsetuntoa tukeva asenne lisää opiskelijoiden motivaatiota. (Aunola 2002, 117-118.)

Yusoffin, McLeayn & Woodruffe-Burtonin (2015, 87-94) tekemän tutkimuksen mukaan opiskelijoiden motivaatioon vaikuttavat saatavilla olevat tukipalvelut, luokkakoot, luokkahuone sekä suhteet opetushenkilöstöön. Tietoteknisten tilojen saatavuus ja opetushenkilöstön helppo lähestyttävyyys ovat tärkeitä motivaatiotekijöitä, vastaavasti suuri ryhmäkoko heikentää opiskelumotivaatiota.

Pienryhmäopetuksessa oppiminen helpottuu ja se tarjoaa opiskelijoille ihanteellisen ympäristön saada yksilöllistä opetusta. Lisäksi pienryhmäopetuksella on suora myönteinen vaikutus opiskelijan oppimismotivaatioon. Opettajan kannalta pienryhmäopetus ei ole helppoa, sillä hänen täytyy ryhmäopetuksen aikana kiinnittää huomiota yksittäisten opiskelijoiden käyttäytymiseen, persoonallisuuteen ja oppimisvaikeuksiin. (Ferris 2015, 225-226.)

Arthursin, Pattersonin & Bentleyyn (2014, 863-864) tutkimuksessa opiskelijoiden keskittyminen oppitunnin kulkuun ja heidän oppimistuloksensa paranivat, kun opettajat ohjasivat opiskelijoita itseohjautuvaan opiskeluun, ja opettajat valitsivat ja kehittivät opetusstrategioita suhteessa opettamiinsa aineisiin.

Opiskelija joutuu jo hyvin nuorena tekemään päätöksiä, jotka saattavat vaikuttaa hänen tulevaisuuteensa. Useat päällekkäiset ikään, ammatinvalintaan, koulutukseen ja elämäntapaan liittyvät roolit voivat aiheuttaa sen, että nuori kokee aikuiseksi kasvamisen vaikeaksi. Myös yhteiskunnan asettamat odotukset tietyn ikäisille nuorille voivat asettaa heille paineita. (Kuronen 2010, 48-49.)

Yksilön motivaatiotekijöiden perusteella voi tehdä johtopäätöksiä yksilön myöhemmästä elämänculusta. Motivaatiotekijöihin liittyvät tavoitteet voivat muuttua elämässä kohdattujen haasteiden ja muutosten mukaisesti tai muokkaantua vastoinikäymisten myötä. (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 61.)

Suomalaisvanhemmat hemmottelevat lapsiaan muun muassa kalliita vaatteita ja matkoja ostamalla. Tämä saattaa aiheuttaa sen, että nuori ajattelee, että tietyt asiat kuuluvat hänelle automaattisesti ilman, että hänen pitäisi ansaita ne esimerkiksi työtä tekemällä. (Oksanen 2014.) Samaan päätyi Kultalahti & Viitala (2015, 107) tutkimuksessaan hemmotelluista lapsista, nostaan esille, että motivaation puute voi johtua unen ja liikunnan puutteesta tai epäterveellisestä ruokavaliosta. Fyysistä kuntoa pidetään tärkeänä tekijänä positiivisten tai negatiivisten tunteiden syntymisessä liittyen työhön liittyvään motivaatioon.

3.4 Motivaatioteoriat

Motivaatiota voidaan tarkastella erilaisten klassisten motivaatioteorioiden kautta. Fysiologisen teorian mukaan yksilön motivaation takana ovat tarpeet ja vietit, jotka ovat hänellä sisäsyntyisesti. Psykoanalyttisessä teoriassa lapsuusaikaiset ihmissuhteet vaikuttavat siihen, mitkä ovat yksilön toimintojen motiivit muun muassa aikuisiän ihmissuhteiden solmimisessa. Behaviorismi on yksi keskeinen motivaatioteorian muoto, jossa yksilö saa tavoitteiden saavuttamisesta palkinnon ja tämä osaltaan motivoi yksilöä jatkamaan toimintaa. Yhdysvaltalainen Edward Deci on tuonut omassa motivaatioteoriassaan esille behaviorismin vastakohtaan, jossa yksilöä ei

motivoikaan palkintojen saaminen vaan hänen sisäinen mielihyvänsä motivaatiotekijänä. Sisäsyntyinen motivaatio syntyy kompetenssin, läheisyyden ja autonomian tarpeista. (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 11-17.)

Belgialainen Joseph R. Nuttin on tutkinut motivaatiota ja hänen mukaan motiivi syntyy yksilön sisäisen tarpeen ja ulkoisen kohteen välisestä suhteesta. Yksilöä ohjaa aiempien kokemusten pohjalta syntyneet mieltymykset ja tottumukset, ei pelkästään sisäiset tarpeet. Yksilöllä on strateginen suunnitelma motiivin toteuttamiseen. (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 12-13.)

Neuvostoliittolainen Aleksei Leontjev on omassa teoriassaan väittänyt, että yksilöitä vievät eteenpäin erilaiset motiivit ja kiinnostuksen kohteet ja yksilöllä voi olla useita osatavoitemotiiveja meneillään yhtäaikaisesti. (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 14-15.)

Yhdysvaltalainen Henry Murray korostaa motivaatioteoriassaan yksilön ja ympäristön tarpeita, jotka ovat suhteessa toisiinsa ja joiden vaikutuksesta syntyy jokin motivaatiotekijä. Yhdysvaltalainen Robert Emmons kuvaa motivaatiota henkilökohtaisista pyrkimyksistä käsin ja korostaa, että yksilöllä on selvät motiivitekijät kaikessa tekemisessään. Nämä motivaatiotekijät luokitellaan erilaisiin motivaatioluokkiin ja niitä arvioidaan abstraktisuuden perusteella. Niin ikään yhdysvaltalainen George Kelly on luonut oman näkemyksensä motivaatioteorialle, jonka kognitiivisen lähestymistavan mukaan ihminen on luonnollisesti aktiivinen ilman viettiä tai motiivia mihinkään. (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 17-21.)

Suomalainen Jari-Erik Nurmi on tehnyt lukuisia tutkimuksia yksilön omaa elämää ohjaavasta motivaatioteoriasta. Nurmen tutkimukset nostavat keskeisesti esille sen, että yksilö on päämäärätietoinen ja peilaa onnistumisen mahdollisuuksiaan olemassa olevaan ympäristöön ja sen luomiin mahdollisuuksiin. Eli yksilöä motivoivat ne tekijät, jotka hän tietää voivansa saavuttaa. (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 22.)

Yhdysvaltalainen David McClelland on määritellyt motiivin, joka näkyy toistuvana mielihyvää tuottavana kiinnostuksena ja aktivoivana toimintana johonkin kiinnostuksen kohteena olevaan asiaan tai ilmiöön. (Niitamo 2002, 41.)

Yhdysvaltalainen Dan McAdams on kehittänyt ”persoonallisuuden talo” -vertauksen kuvaamaan yksilön persoonan muodostumista. Persoonallisuuden talo muodostuu kolmesta eri kerroksesta. Ensimmäiseen tasoon kuuluu persoonallisuus, toiseen tasoon vuorovaikutus ja yksilön teot ja kolmanteen tasoon yksilön identiteetti. Motiivi ja siihen liittyvät käsitteet kuuluvat lähimpänä toiseen tasoon. (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 23.)

3.5 Asenne

Opiskelijoiden työmäärään suhteutetulla opintosuoritusten arvioinnilla on vaikutusta opiskelijan tunteisiin. Opiskelijat voivat kokea arviointimenetelmään liittyvää tyytymättömyyttä siten, että se aiheuttaa kielteistä suhtautumista yhteistyöhön muiden opiskelijoiden kanssa sekä sekavuutta ja alhaista motivaatiota opetettavia aineita kohtaan. Tunnereaktiota ei pitäisi automaattisesti pitää ongelmana opintojen eteenpäin viemiselle sillä tunteet ovat ensiarvoisen tärkeitä oppimisen, oppimistulosten, persoonallisuuden kehityksen ja terveyden ylläpitämisen kannalta. (Bevitt 2015, 106-107.)

Oppimisen strategioissa vertaisarviointia pidetään tehokkaana tapana auttaa opiskelijoita ymmärtämään, mitkä tekijät vaikuttavat opettajan tekemään arviointiprosessiin. Vertaisarvioinnin tarkoituksena on myös parantaa opiskelijoiden oppimistulosten, metakognitiivisen tietoisuuden sekä autonomian ymmärrystä. Kun opiskelijat saavat oppimisen sisällöstä palautetta vertaisiltaan, ristiriita opiskelijan ja opettajan väliltä vähenee. Opiskelijat siis tunnistavat saavutettavat tavoitteet helpommin oman ikäistensä avulla. Opiskelijat oppivat tarkastelemaan omia oppimiseen liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia, ehdottamaan kriteereitä tavoitteiden saavuttamiseen opettajan ja saman ikäisten opiskelijoiden kanssa, ja vaihtamaan ajatuksia ehdottamistaan perusteista itsetutkiskelun kautta sekä kehittämään ja seuraamaan omia oppimissuunnitelmia. (Lai & Hwang 2015, 150-156.)

Beckmannin, Beckmannin, Birneyn & Woodin (2015, 660) tekemän tutkimuksen mukaan oppimisympäristö vaikuttaa siihen, miten opiskelijat

lähestyvät annettuja tehtäviä, hyödyntävät saatavilla olevaa tietoa, määrittelevät oppimissisällön laadun ja ymmärtävät palautteen merkityksen.

Opiskelijat, jotka käyvät säännöllisesti koulua saavat korkeita arvosanoja ja käyttäytyvät koulussa hyvin. Vastaavasti opiskelijat, jotka eivät menesty koulussa käyttäytyvät häiritsevät ja todennäköisesti keskeyttävät opintonsa jossain vaiheessa. Opintojen keskeytyksen ja häiriökäyttäytymisen taustalla saattaa olla se, että heille ei ole annettu kodin ulkopuolella mahdollisuutta muodostaa mielekkäitä suhteita aikuisiin. Koulujärjestelmä on rakenteeltaan hyvin jäykkä ja voimakkaasti automatisoitunut sellaiseksi, ettei opiskelija voi itse juurikaan vaikuttaa omien opintojensa etenemiseen. (Wang 2013, 1266-1274.)

Arthursin ym. (2014, 863-876) tutkimustulokset osoittavat, että opiskelijat kokevat huonon opetuksen tason heijastuvan opettajan riittämättömiin taitoihin käsitellä luokassa tapahtuvaa häiriökäyttäytymistä, joka ilmenee esimerkiksi kiusaamisena. Toisaalta Mirzagitova & Akhmetov (2014, 115) on sitä mieltä, että opiskelijat kohtaavat usein ongelmia itsensä kehittämisenä. He saattavat olla kärsimättömiä ja heidän mielenkiintonsa voi loppua kesken, jos asiat eivät tapahdu kuten he toivovat.

Eri tavoin ilmenevä stressi voi vaikuttaa lasten tunne-elämään ja heijastua negatiivisesti esimerkiksi koulunkäyntiin. Syitä stressille voivat olla elämässä tapahtuneet poikkeukselliset, traumaattiset ja hallitsemattomat tapahtumat sekä krooniset tai pysyvät stressitekijät. Stressi voi näkyä käyttämishäiriöinä kuten ärtyneisyytenä, itsepäisyytenä, levottomuutena ja riippuvuutena. Koulutyössä stressi näkyy vuorovaikutusongelmina opettajan kanssa, huonoina arvosanoina, vaikeuksina luokkatovereiden kanssa sekä keskittymisongelmina ja poissaoloina. (Fernández-Baena, Trianes, Escobar, Blanka & Muñoz 2014, 23-24.)

Merkittävä vaikutus opintojen etenemiselle on aito kiinnostus opiskeltavaa alaa kohtaan ja oma halu saada älyllisesti haastava työ. (Law & Yuen 2011, 53.) Toisaalta Whannellin (2014, 107) tekemästä tutkimuksesta käy ilmi, että tukihenkilöiden aktiivinen toiminta vaikuttaa positiivisesti opiskelijoiden

opintoihin sitoutumiseen. Kun opiskelijoihin ollaan heti opintojen alkuvaiheessa aktiivisesti yhteydessä ja heille, jotka ovat vaarassa jäädä pois opinnoistaan, tarjotaan tukitoimia, saavutetaan positiivisia oppimistuloksia verrattuna tilanteeseen, jossa opiskelijoihin ei olla yhteydessä neljän ensimmäisen opiskeluviikon aikana.

Sosiaalinen media on läsnä oppitunneilla ja Facebook voi tarjota kouluyhteisön kanssa tärkeää tietoa siitä, millä tavoin tämä innovatiivinen viestintäfoorumi vaikuttaa opiskelijoiden motivaatioon, tehokkaaseen oppimiseen ja luokkahuoneen ilmapiiriin. Kun huomioidaan verkkoteknologian laajat vaikutukset ja sen nopea kehitys, niin meillä ei välttämättä ole täydellistä ymmärrystä sen vaikutuksista. Vaikka opiskelija on oppitunnilla fyysisesti paikalla, se ei kuitenkaan takaa sitä, että hän olisi siellä läsnä. Opiskelija saattaa surffaila erilaisilla Internet-sivustoilla, mikä voi laukaista opiskelijassa asennemuutoksen opintojaan kohtaan sekä masennuksen, stressin tai yksinäisyyden tunteen. (Koles & Nagy 2012, 4-11.)

Opiskelijan sitoutuminen opintoihin vaikuttaa keskeisesti opiskelumenestykseen, sillä se sitoo yhteen opiskelijan käyttäytymisen ja institutionaaliset edellytykset. Myös käytännössä tapahtuva työssäoppiminen antaa mahdollisuuden soveltaa kursseilla opittua ja ymmärtää reaali maailman asetuksia. Opiskelijan ja koulun vuorovaikutus vaikuttaa myös opiskelijoiden sitoutumiseen, joka kannustaa opiskelijoita etenemään määrätietoisesti jo opiskelujen aikana. (Fredin, Fuchsteiner & Portz 2015, 49-55.)

Opettajan asenne, henkilökohtaiset tiedot ja kokemukset, ohjaavat hänen käyttäytymistä luokkahuoneessa. Opetussuunnitelmissa on kuitenkin alettu painottaa opiskelijoiden itseohjautuvuutta, jonka myötä he oppivat löytämään yhteyksiä toiminnan suunnittelun ja materiaalin käytön välillä sekä ymmärtämään teknisiä ongelmia ja arvioimaan niiden ratkaisuja. (Rohaani, Taconis & Jochems 2012, 271-279.)

Opettajan motivoivilla käytännöillä on yhteys opiskelijoiden asenteeseen ja opiskelumotivaatioon. Oppimisprosesseja muokkaa se, miten oppitunnit opetetaan, ovatko opetuskäytänteet mielenkiintoisia ja mielekkäitä opiskelijoille

ja onko opiskelijoilla mukava tunnelma luokassa sietämättömän paineen sijasta. (Huang 2011, 187.)

3.6 Poissaolot

Perustuslain 35 §:n mukaisesti opiskelijan velvollisuutena on osallistua hänelle järjestettyyn opetukseen, ellei hänelle ole myönnetty vapautusta. Jos opiskelija ei osallistu opetukseen, hänelle ei kerry opintosuorituksia. (Opetushallitus 2015.)

Aholan & Gallin (2010, 136-137) tekemän tutkimuksen mukaan nuoret, opintonsa keskeyttäneet perustelivat tekemäänsä ratkaisua muun muassa liiallisten poissaolojen aiheuttamalla kärryiltä tippumisella sekä opintojen teoriapainotteisuudella, koska he kokivat itsensä enemmän käytännönläheisiksi opiskelijoiksi. Ohjaajien mielestä syy opiskelijoiden poissaoloihin löytyi jostain taustalla olevasta ongelmasta kuten motivaation puutteesta, oppimiseen liittyvistä vaikeuksista tai masennuksesta.

Kävi myös ilmi, että nuoret, jotka eivät olleet niin aktiivisia, kokivat, ettei heille järjestetty tarpeeksi tukitoimia opintojen suorittamiseksi tai he kokivat saadut toimet hyödyttömiksi. Ohjaajat näkivät asian siten, että aktiivisiin opiskelijoihin verrattuna passiivisia opiskelijoita on vaikeampi auttaa aktivoitumaan opintojen suorittamisessa, sillä passiiviset opiskelijat odottavat saavansa lähes kaiken valmiina ohjaajaltaan. (Ahola 2010, 137-138.)

Tämän päivän maailmaa voi verrata tehokkuusajattelun uusliberalismiin eli talouspoliittiseen suuntaukseen, jossa vain vahvat pärjäävät ja selviävät yhä kovenevista arkipäivän haasteista. Tästä seuraavat oireet voi ilmetä usealla eri tavalla ja esimerkiksi opiskelijoiden keskuudessa yleisin reaktio ovat runsaat poissaolot. Runsaat poissaolot aiheuttavat opintojen viivästymistä ja pahimmassa tapauksessa opintojen keskeytymisen. Runsaat poissaolot voivat aiheuttaa luokassa levottomuutta ja hämmennystä kun koulu ei pysty tarjoamaan keinoja ongelman hallintaan. (Nurmi 2009, 17-18.)

O'Sullivanin ym. (2015, 21-23) tekemän tutkimuksen mukaan opiskelijat selittävät satunnaisia poissaoloja erilaisilla keksimillään tekosyillä kuten esimerkiksi sairaudella, perhesyillä tai työssäkäynnillä opintojen ohella. Myös opettajan pedagoginen lähestymistapa ja opetuksen taso, kurssin sisältö ja tuntuma siitä, oppivatko he jotain tunneilla, vaikuttavat päätökseen osallistua oppitunnille.

Riippumatta siitä onko opiskelijoita kannustettu toimimaan itsenäisesti toisen asteen oppilaitoksessa, niin aivan kokonaan ei ole päästy siihen, että opiskelijat toimivat itseohjautuvasti. Tukea ja ohjausapua tarvitsevia opiskelijoita löytyy joka tapauksessa. Kun opiskelijalla on paljon poissaoloja, opettaja voi tehdä hänestä ilmoituksen opiskelijahuoltoon, ja kuraattori, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja ottavat asian käsittelyyn. (Nurmi 2009, 33-35.)

Kun opettaja kantaa huolta opiskelijan runsaista poissaoloista, opiskelija saattaa kokea tämän kriittiseksi palautteeksi, ettei opettaja ymmärrä, että opiskelijalla voi olla sillä hetkellä muutakin ajateltavaa kuin opiskelu. Vaikka opettaja hoputtaa opiskelijaa saattamaan opinnot loppuun, opiskelija ei välttämättä koe opintojen myöhästymistä ongelmana itselleen. Opettaja ja opiskelija eivät siis aina pääse yhteisymmärrykseen siitä, mikä olisi opiskelijan kannalta paras ratkaisu poissaolojen välttämiseen ja opintojen loppuun saattamiseen. (Nurmi 2009, 55.) Schmitt, Balles & Venesky (2013, 96-101) eivät taas havainneet eroja opintomenestyksessä kun he tekivät tutkimusta, jossa tutkittiin poissaolojen vaikutusta opintomenestykseen. Tutkimuksessa havaittiin, että paljon ja vähän poissaoloja kerryttäneillä opiskelijoilla ei ollut eroja opintomenestyksessä.

Poissaoloja kertyy opiskelijoille paljon silloin kun, he eivät pidä koulunkäynnistä ja opiskelussa ilmenee vaikeuksia. Myös sekaisin oleva arkirythmi nukkumistottumusten, ruokailun ja liikunnan osalta on useimmiten syynä poissaoloille. Opiskelijoiden vanhemmat eivät välttämättä tiedä lastensa poissaoloista, jotka aiheutuvat ilta- ja viikonloppumenoista. (Luopa, Pietikäinen & Jokela 2015.)

Krooniset poissaolot, joka tarkoittavat yli 20 päivän poissaoloja yhden lukukauden aikana, ovat ensimmäinen merkki opiskelijan vetäytymisestä. Runsaille poissaoloilla on kielteisiä seurauksia paitsi yksittäisten opiskelijoiden, mutta myös lähiopetukseen ja koulun ilmapiiriin. (Olson 2014.)

Vanhemmat, jotka työskentelevät vuorotyössä eivät välttämättä pysty kontrolloimaan lapsensa koulunkäyntiä. Tämä saattaa aiheuttaa sen, että kun lasta ei olla laittamassa kouluun, hänelle tulee myöhästymisiä tai poissaoloja. Toinen merkittävä tekijä poissaolojen syntymiseen voi olla lapsen asuinalueella. Huono asuinpaikka voi tuoda lapselle muun muassa stressiä ja levottomuutta sekä negatiivisia roolimalleja, jotka johtavat ongelmakäyttäytymiseen ja koulupinnaukseen. (Morrissey, Hutchison & Winsler 2014, 742.)

Opiskelijat, jotka tulevat myöhässä kouluun, eivät välttämättä saa opettajalta samanlaista opetusta ja vuorovaikutusta kuin ajoissa paikalle tulleet. Kun opiskelija on poissa koko päivän, sillä on enemmän kielteisiä vaikutuksia koulumenestykseen, kuin jos hän olisi ollut poissa vain osan päivää. (Morrissey, Hutchison & Winsler 2014, 742-752.)

Opettajalta voi puuttua resurssit opiskelijoiden myöhästymisiin tai runsaisiin poissaoloihin puuttumiseen, jos vanhemmillakaan ei ole aikaa tai resursseja auttaa lapsiaan koulunkäynnissä. (Morrissey, Hutchison & Winsler 2014, 742.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää ammatillisten opettajien ja opiskelijoiden näkemyksiä opiskeluun liittyvistä motivaatiotekijöistä sekä näiden motivaatiotekijöiden yhteyttä opiskelijoiden poissaoloihin. Lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin oppilaitoksen ilmapiirin yhteyttä opiskelijoiden koulussa viihtymiseen. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millainen yhteys opettajan ja opiskelijan välisellä vuorovaikutuksella sekä oppimisympäristöllä on opiskelijan opiskelumotivaatioon ja poissaoloihin.

Tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat:

- 1. Mitä opettajat ja opiskelijat ajattelevat vuorovaikutuksesta ja sen merkityksestä motivaatiotekijänä opintojen suorittamisessa?*
- 2. Mistä opettajien ja opiskelijoiden mielestä poissaolot johtuvat?*
- 3. Millä keinoin poissaoloja voitaisiin vähentää opettajien ja opiskelijoiden mielestä?*

4.2 Tutkimuksen strategiana mixed methods

Tutkimusstrategiana oli mixed methods -tutkimusote, joka hyödyntää sekä määrällisiä että laadullisia tutkimusmenetelmiä. (Ronkainen 2009, 3.)

Tämän tutkimuksen lähtökohtana oli kaksi teoriasta voimakkaimmin nousutta teemaa, jotka ovat ammatillinen koulutus ja sukupolvet sekä vuorovaikutussuhteet ja opinnot. Näiden pohjalta toteuttamistavaksi valittiin kvalitatiivinen temahaastattelu (Liite 2.), joka suoritettiin yksilöhaastatteluna opettajille ja opiskelijoille sekä kvantitatiivinen tutkimusote ja kyselytutkimus, joka tehtiin opiskelijoille (Liite 4).

Mixed methods -tutkimusote valittiin, koska haluttiin saada kokonaisvaltainen kuva tutkimuskohteesta laadullista ja määrällistä aineistoa käyttäen. Tässä mixed methods -tutkimuksessa on käytetty triangulaatio-suuntausta, koska se mahdollistaa laadullisen ja määrällisen tutkimusmenetelmän mallien käytön ja analysoinnin tämän tutkimuksen aikana.

Oleguerin, Castañerin & Angueran (2012, 6-10) mukaan triangulaation avulla voidaan yhdistellä erilaisia tekniikoita kaikissa tutkimukseen liittyvissä vaiheissa. Tutkimuksen tulokset tulkitaan eri näkökulmista, jotka lisäävät tiedon tuottamisen todennäköisyyttä, eli saatua tietoa verrataan useista näkökulmista ja hypoteeseista saatuun teoriaan ja niiden hyödyllisyyttä arvioidaan rinnakkain toisiinsa nähden. Triangulaatio on perinteinen lähestymistapa tutkimukseen, jossa erikseen kerätään ja analysoidaan määrällistä ja laadullista tietoa samasta ilmiöstä. Näiden tietojen perusteella etsitään saaduista tutkimustuloksista verrainnollisia yhteneväisyyksiä, jotka helpottavat ja vahvistavat laadullisia ja määrällisiä tuloksia keskenään ja ovat hyödynnettävissä myöhempää analyysiä varten.

Tutkimuksen keruuvälineinä oli henkilökohtainen haastattelu ja sähköinen kyselylomake. Kvalitatiivinen eli laadullinen aineisto, jossa liiketalouden opettajia ja opiskelijoita haastateltiin, tuottaa tietoa opettajan ja opiskelijan näkemyksistä poissaoloihin. Opettajat kertoivat omia kokemuksiaan siitä, miten tutkittava aihe näkyy heidän työssään. Lisäksi selvitettiin mahdollisia työkaluja, joilla he voivat parantaa omia vaikutusmahdollisuuksiaan muun muassa poissaolojen aiheuttaman työkuorman pienentämiseen.

Laadullisen tutkimuksen tekemisessä tarvitaan pohjateoriaa ja teoriaa käytetään tutkimuksen luotettavuuden, metodien ja tutkimuksen kokonaisuuden hahmottamiseen. Teoreettinen viitekehys on laadullisessa tutkimuksessa välttämätön. Teoreettinen viitekehys muodostuu tutkimukseen liittyvästä aikaisemmasta tietopohjasta ja tutkimusta ohjaavasta metodologiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 17-18.)

Henkilökohtainen haastattelu valittiin, koska se on hyvin joustava menetelmä ja haastateltava voi suoraan kysyä, jos hän haluaa selventää kysymystä. Haastattelujen avulla oli tarkoituksena saada neljältä liiketalouden opettajalta tietoa siitä esimerkiksi, miten poissaolot vaikuttavat oppilaitoksen toimintaan käytännössä, koska välttämättä nuoret kyselyyn vastanneet opiskelijat eivät osaa katsoa asiaa samasta näkökulmasta kuin aikuiset. Tällöin haastattelujen kautta saadut vastaukset tukevat numeerisia tuloksia ja saadaan kokonaisvaltainen näkemys tutkittavasta asiasta.

Laadullisessa tutkimuksessa saadaan yksityiskohtaisia havaintoja, koska tutkijalla on suora yhteys ihmisiin, ilmiöihin ja tilanteeseen, tapaus on ainutlaatuinen ja siinä saadaan kokonaisvaltainen, uskottava ja luotettava näkökulma tutkittavaan asiaan. (Patton 2002, 40–41.)

Määrällinen tutkimus lähti liikkeelle teoreettisesta viitekehyksestä ja sen jälkeen suunniteltiin sähköinen kyselylomake, joka lähetettiin yli sadalle kolmannen vuoden liiketalouden opiskelijalle. Kyselyn vastausaika oli viikko. Internetin kautta lähetetty sähköinen kyselylomake oli tässä tutkimuksessa järkevä vaihtoehto, koska tutkimuksen kohdejoukko on suuri ja sitä kautta saatiin vastaustietoa, jota ei välttämättä saataisi muulla keinoin.

Määrällinen analyysi tuottaa numeerista tietoa, jonka vastausprosentin perusteella voidaan tehdä tulkinta siitä, onko tutkimus onnistunut. Vilkan (2007, 177) mukaan reliabilisuus eli luotettavuus määrällisessä tutkimuksessa näkyy siinä, että saadaan tarkkaa, tutkijasta riippumatonta täsmätietoa.

Määrällisessä tutkimuksessa tutkijat voivat tiedon validoinnin avulla vahvistaa ja laajentaa kyselystä saatavia määrällisiä tuloksia, mukaan lukien useiden avoimien, kvalitatiivista tietoa tarjoavien kysymyksien avulla. Tutkija siis kerää sekä laadullista, että määrällistä tietoa yhtä aikaa. Lopullinen varianssi saadaan selville kun käytetään yhtä aikaa monitasoisia triangulaationmalleja, joiden avulla tutkija voi kerätä määrällistä tietoa kerran ja laadullista tietoa joko samanaikaisesti tai peräkkäin. Tulokset kustakin tasosta tarkastellaan yhdessä ja ne yhdistetään lopulliseen tulkintaan. (Oleguer, Castañer & Anguera 2012, 11-12.)

Edellä mainittujen lisäksi haastateltiin yksitoista liiketalouden kolmannen vuoden opiskelijaa. Haastatteluiden ja kyselylomakkeen avulla saatuja tuloksia analysoitiin samanaikaisesti.

Mixed methods-strategian avulla kerätään sekä laadullisia että määrällisiä tietoja vastauksena tutkimuksen kysymykseen tai hypoteesiin. Se sisältää analyysin, johon kuuluu näiden molempien tutkimusmenetelmien tietoja. Nämä kaksi eri tietokantaa on integroitu suunnitteluanalyysiin yhdistämällä niiden tiedot. Tähän menettelyyn sisällytetään erillinen yhteismenetelmän muotoilu, joka sisältää myös ajoitetun tiedonkeruun sekä tietokantojen analysoinnin. (Creswell 2014, 217.)

Laadullinen ja määrällinen tutkimusote täydentävät toisiaan tässä tutkimuksessa ja näin saadaan monipuolisempi ja mahdollisesti myös hedelmällisempi lopputulos, kuin mikä saataisiin, jos käytetään vain toista näistä tutkimusmenetelmistä.

Edmonds & Kennedy (2013, 146) määrittelevät mixed methods tutkimuksen määrällisten ja laadullisten menetelmien eri näkökulmia yhdistävänä strategiana. Se sisältää määrällisesti ja laadullisesti kerättyjä ja analysoituja tietoja. Tämä menetelmä on kehitetty, jotta sen avulla voidaan käyttää useita metodologisia strategioita vastata yksittäisen tutkimuksen tutkimuskysymyksiin.

4.3 Laadullisen aineiston keruu ja analyysi

4.3.1 Laadullinen haastattelututkimus opettajille

Maaliskuussa vuonna 2015 otin puhelimitse yhteyttä neljään liiketalouden opettajaan. Selasin valitsemani liiketalouden oppilaitoksen puhelinluettelo ja valitsin sieltä satunnaisotannalla kaksi naista ja kaksi miestä, jotka kaikki työskentelevät samassa liiketalouden yksikössä, mutta heidän koulutusohjelmansa on eri. Kerroin heille työn alla olevasta aikuiskasvatustieteen pro gradu -tutkielmasta ja he suostuivat kaikki

haastateltaviksi. Sovimme saman tien ajat kasvokkain tapahtuvaan tapaamiseen. Kerroin myös, nauhoittavani haastattelun. Tämä sopi heille hyvin. Lähetin heille sähköpostitse saatekirjeen (Liite 1.) ja haastattelukysymykset (Liite 2.) viikkoa ennen sovittua tapaamista.

Laadullinen tutkimus voidaan toteuttaa haastattelujen avulla, jolloin muun muassa avoimien kysymysten avulla saadaan syvällisiä vastauksia ihmisten kokemuksista, mielipiteistä, tunteista ja tietämyksestä. Havaintojen avulla saadaan rikasta ja yksityiskohtaista tietoa kenttätyön toiminnan kuvauksista, käyttäytymisestä, keskusteluista sekä vuorovaikutustilanteista. Kirjalliset materiaalit kuten kirjeet, päiväkirjat, muistiot, viralliset julkaisut ja valokuvat tuottavat tärkeää tietoa laadulliseen tutkimukseen. (Patton 2002, 4.)

Haastattelu on luottamuksellinen, ja siinä kunnioitetaan haastateltavia antamalla heille muun muassa anonyymisuoja muuttamalla heidän nimensä. Jokaisella opettajalla on omanlaisensa ammatillinen osaaminen, joten teemahaastattelu oli sopiva tähän tutkimukseen.

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Puolistrukturoidussa haastattelussa kaikki haastateltavat vastaavat samoihin kysymyksiin, mutta omin sanoin. Puolistrukturoidulle haastattelulle on tyypillistä, että haastattelun aiheeseen liittyvät aihealueet on määrätty etukäteen ja haastateltavat kertovat omin sanoin miten he ovat kokeneet aiheeseen liittyvän tilanteen. Teemahaastattelulla voidaan tutkia yksilön ajatuksia, tuntemuksia, kokemuksia ja myös tunneperäistä kokemustietoa. Siinä korostuu, miten kukin heistä on kokenut jonkin tilanteen ja miten he pukevut kokemuksensa sanoiksi. (Eskola & Suoranta 2000, 86-90.)

Opettajien haastattelut toteutettiin maaliskuun aikana vuonna 2015. Kaikki haastateltavat tulivat työhuoneeseeni ja haastattelun aikana vain me kaksi olimme huoneessa. Kerroin heille ensimmäiseksi tutkielmani aiheen ja kiitin heitä haastatteluun suostumisesta. Sen jälkeen kävimme läpi haastattelukysymykset haastatteluteemojen mukaisessa järjestyksessä. Haastattelun aikana esitin muutaman haastatteluteemaa tukevan lisäkysymyksen. Haastattelut kestivät noin 30 minuuttia. Haastattelun jälkeen

litteroin tiedot sanatarkasti ja tallensin ne tietokoneelle Word-tiedostoon. Litteroin myös esimerkiksi naurahdukset, huokaukset ja äännähtelyt. Litteroitua aineistoa tuli yhteensä 18 sivua. Kysymyksissä haluttiin selvittää liiketalouden opettajien ajatuksia, mielipiteitä ja kehittämissuhteita oppilaitoksen toimintakulttuurista, vuorovaikutussuhteista, opiskelijoiden motivaatiosta ja siitä, miten opiskelijoiden runsaisiin poissaoloihin ja sitä kautta työn kuormittavuuteen voitaisiin vaikuttaa myönteisesti.

Tutkimuksen tekijän tulee noudattaa erityistä huolellisuutta, kun hän esimerkiksi litteroi tallennetun aineiston. Hän voi vielä halutessaan luetuttaa litteroimansa aineiston asianomaisella henkilöllä. Aineiston analyysivaiheessa tutkijan oletetaan lukevan tutkimustulokset useaan kertaan, koska hän tekee johtopäätöksiä ja tulkintoja esimerkiksi haastatteluista niiden perusteella. Jos litterointia ei ole tehty huolellisesti, tutkimustulosta ei voida pitää luotettavana. Kvalitatiivista tutkimusta käsitellään ainutlaatuisena tapauksena ja siinä käytetään metodeja, joissa tutkittavien oma ääni ja näkökulmat tulevat kuuluviin. Aineistosta ei tehdä yleisiä päätelmiä vaan tarkoituksena on löytää jotain merkittävää. Tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita toiminnan tai tekstin merkityksen ymmärtämisestä, reflektiosta ja piirteistä, jotka kuuluvat kieleen sekä säännönmukaisuuksien keksimisestä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 155–169.)

4.3.2 Laadullinen haastattelututkimus opiskelijoille

Syyskuussa vuonna 2015 tiedustelin satunnaisesti eri luokkatiloista poimimiltani yhdeltätoista liiketalouden, kolmannen vuoden opiskelijalta kiinnostusta osallistua vielä poissaoloja koskevaan haastatteluun (Liite 5). Jokainen heistä suostui ja haastattelin heidät työhuoneessani yksitellen saman päivän aikana. Haastattelut toteutettiin strukturoituna haastatteluna, jossa kysymysten ja väitteiden muoto sekä etenemisjärjestys olivat ennalta määrättyjä. Haastateltavat opiskelijat olivat jo vastanneet elokuussa 2015 lähettämäni sähköiseen kyselyyn ja kävimme nyt läpi haastattelukysymykset,

jotka koskivat oman opiskelualan löytämistä ja poissaoloja. Opiskelijoiden haastattelussa tutkin haastateltavien ajatuksia oman alan löytymisestä, tyytyväisyyttä opintomenestykseen ja työsuoritukseen verrattuna poissaoloihin, tekijöitä jotka vaikuttavat poissaolojen syntymiseen sekä opiskelijoiden ehdottamia keinoja poissaolojen vähentämiseen. Haastattelut kestivät yhteensä 28 minuuttia ja litteroin ne sanatarkasti ja tallensin ne tietokoneen Word-tiedostoon. Litteroitua aineistoa tuli yhteensä kuusi sivua.

Hyviä tapoja noudattavaan haastatteluun kuuluu avoin ja luotettava ilmapiiri, tietämys, tunteet ja kokemusten läpikäyminen. Haastattelua varten on tehty eettinen kehys, jota noudatetaan. Prosessi ohjautuu niin, että haastattelun aikana saattaa tulla esiin asioita, joita he eivät aiemmin tieneet itsestään ja joita he nyt haastattelun aikana uskaltavat paljastaa. Laadullinen haastattelututkimus voi olla paljon henkilökohtaisempi ja mahdollisesti myös tungettelevampi kuin kyselytutkimus, testit ja toiset kvalitatiiviset lähestymistavat. (Patton 2002, 405–407.)

4.3.3 Laadullinen analyysi

Opettajien kanssa kävimme läpi heidän ajatuksiaan ja kokemuksiaan vuorovaikutukseen vaikuttavista tekijöistä ja tekijöistä, jotka heidän mielestä vaikuttavat opiskelijoiden motivaatioon. Opettajat kertoivat omat näkemyksensä siitä, mitkä tekijät vaikuttavat opiskelijoiden poissaolojen syntymiseen ja miten niitä voitaisiin vähentää tai jopa kokonaan poistaa. Myös opiskelijat kertoivat omat näkemyksensä siitä mitkä tekijät heidän mielestään vaikuttavat opiskelijoiden poissaoloihin.

Aloitin opettajien ja opiskelijoiden haastatteluaineiston analyysin lukemalla huolellisesti litteroidun laadullisen aineiston ja tämän tutkimuksen teoriapohjan. Sen jälkeen nostin opettajien haastattelusta esille kuusi teemaa, jotka käsittelevät heidän ajatuksiaan koulutuksen järjestäjän toiminnasta, opettajan ja opiskelijan välisestä vuorovaikutuksesta, työssä kohdatuista haasteista, opettajan roolista opiskelijoiden motivaatioon sekä poissaoloihin

vaikuttavista tekijöistä. Näiden teemojen avulla pystyin selvittämään löytyikö haastateltujen opettajien ajatuksissa yhteneväisyyksiä tai eroavaisuuksia. Taustatietojen perusteella sain oleellista perustietoa haastatelluista opettajista, kuten sen, mitä ikäluokkaa he edustavat ja miten kauan he ovat työskennelleet kaupallisen alan opettajana. Eri sukupolvia edustavat opettajat voivat suhtautua eri tavoin opettajan työhön ja opiskelijan motivaatioon vaikuttaviin tekijöihin. Eri opettajien näkemyksissä opettajan ja opiskelijan välisistä vuorovaikutustekijöistä saattaa myös olla eroavaisuuksia. Mielenkiintoista oli myös selvittää, kokevatko opettajat syyt opiskelijoiden runsaisiin poissaoloihin samoiksi vai eivät. Tämän vuoksi halusinkin tuoda esille, miten opiskelijoiden motivaatiota opintoihin voitaisiin pitää yllä ja miten suuri merkitys oppilaitoksen toimintakulttuurilla on koulussa viihtymiseen näiden tutkimuksessa mukana olleiden opettajien mielestä.

Aineiston analysointi on aineistolähtöistä ja luonteeltaan prosessorientoitunutta eli tutkimuksen edetessä eri elementit yhdistyvät toisiinsa ja ne muotoutuvat lopulliseen muotoonsa. Keskeistä on, että empiirinen aineisto toimii teoreettisen viitekehyksen jäsentäjänä. Raportoinnissa tulee kokonaisvaltaisesti käydä läpi tutkimukselle määritellyt teemat, koska näiden perusteella tutkimuksen tulokset voidaan tulkita. (Aaltola & Valli 2001, 68–78.)

Nostin opiskelijoiden kyselylomakkeen mukaisesti esille asioita, jotka käsittelevät heidän ajatuksiaan poissaoloista ja poissaoloihin vaikuttavista tekijöistä. Opiskelijoille annettujen vastausvaihtoehtojen avulla pystyin selvittämään mitkä tekijät vaikuttavat paljon tai vähän poissaolojen syntymiseen. Taustatietojen perusteella sain oleellista perustietoa haastatelluista opiskelijoista, kuten sen, mitä ikäluokkaa he edustavat ja kokivatko he kaupallisen alan omaksi alaksi. Mielenkiintoista oli myös selvittää, kokevatko opiskelijat eri tekijät poissaolojen syntymiseen samoiksi vai eivät.

Anttilan (2006, 275–276) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan jonkin ilmiön laatua ja tavoitteena on ilmiön selittäminen, ymmärtäminen,

tulkinta ja yhteensovittaminen. Laadullisten aineistojen analyysissä etsitään aina merkitys käsitteelle ja tutkitaan merkityksellistä toimintaa. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan oma mielenkiinto vaikuttaa tutkimustulosten analysointiin paljon, koska hänen ammattinsa, elämäntapansa ja aikaisempi elämänsähistoriansa vaikuttavat siihen näkökulmaan ja ennakkokäsitykseen, jonka mukaan hän lähtee tutkimustaan rakentamaan.

4.4 Määrällisen aineiston keruu ja analyysi

4.4.1 Määrällinen kyselytutkimus opiskelijoille

Kvantitatiivinen kyselytutkimuslomake (Liite 4.) lähetettiin elokuussa 2015 SurveyPalin kautta sähköpostitse sadalle kahdeksallekymmenelle kolmannen vuoden liiketalouden opiskelijalle. Kyselyn ohessa opiskelijoille kerrottiin kyselyn taustasta ja tarkoituksesta (Liite 3.). Lomakkeella oli 12 kysymystä ja joillakin kysymyksillä oli vastauksesta riippuva jatkokysymys. Avoimia kysymyksiä lomakkeella oli kolme kappaletta. Sähköposti valittiin, koska se on nopein ja helpoin lähestymiskanava. Sähköpostin etuna on myös tulosten helppo tallentaminen tietokoneelle, analysoinnin helppous ja vastaajien tunnistamattomuus. Sähköpostin käyttämisen heikkoudeksi arvioitiin mahdollinen vastauskato ja kysymysten väärinymmärtäminen. Opiskelijoiden nimet olin saanut opintotoimistosta. Vaikka tutkimuksen tekijänä tiesin opiskelijoiden nimet, he vastasivat kyselyyn anonyymisti ja minulle ei missään vaiheessa selvinnyt, minkä niminen opiskelija antoi kunkin vastauksen. Kyselylomaketta rakennettiin tutkimuksen teoreettisen tiedon pohjalta ja sen mittaamisessa käytettiin avoimia kysymyksiä sekä 5-portaista Likert-asteikkoa, jossa vastaaja valitsi mielipiteensä väitteestä.

Kyselytutkimuksella selvitetään ihmisten muistamista, mielipiteitä, asenteita, tietämistä, käyttäytymistä, tunteita ja motiiveja. Näiden tietojen saamiseksi tarvitaan suoria kysymyksiä. Tutkimuksen tavoite, perusjoukko ja budjetti

vaikuttavat siihen, mitä kyselymenetelmää käytetään (Lahtinen & Isoviita 1998, 62-63.)

Kaikki kolmannen vuoden, liiketalouden opiskelijat valittiin otokseen, sillä heitä on yli sata ja se on lukuna sopiva määrä analyysien ja tulosten toteuttamiseen muun muassa ristiintaulukointia apuna käyttäen. Heidät valittiin myös siksi, että heillä on jo tuntuma oppilaitoksen opiskelurytmistä ja toimintatavoista ja he ovat olleet useamman liiketalouden opettajan oppitunneilla.

Kysymysten määrän suunnittelussa lähtökohtana oli kaksitoista kysymystä. Tähän päädyin, koska en halunnut kyselystä kovin pitkää ja tarkoituksena oli, että mahdollisimman moni vastaisi kysymyksiin. Kysymyksissä oli strukturoituja eli toisensa poissulkevia kysymyksiä, niistä johdettuja tarkennettuja kysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Strukturoituihin kysymyksiin päädyin, koska halusin saada kattavat, selkeät ja lyhyet vastaukset esitettyihin kysymyksiin ja halusin minimoida vastausvirheet. Avoimien kysymysten tarkoituksena oli myös saada uutta tietoa, jota ei ole huomioitu suljettujen kysymysten vastausvaihtoehdoissa. Esitutkimusta ei tehty, koska en katsonut sen olevan tarpeellinen.

Tutkittavat asiat:

- taustatietoja haastateltavista
- oppilaitoksen toimintakulttuuri
- vuorovaikutus
- motivaatiotekijät opinnoissa menestymiseen.

Tutkimussuunnitelma luo pohjan kyselylomakkeen suunnitteluun. Tutkimussuunnitelma ja kyselylomake kietoutuvat yhteen tutkimusprosessissa. Kyselylomake tulisi muotoilla siten, että siinä kysytään vain niitä asioita, joita tutkimussuunnitelmassa aiotaan mitata (Vilkkä 2005, 84.)

Suljetuissa eli strukturoiduissa kysymyksissä tutkittava ilmiö ja mahdolliset vastausvaihtoehdot tunnetaan etukäteen ja vastaajalle annetaan valmiit

vaihtoehdot. Valmiiden vastausvaihtoehtojen etuna on vastausten käsittelyn helpottaminen, sillä ne rajoittavat vastaajan mahdollisuutta ilmaista tilannettaan tarkasti. Avoimien kysymysten tarkoituksena on saada uutta tai täsmentää entuudestaan tiedossa ollutta tietoa. (Niemi & Tourunen 1996, 37-46.)

4.4.2 Määrällinen analyysi

Syyskuussa 2015 määrällisen kyselyn vastaukset purettiin tilastollista SPSS -ohjelmaa apuna käyttäen ja ne analysoitiin tilastollisin tutkimusmenetelmin muun muassa frekvenssinä, keskiarvona, keskihajonnan ja ristiintaulukoinnin avulla. Ristiintaulukoinnin avulla muuttuvaa jakaumaa voidaan tarkastella eri ryhmien kautta ja sen pohjalta voidaan tehdä vertailu esimerkiksi, miten kukin ryhmä käyttäytyy toiseen ryhmään verrattuna. Kyselylinkin avasi 106 opiskelijaa ja heistä 81 vastasi kyselyyn. Vastausprosentti oli 76,41.

Opiskelijoille lähetetyn kyselyn tulosten analysoinnissa kyselyyn vastanneet on jaettu omiin ryhmiin sukupuolen, iän ja opintojen suuntautumislinjan mukaisesti. Sähköiseen kyselyyn vastanneista naisia oli 51,9 % (n=42) ja miehiä 48,1 % (n=39). Kyselyyn vastanneista 51,9 % (n=42) opiskelee Asiakaspalvelun ja myynnin koulutusohjelmassa ja Talous- ja toimistopalveluiden koulutusohjelmassa opiskelee 35,8 % (n=29). Vastanneista 12,3 % (n=10) on Innovatiivisen yrittäjyyden koulutusohjelman opiskelijoita.

Tässä tutkimuksessa on laskettu myös kahden muuttujan välinen korrelaatio. Heikkilän (1998, 89) mukaan korrelaatiokerroin vaihtelee -1:n ja 1:n välillä. Kertoimen arvo 0 ilmoittaa, ettei lineaarista riippuvuutta ole. Kerroin kuvaa, kuinka hyvin muuttujien arvopareja kuvaavat pisteet sijoittuvat samalle suoralle. Jos kerroin on lähellä arvoa +1, muuttujien välillä on voimakas positiivinen korrelaatio, toisen muuttujan kasvaessa toinenkin kasvaa. Jos kerroin on lähellä arvoa -1, muuttujien välillä on voimakas negatiivinen korrelaatio, eli toisen muuttujan kasvaessa toisen muuttujan arvo pienenee. Jos kerroin on lähellä arvoa 0, muuttujien välillä ei ole lineaarista riippuvuutta.

Tilastollisten tutkimusmenetelmien kuten ristiintaulukoinnin avulla pystyttiin selvittämään iän merkitystä koulussa viihtymiseen ja miten opiskelijat kokivat vuorovaikutteisen oppimisympäristön oppilaitoksen toimintakulttuurissa. Mielenkiintoista oli myös selvittää onko opintojen suuntautumislinjalla merkitystä poissaolojen syntymiseen.

Tutkimuksen pätevyys eli validius tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä tutkimuksessa oli tarkoituskin mitata. Systemaattisen virheen mahdollisuutta ei saisi olla, koska tarkoituksena on ollut, että kysymyksiin vastaaja on ajatellut tutkijan olettamalla tavalla. Validiutta tarkastellaan tutkimuksen suunnittelusta lähtien ja tämä tarkoittaa käsitteiden, perusjoukon ja muuttujien tarkkaa määrittelyä. Validiuteen kuuluu myös aineiston kerääminen ja mittarin huolellinen suunnittelu sekä sen varmistaminen, että kysymykset kattavat koko tutkimusongelman. Tutkimuksen voidaan sanoa olevan pätevä, kun teoreettiset ja operationaaliset määritelmät ovat yhtäpitäviä. Kysymys on siitä, miten onnistuneesti tutkija on kyennyt siirtämään tutkimuksessa käytetyn teorian käsitteet ja ajatuskokonaisuuden kyselylomakkeeseen. (Vilkkä 2005, 166.)

Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan vastaus kysymyksiin mikä, paljonko ja kuinka usein. Otos on numeerisesti suuri ja ilmiö kuvataan numeerisen tietoon pohjautuen (Heikkilä 1998, 16 - 18.) Niemen & Tourusen (1996, 53) mukaan kvantitatiivisessa tutkimuksessa ominaisuuksia koskevat mittaustulokset esitetään lukuina. Tilastoaineistoa esitetään kuvioina, jotka sisältävät samaa asiaa koskevan tiedon perusjoukon kaikista yksiköistä.

5 AMMATILLISTEN OPETTAJIEN NÄKEMYKSIÄ OPISKELIJOIDEN MOTIVAATIOON JA POISSAOLOIHIN VAIKUTTAVISTA TEKIJÖISTÄ

Kaikki haastateltavat ovat syntyneet eri vuosikymmenillä ja heidän työskentelyaikansa liiketalouden opettajana vaihtelivat viidestä vuodesta kolmeenkymmeneen vuoteen. Heidän peitenimensä ovat Nella, Nette, Niila ja Nille. Haastatteluista nostettiin esille kuusi teemaa, joita oli koulutuksen järjestäjän toiminta, opettajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutussuhde, haasteet opettajan työssä, opettajan rooli, opiskelijoiden motivaatio ja poissaolojen vaikutus opettajan työhön.

5.1 Koulutuksen järjestäjän toiminta

Haastattelun ensimmäisessä osiossa käsiteltiin oppilaitoksen toimintakulttuuria ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Haastateltujen opettajien mielestä opiskelijoita tuetaan sopeutumisessa oppilaitoksen toimintakulttuuriin ja oppimisympäristöön hyvin monipuolisesti ja se valmentaa myös pitkällä tähtäimellä esimerkiksi opintojen aikana tapahtuvaan työssäoppimiseen. *”Jos ajatellaan opiskelijoiden sopeutumista tähän koulu kouluympäristöön, mä en usko, että siinä on vaikeuksia. Sopeutumista edesauttaa se, että aloitetaan ammatillisilla aineilla, jolloinka se selkeesti eroo siitä mitä peruskoulussa on ollu. Ja sitten taas työpaikkoihin, työ, työssäoppimiseen niin selvitetään mitkä on työelämän pelisäännöt lähtien ihan siitä mikä on työaika, millä tavalla pitää työelämässä käyttäytyä ja niin edespäin.”* (Niila)

Opintojen ensimmäisten viikkojen aikana ensimmäisen vuoden opiskelijoille järjestetään erilaista toimintaa, joka edesauttaa oppilaitoksen toimintakulttuuriin sisälle pääsemisessä. Neten sanoin *”no ainakin alussa mun mielestä on tosi hyvä kun on se Finnsin päivä, että tota sillon sillon tota niin ne saa kunnolla toisiinsa tutustua ja opettajiin”*. Myös Nella ja Nille on samoilla linjoilla. Neten sanoin *”no lähinnä mä kokisin että se on se ryhmäytymispäivä mikä siellä on*

syksyllä heti alussa ja sit...ööö...niitten alotuspäivöien aikana käydään niit koulun järjestyssääntöjä ja sitten mä oon kans omille ryhmille tehny niinku ne ryhmän säännöt."

Pienryhmäopetus koettiin tärkeänä ja Niilan mielestä erityisopetukselle on tarvetta: *"Meillä pitäis olla ammatillisia erityisopettajia ja niitä käsittääkseni meillä tällä hetkellä ei oo yhtäkään."* Vanhempien opiskelijoiden antama tuki heikommin menestyville opiskelijoille koettiin tärkeänä ja myös yhteinen, kiva toiminta nähtiin tärkeänä osana opiskelijoiden sopeutumisessa oppilaitoksen toimintakulttuuriin. Samoin *"mietittäis, että mitä on olla tämän oppilaitoksen opiskelija ja niinku, mitä ylpeyden aiheita siinä on, et, et miks me ollaan just täällä opiskelemassa ja mitä eväitä täältä saa ja näin. Se vois olla ihan hyvä."* (Nette)

Ryhmänohjaajan rooli on tärkeä esimerkki siitä, millainen oppilaitoksen kulttuuri on muun muassa sääntöjen osalta kuten Nille asian ilmaisee: *"Ja sitten on varattu siihen aikaa, että opettaja tai ryhmänohjaaja ehtii, ehtis kertomaan, missä mitäkin on, öö vähän tutustuu siihen luokkaan, jaa ja tota sääntöihin, etuisuuksiin ja haittoihin, (naurua) rangaistuksiin. Mut se on aika pitkälle, se on niinku se ja sitten ryhmänohjaus tunnit on sellainen toinen."*

Opettajien keskinäinen kommunikointi opiskelijoiden tuntityöskentelyssä ja opintosuorituksissa on keskeistä oppilaitoksen toimintakulttuurissa. Mutta aina kaikki ei suju, niin kuin ryhmänohjaa toivoisi, kuten Nella asian kertoo: *"Mut sit on taas semmosia, joista ei niinku kuulu halaistua sanaa ja sitten ihmetellään, että miksi siellä on niitä A-merkintöjä."*

Oppilaitoksen toimintaa edesauttaa yhteistyö opiskelijoiden vanhempien kanssa. Jos opiskelijalla on esimerkiksi vaikeuksia tulla kouluun, niin opettajan ja vanhempien välillä toimiva yhteistyö on merkityksellistä koska on tärkeää, että vanhemmat patistavat opiskelijaa tulemaan kouluun.

Oppilaitoksen toimintakulttuuri koettiin joiltakin osin hyvin epäselväksi, koska sovituista asioista ei välttämättä pidetä kiinni ja samankin alan opettajilla voi olla erilaisia toimintakulttuureita. Nette nostaa esille tiukan linjan: *"Opettajalla olis ihan oikeesti valta sit sanoa, et nyt et tuu enää vaikka siinä puolivälissä, jos ei tehtäviä oo tullu kunnolla sisälle siihen mennessä, silloin mun*

mielestä se vois olla ihan yks kriteeri, et hei, et kun sä et oo suorittanu, niin nyt sä vaan niinku lennät ulos ja suoritat tän myöhemin."

5.2 Opettajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutussuhde

Haastattelun toisessa osiossa haastateltuja opettajia pyydettiin pohtimaan niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat vuorovaikutuksen syntymiseen. Kaikki haastateltavat kokivat työssään tärkeänä aidon läsnäolon ja kiinnostuksen opiskelijoita kohtaan sekä auttamisenhalun, joka ei koske pelkästään opintojen etenemistä. Nellan sanoin: *"Nyt mun ryhmässä on semmonen, jolla on elämässä huono tilanne, niin kun opiskelija ei jaksa itse ottaa yhteyttä, et sitten mä oon, niin kun ilmeisesti koen, et tämmönen henkilö ei välttämättä jaksa vastata puhelimeen, niin sitten oon lähettänyt tekstiviestejä, sitten on ohjattu, sitten kysyny häneltä, että kun hän aikasemmin kysy kuraattorin yhteystietoja, sit mä kysyn kuraattorilta, et onko opiskelija ollu yhteydessä, no ei oo ollu yhteydessä, no sit mä lähetän taas opiskelijalle viestin, että olisko sinusta helpompi, että kuraattori ottaa sinuun yhteyttä? Sieltä tuli sitten et pikaisesti vastaus, että olisi ja nyt he ovat tavanneet jo kaks kertaa."*

Vaikka opettaja on tärkeä henkilö opiskelijoille, niin *"opettajan ei pidä mennä toisaalta penkomaan oppilaitten yksityisiä asioita, silloin kun ne haluaa keskustella, keskustellaan, mutta ei pyritä ratkoon niitä, me ei olla sen alan asiantuntijoita."* (Niila)

Kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus koettiin tärkeänä, kuten Niila toteaa: *"Mä oon huomannu, että välitunneilla opiskelijat tekee kysymyksiä, silloin kun näkee keskustellaan näistä aiheista, mitä heillä, mikä heillä on ongelmana."* Tärkeäksi koetaan myös se, että opettaja on helposti lähestyttävä ja häneen saa hyvin yhteyden myös sähköisten viestintävälineiden, kuten sähköpostin, puhelimen ja sosiaalisen median kautta. Varsinkin Facebookin suljettu ryhmä on havaittu hyväksi ja siellä ryhmäohjaaja pystyy yhtä aikaa suoraan informoimaan asioista ja kommentoimaan, jos on jotain epäselvyyksiä.

Opettajat kokivat tärkeäksi tekijäksi hyvän vuorovaikutussuhteen syntymiselle saman ryhmän kanssa työskentelyn, koska *"oppii tunteen ne tosi hyvin, ettei oo silleen, et niinku jossain vaiheessa on ollu yks jakso, ja sulla on yks*

ryhmä ja toinen jakso ja sulla on yks jakso ryhmä, vaan sä tosiaan niinku sä kuljet niiden kans koko ajan Niin kyllähän se luottamusta edustaa ja semmosta, että ne tosiaan uskaltaa sitten kertoo sulle juttuja ja olla silleen normaalisti.” (Nette)

5.3 Haasteet opettajan työssä

Vuorovaikutuksen syntyminen ei aina ole ongelmaton ja haastateltavia opettajia pyydettiin kertomaan, mitä haasteita he ovat kokeneet päivittäisessä työskentelyssä opiskelijoiden kanssa. Kurinpitäminen koettiin opetustyössä haasteena, koska pitää olla koko ajan todella tiukkana eikä voi olla lempeämpi. Myös luokassa oleva puheensorina ja melu koettiin haasteeksi. Jos opiskelija ei arvosta opettajaa tai muita luokkatovereita tai *”sil oppilaalla on murrosikä siinä vaiheessa et se ei oikeen tuu aikuisten kans toimeen millään ne ois sellasii heikentävii heikentävii tekijöitä.”* (Nille).

Jos opettajalla on monta ryhmää opetettavanaan ja hän ei opi tuntemaan kaikkia, se voi olla haasteena hyvän vuorovaikutuksen syntymiselle. *”Kun se on vain lyhytaikainen, yhden jakson mittainen yhdessäolo, niin se on ihan erilaista kuin sen oman ryhmän kanssa.”* (Nella)

Ajankäyttö ja enemminkin sen puute koettiin haasteeksi vuorovaikutussuhteen syntymiselle. Opettajan jaksaminen on välillä koetuksella muun muassa jatkuvan kiireen vuoksi, ja jos opiskelijalla on ongelmia koulun ulkopuolella, se vaikuttaa vuorovaikutukseen negatiivisesti heti, kuten Nella asian ilmaisee: *”Jos se opiskelija on ite hyöin negatiivinen ja passiivinen ja aina vaan kiroilee ja v-sanoja käyttää ja, ja, niin ei aina jaksa, eli siinä vaan tulee sit se, et no antaa olla, et jossei se opiskelija niinku anna vastakaikua, nii harvoin, sit en tiä onko iän myötä tullut tämä, että ei mun taroitse niin jaksa.”*

”Kaikki ei pidä kaikista eli välttämättä opettaja ei pidä jostain oppilaasta, oppilas ei pidä jostain opettajasta.” (Niila) Opettajan täytyy kuitenkin hyväksyä se, ettei kaikista voi pitää ja hänellä pitää olla sen verran ammattitaitoa, että työote ei kärsi eikä myöskään haittaa opiskelijan oppimista.

5.4 Opettajan rooli

Opettajat kokivat opettajan roolinsa tärkeänä, mutta pelkkä opetustyö ei riitä, koska sen lisäksi heidän tehtävänä on seurata opintojen etenemistä, kuten Nella asian ilmaisee: *"Se on hirveetä peräänkattomista, että opettajan pitää tai ryhmänohjaajan pitää niinku, taas niinku paimentaa et ottakaa yhteyttä, teeppä jotakin asian tiimoilta."*

Opettajan auktoriteetti ja peräänantamattomuus nousevat keskeisiksi tekijöiksi opettajan roolille kuten Nette asian ilmaisee: *"Mä oon aika helposti lähestyttävää, ja ehkä joskus ne kokee, että mä oon liian kiltti, mut se huomaa yks kaks, et mä pistän tosi tiukat rajat sit niinku loppupeleissä kuitenkin, et sen mä oon kuullu joskus opoltakin et ne on niinku ihmetelly, et ne on kuvitellu et mä oon ihan semonen lässy, sit mä oonkin ihan semmonen en anna periksi."*

Ryhmähenki ja sen ylläpitäminen on tärkeä osa opettajan roolia. *"Vähän semmonen, semmonen positiivisen mielen kilpailuhengen luonti siihen ryhmään. Ää sitten puuttuminen siihen, että siellä on rästejä, jaa, ja sitten tota sit, yks mikä on ollu, se kun on sanonut, että voi valmistuu aikasemmin, niin se on aika monelle ollu sellanen täky."* (Nille)

Niila kuitenkin muistuttaa, että *"täytyy muistaa se, että kouluelämä tai työelämä ei oo opettajan koko elämä, ja se ammatillinen työote, mistä silloin aikaisemminkin mainitsin, se edellyttää sitä, että pystyy erottamaan sen koulun ja pystyä erottamaan sen koti, koti, taikka sitten sen muun elämän."* Oppilashuoltoryhmä on opettajan työn tukena. Nellan sanoin: *"Sit jos meikäläisen niinkun eväät ei riitä, niin sitten on opo ja sit kuraattori. Erkkuu en oo käyttäny, en tiedä, että, ehkä olis voinukki käyttää."*

5.5 Opiskelijoiden motivaatio

Haastattelun kolmannessa osiossa opettajat pohtivat tekijöitä, jotka heidän mielestään vaikuttavat opiskelijoiden motivaatioon opiskeluja kohtaan. Opettajien mielestä luokan ilmapiirillä ja luokkakavereilla on tärkeä merkitys koulussa viihtymiseen. Niilan mielestä kavereiden merkitys motivoijana on

erittäin suuri, koska *"jos on sellasia kavereita, jotka on tunnollisia koulunkävijöitä, jotka on kiinnostuneita tästä asiasta, niin se helposti vetää myöskin sen vähemmän motivoituneen opiskelijan mukaan siihen, siihen, siihen, ööh, opiskeluun ja vastaavasti taas jos on semmosia kavereita, näitä hällävöäliä tyyppejä, niin siihen on vielä helpompi mennä mukaan sitten semmosen opiskelijan, joka, joka häilyy siinä kahden vaiheilla, että haluaako opiskella vai eikö halua opiskella."*

Opiskelijoita motivoi myös kurin pitäminen. *"Jos siellä olis sellainen opiskelija, joka selvästi haittaa sitä opiskelua, niin siitä huomautetaan kerran, jossei se auta niin sitten pihalle."* (Niila)

Myös opettajilla ja mielenkiintoisilla tehtävillä on painoarvoa opiskelumotivaation ylläpitämisessä sekä sillä, että opiskelija tuntee heti alusta lähtien olevansa omalla alallaan. Motivoijana voi olla myös *"henkilökohtainen avustaminen, jos sieltä sais vertaisavustajan opiskelijan siihen niinku tukemaan sitä nuorta."* (Nella)

Opiskeluissa menestymisen taustalla voi olla myös muut syyt, kuten Nille on asian selvittänyt: *"Mä oon kysynyt niiltä, mikä motivoi. Ää, osaa motivoi se, että, et vanhemmat pakottaa. Joillakin on se, että niiden rahoitus on kiinni siitä, että ne on opiskelee, se on itse asiassa aika tehokas."* Myös se, että jos opiskelija on ollut pitkään töissä ennen opintojen aloittamista, niin hänellä on intoa opiskella.

Opettajia pyydettiin tarkentamaan miten opiskelijoiden motivaation puute näkyy heidän työssään ja mitkä tekijät siihen saattavat olla syynä. Opiskelijoiden motivaation puute näkyy poissaoloina, tehtävien tekemättä jättämisenä tai yleisenä levottomuutena ja rauhattomuutena. Nette on kokenut, että *"puuhataan kaikkee muuta, pelataan tai ollaan jossain netissä tekemässä ties mitä. Et niinkun ei kuunnella, et sit kun kysytään mitäs mieltä sä oot tästä? Niin sit ollaan niinku häh."* Nille on huomannut, että *"jos niinku kattoo Netflixiiä tunneilla, nii siit voi niinku päätellä, nyt ei kaveria kiinnosta niinku yhtään."*

Motivaatiota voi myös heikentää, jos opiskelu on liian helppoa eli opiskelija ymmärtää asioita puolet nopeammin kuin joku toinen ja hänelle ei anneta mahdollisuutta nopeampaan etenemiseen opinnoissa.

Tilojen puute on muodostunut ongelmaksi, ja se on aiheuttanut myös opiskelijoiden keskuudessa toimenpiteitä. *"Niinku mä tuossa äsken sanoin, että ne äänestää jaloillaan eli ne ei tuu tunneille, eli se on se, tai sitten jos tullaan tunneille, niin ei tehdä, sitä mitä pitäis eli musta se on niinku semmonen merkki."* (Nella)

Motivaation puutteeseen olisi hyvä löytää aina selkeä syy ja pyrkiä se poistamaan. Opiskelijoiden motivaation puute voi syntyä siitä, että koulunkäynti tuntuu liian vaikealta ja silloin pitää käyttää niitä tukitoimenpiteitä, joita opettajalla on käytettävissä. Tukitoimenpiteet eivät aina välttämättä riitä motivaatiosta huolimatta, kuten Nille on asian todennut: *"Täällä on ainakin mulle tullu esille yks semmonen opiskelija, jolla on kaikki mukautettuja peruskoulussa, hän ei kerta kaikkiaan ymmärrä niin ei ymmärrä."*

5.6 Poissaolojen syntyminen

Haastattelun neljäs osio käsitteli opiskelijoiden poissaoloja ja opettajan ajatuksia siitä, mitkä tekijät mahdollisesti aiheuttavat poissaoloja. Opettajat kokivat, että poissaoloja tulee helposti niille opiskelijoille, joilla ei ole kiinnostusta alaa kohtaan tai opetettava aine tai aineet tuntuvat vaikealta tai tylsältä. Myös kadoksissa oleva elämänhallinta, jonka vuoksi valvotaan yöllä ja nukutaan päivällä, koettiin monen opiskelijan kohdalla ongelmaksi.

Opiskelijoiden runsaat poissaolot eivät välttämättä johdu koulusta, vaan taustalla saattaa olla ihan muut syyt: *"Kyl aika paljon, mitä mä itte oon huomannu, niin niillä voi olla mielenterveysongelmia tai huume- tai alkoholi-ongelmia, tai sit se on tätä pelaamista yömyöhään, et en tiedä miksei sitten kotona siihen puututa, koska sit ne ei jaksu nousta ja sit hym."* (Nette)

Aina poissaolojen taustalla ei kuitenkaan ole negatiiviset syyt kuten Nille asian ilmaisee: *"Öö tälläsii positiivisia on se, että ne tekee liikaa töitä tai urheilee liikaa."*

Luvattomia poissaoloja voi syntyä myös sen takia, että opiskelija ilmoittaa ryhmäohjaajalle olevansa pois, vaikka hänen pitäisi ilmoittaa sille opettajalle, jonka tunnit hänellä on. Kun ryhmänohjaaja pyytää opiskelijaa ilmoittamaan

suoraan opettajalle, opiskelija ei sitä tee. Myöskään vanhempien kuittaus ei aina ole opiskelijan kannalta hyvä, koska opiskelijan pitäisi oppia omatoimisuuteen. Sillä on vaikutusta myös tulevaisuuden työelämään. *”Opiskelijoilta tulee se selitys, et miksi olen pois, koska työelämässä sä et voi olla pois ilman selitystä, eli että opetettais siihen työelämään täs koulussa.”* (Nella)

Haastateltavat kokivat, että opiskelijoiden poissaolojen vuoksi heidän työtaakkansa lisääntyy, koska *”pitää yrittää rutistaa ne läpi jollain tavalla, sä teet extratehtäviä, sit sä odottelet niitä, sulla roikkuu joku juttu niinku vaikka vuos tolkulla ja sitten tulee tässä niinku.”* *”No hei, mulla oli silloin kaks vuotta sitten tekemättä tää, että en mä yhtään enää muista, tiä mikä se on.”* *”Ja sitten opiskelijalla voi kuitenkin olla vaik siel sähköpostis, mä yleensä aina lähetän sähköpostis vielä tehtävät, ne ei osaa ja ymmärrä sieltä hakea et sit mä joudun muistelemaan, mä joudun hakemaa, mä joudun mahdollisesti tekeen jonku uuden tehtävän, sellasen linkki on vanhentunut tai siis et työtähän se mulle enemmän teettää.”* (Nette)

Opettajat joutuvat opettamaan samaa asiaa useaan kertaan ja *”sit tulee niitä rästejä, koska ne ei oo osannu, ja sitten ne rästit joutuu niinku itse tekemään ylimääräisenä työnä et se on niinku silleen, et, et tää yleinen ajatus siitä, että sit pistetään ne rästipajaan, mut kun se tarkoittaa sitä, et sä joudut tekeen ne uudet uudet materiaalit ja valvomaan, et ne tek tekee ne ja ja tota se on niinku se ehkä se eniten näkyvä.”* (Nille)

Poissaolojen suhteen kannatettiin niin kutsuttua vanhan kansan kurinpitokäytäntöä jossa noudatetaan tiukkaa linjaa, käytetään erilaisia rangaistuksia eikä jousteta niin paljon kuin mitä tällä hetkellä on tapana. Poissaoloista ilmoittaminen ja myös todistusten vaatiminen, esimerkiksi kouluterveydenhoitajalta, nostettiin esille.

5.7 Yhteenveto opettajien näkemyksistä

Haastatellut opettajat pitivät ensimmäisen vuoden alussa opiskelijoille pidettävää ryhmäytymispäivää hyvänä ideana, koska opiskelijat tutustuvat sen aikana toisiinsa ja oppilaitoksen toimintakulttuuriin. Tätä kautta syntyneet

kaverisuhteet saattavat myös olla motivaatiotekijöinä opintojen suorittamisessa. Haastatteluista kävi kuitenkin ilmi, että oppilaitokselle pitäisi laatia selkeät pelisäännöt, joita jokainen opettaja noudattaisi, koska nyt toimintakulttuuri koettiin rönsyilevänä.

Poissaolojen kohdalla opettajat toivoivat, että jos opiskelijalla on liikaa poissaoloja, niin hänen ei annettaisi jatkaa samalla kurssilla, vaan hän aloittaisi kurssin myöhemmin uudelleen. He myös totesivat, että pitäisi olla olemassa muitakin rangaistuksia kuin puhuttelu. Kun opiskelijat oppivat selkeään toimintakulttuuriin, oletuksena on, että poissaolot vähentyvät ja opiskelijat valmistuvat ajallaan. Selkeät pelisäännöt tuovat mukanaan myös kunnioitusta ja ylpeyttä olla opiskelijana juuri tässä oppilaitoksessa.

Haastatellut opettajat kokivat, että heillä on ryhmänohjaajana suuri rooli opiskelijoiden opintojen seuraamisessa, ja että on tärkeää olla ryhmänohjaajana koko ajan niin sanotusti ”tuntosarvet pystyssä”, jotta opinnot etenevät suunnitelmallisesti. Suuresta vastuusta ja pienistä resursseista huolimatta ryhmänohjaajan tehtävänä ei ole kuitenkaan venyä mahdottomuuksiin, vaan hän voi tarvittaessa kääntyä koulun oppilashuoltoryhmän kuten opinto-ohjaajan ja kuraattorin puoleen. Myös kodin ja koulun välinen yhteistyö on tärkeää, koska opettajien mahdollisuudet auttaa opiskelijoita ovat rajalliset.

Haastateltujen opettajien mielestä aito läsnäolo, kuuntelutaito ja auttamisenhalu ovat keskeisiä tekijöitä opettajan työssä. Opettajat eivät välttämättä kuitenkaan ehdi huomata kaikkea tunneilla tapahtuvaa opetuksen lomassa, ja tämän vuoksi opiskelijat saattavat jäädä jälkeen opintojen suorittamisessa. Opiskelijan täytyisi itse olla aktiivinen ja pyytää tarvittaessa apua.

Opettajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutus näkyy päivittäisessä työssä pieninä eleinä kuten tervehtimisen ja kuulumisten vaihtamisessa. Haastateltujen opettajien mielestä olisi hyvä, jos opettaja oppisi tuntemaan kunkin aineen opetettavan ryhmän, koska sitä kautta luottamussuhde syntyy helpommin, kuin jos ryhmää näkisi vain satunnaisesti.

Opettajan ja opiskelijan välisen vuorovaikutussuhteen negatiivisina tekijöinä nähtiin muun muassa, ettei opettajaa kunnioiteta, vaan hänen päällensä puhutaan, hänelle ollaan ylimielisiä eikä molemminpuolista kontaktia saada aikaan.

Opiskelijoiden motivaation puute näkyy yleisenä levottomuutena ja rauhattomuutena, tehtävien tekemättä jättämisenä ja runsaina poissaoloina. Poissaoloja voi syntyä sen vuoksi, ettei ala tunnu oikealta tai opiskelijalla on oppimiseen liittyviä ongelmia. Poissaolojen taustalla voi olla useita syitä, jotka eivät välttämättä liity oppilaitoksen toimintaan. Näitä saattavat olla epäsäännöllinen vuorokausirytmisi sekä muut henkilökohtaiset ongelmat.

Haastatellut opettajat kokivat, että opiskelijoiden motivaation puutteesta aiheutuu heille paljon ylimääräistä työtä opetusjakson aikana ja opetusjakson jälkeen, kenties vielä vuosienkin päästä. He joutuvat tekemään uusia materiaaleja ja valvomaan, että opiskelijat suorittavat rästitehtävät.

Motivaatiokeinoina nähtiin muun muassa hyvän ryhmähengen luominen sekä pienen kilpailuhengen luominen opiskelijoiden kesken. Haastatellut opettajat olivat sitä mieltä, että olisi hyvä, jos opiskelijoille selitetään, miksi opiskeltava asia on tärkeä, vaikka se tuntuukin tylsältä. Myös käytännön tekeminen koettiin motivoivammaksi kuin pelkkä luokkatilassa tapahtuva oppimistapahtuma.

Toiselta opiskelijalta saatava vertaismentorointi koettiin tärkeäksi motivointikeinoksi kuin myös tukitunnit, joilla opiskelija saa mahdollisuuden suorittaa tukihenkilön avulla tekemättä jääneet tehtävät.

6 AMMATILLISTEN OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSIÄ OPISKELIJOIDEN MOTIVAATIOON JA POISSAOLOIHIN VAIKUTTAVISTA TEKIJÖISTÄ

Opiskelijoille lähetetystä kyselylomakkeesta ja henkilökohtaisista haastatteluista nostettiin esille kuusi teemaa, joita oli oppilaitoksen toimintakulttuuri, vuorovaikutteinen opiskeluympäristö, motivaatiotekijät ja niiden vertailu naisten ja miesten osalta ja poissaolojen vaikutus opinnoissa menestymiseen sekä ehdotukset poissaolojen vähentämisen ehkäisemiseen. Haastateltujen opiskelijoiden peitenimet ovat Alvar, Daniela, Greta, Johan, Judit, Lukas, Olivia, Salomon, Tuure, Viktor, Vivian. Kyselylomakkeen ja haastattelun ensimmäisessä osiossa kysyttiin opiskelijoiden taustatietoja, kuten ikä ja opintojen suuntautumislinja.

6.1 Oppilaitoksen toimintakulttuuri

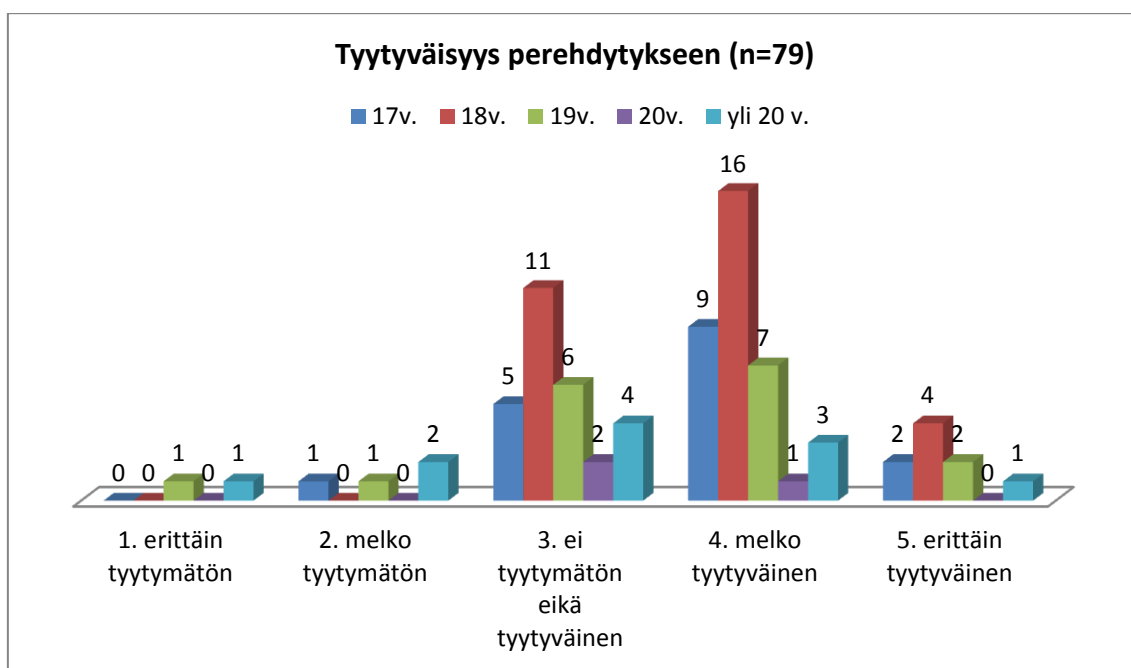
Kyselyn toinen osio käsitteli opiskelijoiden ajatuksia oppilaitoksen toimintakulttuurista. Neljännessä kysymyksessä kysyttiin vastaajien tyytyväisyyttä oppilaitoksen antamaan perehdytykseen. Taulukossa 1 näkyy laskettu kokonaiskeskiarvo 2,49 tyytyväisyydestä perehdytykseen. Keskihajontaa tutkittaessa suurimmat vaihtelut vastauksissa esiintyivät perehdytykseen melko tyytymättömien ja melko tyytyväisten välillä. Erittäin ja melko tyytymättömiä pyydettiin tarkentamaan vastaustaan. Syyksi tyytymättömyyteen nousi se, että opiskeluun liittyvistä tärkeistä asioista ei kerrota ja saadut ohjeet voivat olla ristiriitaisia. Yksitoikkoisen luokkatilassa tapahtuvan opetuksen tilalle toivottiin *"tutustumisretkiä eripaikkoihin ja muutenkin hiukan erilaisia tunteja aina välillä jatkuvan tietokoneella istumisen piristämiseksi."* Vastaajista suurin osa (n=36) oli melko tyytyväisiä saamaansa perehdytykseen. Erittäin tyytyväisiä oli 9 henkilöä ja erittäin tyytymättömiä oli

2 henkilöä. Kysymykseen jätti vastaamatta 2 henkilöä. Naisten ja miesten antamilla vastauksilla ei ole eroa (khiin neliö-testin p-arvo 0,153).

TAULUKKO 1. Tyytyväisyys oppilaitoksen antamaan perehdytykseen (n=79)

Vastausvaihtoehto	Ka=Keskiarvo	N=Lukumäärä	Kh=Keskiahajonta
1. erittäin tyytymätön	4,00	2	1,414
2. melko tyytymätön	3,50	4	1,915
3. ei tyytymätön eikä tyytyväinen	2,61	28	1,286
4. melko tyytyväinen	2,25	36	1,131
5. erittäin tyytyväinen	2,33	9	1,225
Yhteensä	2,49	79	1,270

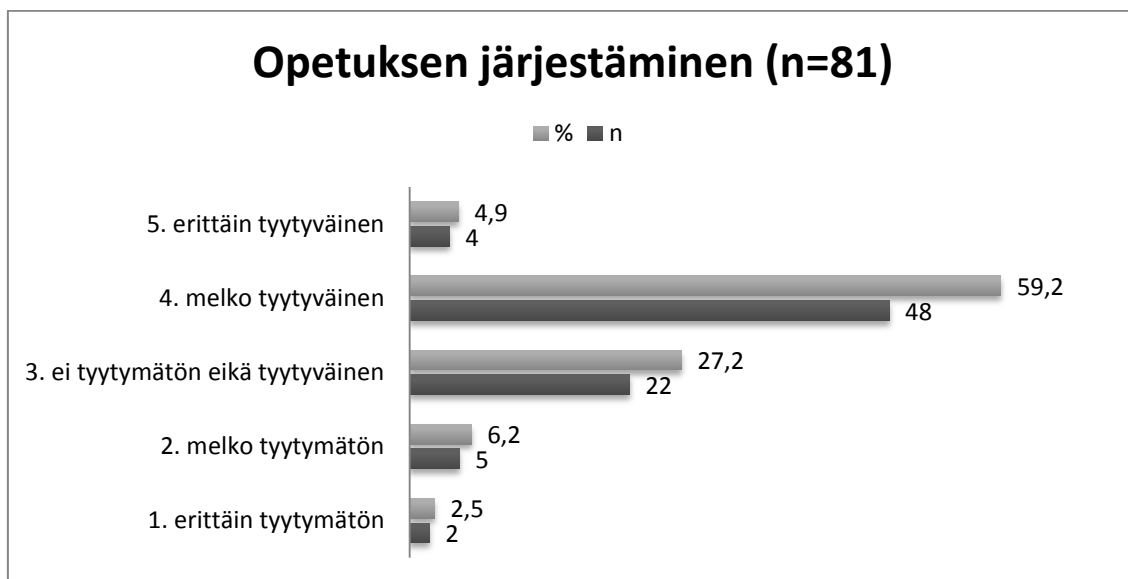
Kuviossa 2 on tarkasteltu ristiintaulukoinnin avulla, miten ikä vaikuttaa perehdytystyytyväisyyteen. Kuusitoista kyselyyn vastannutta 18-vuotiasta (51,6 %) oli melko tyytyväisiä oppilaitoksen antamaan perehdytykseen. 19-vuotiaista yksi vastaaja (5,9 %) ja yli 20-vuotiaista kolme (27,2 %) oli sitä mieltä, että oppilaitos oli perehdyttänyt heidät erittäin huonosti.

KUVIO 2. Tyytyväisyys oppilaitoksen antamaan perehdytykseen ikäluokittain

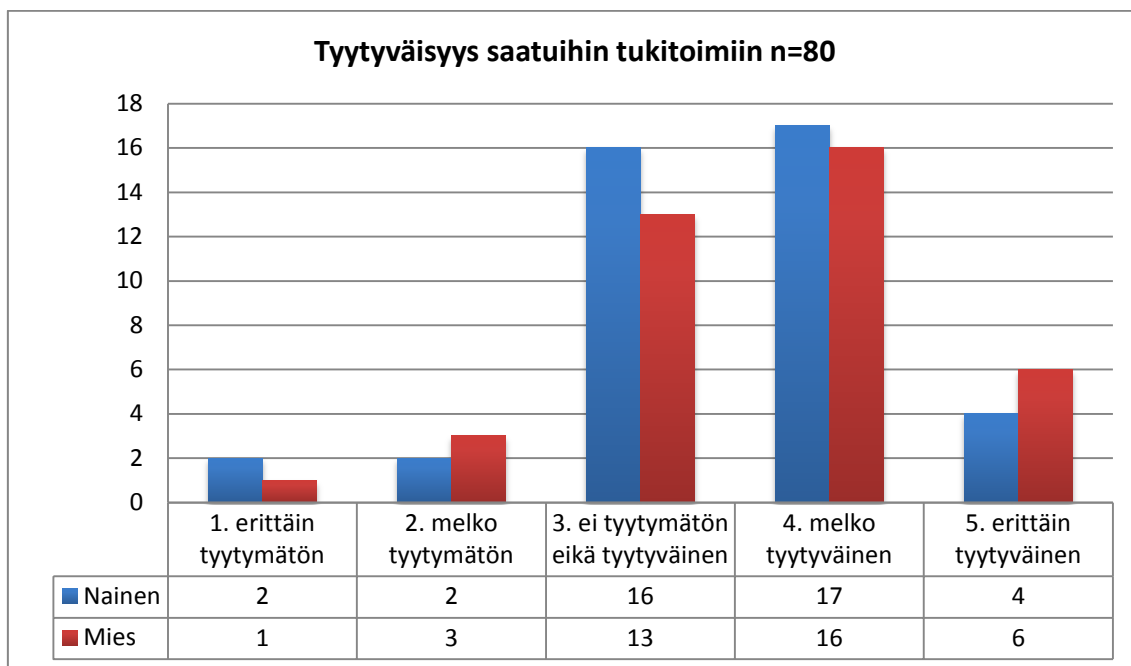
Tässä tutkimuksessa on myös laskettu muuttujien välinen korrelaatio. Vertailujen välillä on kohtalaista riippuvuutta (-0,209). Tulos on tilastollisesti erittäin merkittävä ($p=0,01$). Iällä on vaikutusta tyytyväisyyteen oppilaitoksen antamaa perehdytystä kohtaan (khiin neliö-testin p-arvo 0,722).

Kyselyn viides kysymys käsitteli opetuksen järjestämistä. Siinä kysyttiin miten tyytyväinen on opetuksen järjestämiseen. Kuvioista 3 näkyy, että suurin osa eli 59,3 % ($n=48$) oli melko tyytyväisiä opetuksen järjestämiseen. Vastanneista 2,5 % ($n=2$) ei ollut ollenkaan tyytyväinen opetuksen järjestämiseen. Jos vastaaja oli erittäin tyytymätön tai melko tyytymätön, häntä pyydettiin tarkentamaan vastaustaan. Vastauksista käy ilmi, että uusi opetussuunnitelma on sekoittanut opetusta verrattuna vanhaan tuttuun, ja myös luokkatilojen puute ja välituntien huono sijoitusajankohta on aiheuttanut opiskelijoiden keskuudessa tyytymättömyyttä ($n=2$). Ristiintaulukoinnin avulla selvitettiin miten tyytyväisiä eri-ikäiset ovat opetuksen järjestämiseen. Kysymykseen vastanneista 18-vuotias (9,1 %) ja yli 20-vuotias (9,1 %) olivat erittäin tyytyväisiä saamaansa opetukseen. 17-vuotiaiden (52,9 %) ja 19-vuotiaiden (70,6 %) mielestä oppilaitoksen antama opetus on ollut melko hyvää. Vastaajan ikä ja tyytyväisyys opetuksen järjestämiseen eivät ole riippuvaisia toisistaan. Tulokset eivät ole tilastollisesti merkitseviä ($p=0,677$). Iällä ei ole merkitystä tyytyväisyyteen opetuksen järjestämistä kohtaan (khiin neliö-testin p-arvo 0,199).

KUVIO 3. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden tyytyväisyys opetuksen järjestämiseen

Kysymys kuusi käsitteli tukitoimien järjestämistä. Kuviossa 4 nähdään, että vastanneista 33 (40,7 %) oli melko tyytyväisiä saamiinsa tukitoimiin. Paljon tuli myös ”ei tyytymättömiä eikä tyytyväisiä”-vastauksia. Vastanneista 29 (35,8 %) ei ollut tyytyväisiä eikä tyytymättömiä saamiinsa tukitoimiin. 10 vastaajaa (12,3 %) oli erittäin tyytyväisiä saamiinsa tukitoimiin. Mikäli tukitoimiin oltiin erittäin tyytymättömiä tai melko tyytymättömiä, niin vastaajia pyydettiin tarkentamaan vastausta. Yksi henkilö jätti vastaamatta kysymykseen. Tyytymättömät vastaajat kokivat, että opettajat ja tukitiimiin kuuluvat osapuolet ovat aina niin kiireisiä, ettei heillä ole aikaa keskittyä yksittäisen opiskelijan tukemiseen. Kysymykseen vastanneista kolmestakymmenestä kahdesta vastaajasta neljä 18-vuotiasta (12,5 %) oli erittäin tyytyväisiä, kun taas 20-vuotiaista (n=3) kukaan ei ollut erittäin tyytyväinen saamiinsa tukitoimintoihin. Painotetulla keskiarvolla laskettuna miehet (ka 3,58) olivat hieman keskimääräistä tyytyväisempiä oppilaitoksen tarjoamiin tukitoimiin. Tulokset osoittavat, että näiden välillä on kohtalaita riippuvuutta Spearmanin korrelaatiokertoimen (-0,145) perusteella. Sukupuolen ja tyytyväisyyden välillä on riippuvuutta (khiin neliö-testin p-arvo 0,874).

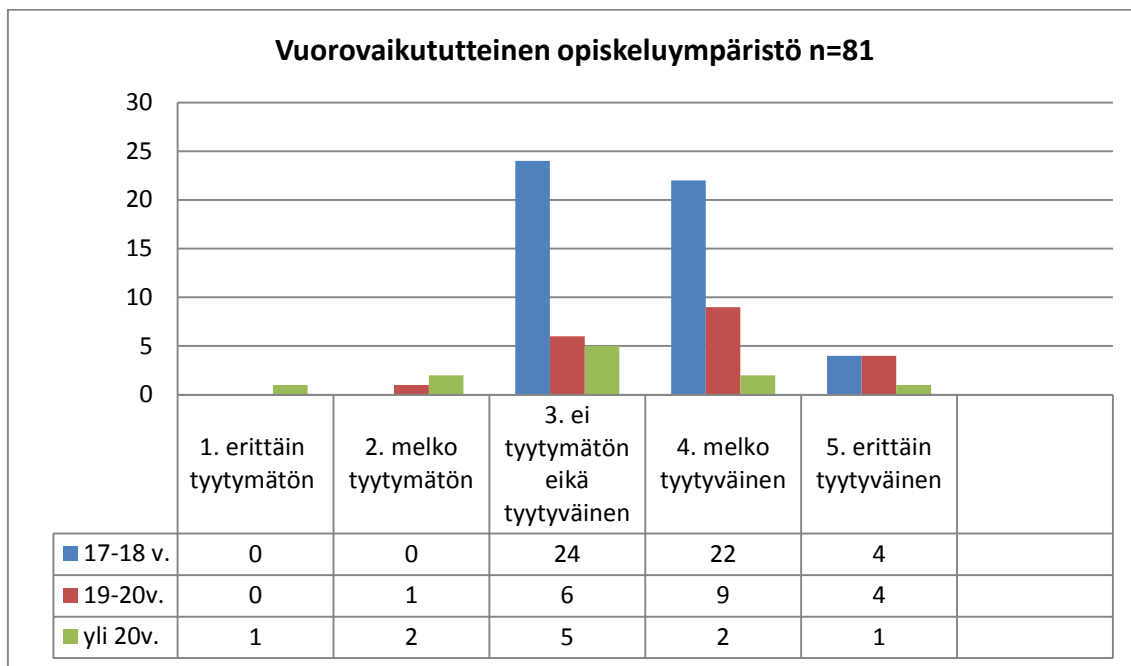
KUVIO 4. Naisten ja miesten tyytyväisyys oppilaitoksen antamiin tukitoimiin

6.2 Vuorovaikutus

Kysymyksessä seitsemän kysyttiin vastaajien mielipidettä siitä, miten tyytyväisiä he ovat vuorovaikutteiseen opiskeluympäristöön, jossa tehdään pari- ja ryhmätöitä ja jos vastaaja oli erittäin tyytymätön tai melko tyytymätön vuorovaikutteiseen opiskeluympäristöön, häntä pyydettiin tarkentamaan vastausta. Vastaajista 43,2 % (n=35) ei ollut tyytymätön eikä tyytyväinen vuorovaikutteiseen opiskeluympäristöön, mutta melko tyytyväisiä paritöihin olivat 40,7 % (n=33). Erittäin tyytyväisiä olivat 11,1 % (n=9) ja erittäin tyytymätön oli 1,2 % (n=1), jonka mielestä *"kukaan luokastamme ei oikeen kommunikoi toisilleen ja kaikki ovat yksittäisiä henkilöitä niin ei siinä oikeen viihdy tai halua edes tehdä ryhmätöitä."*

Asiakaspalvelun ja myynnin koulutusohjelmaan kuuluvista kysymykseen vastaajista 2,4 % (n=1) ei ollut ollenkaan tyytyväinen siihen, että koulussa tehdään pari- ja ryhmätöitä, kun taas Talous- ja toimistopalveluiden (n=29) ja Innovatiivisen yrittäjyyden (n=10) koulutusohjelman vastaajista kukaan ei ollut tyytymätön pari- ja ryhmätöiden tekemiseen. Vertailun välillä on kohtalaista

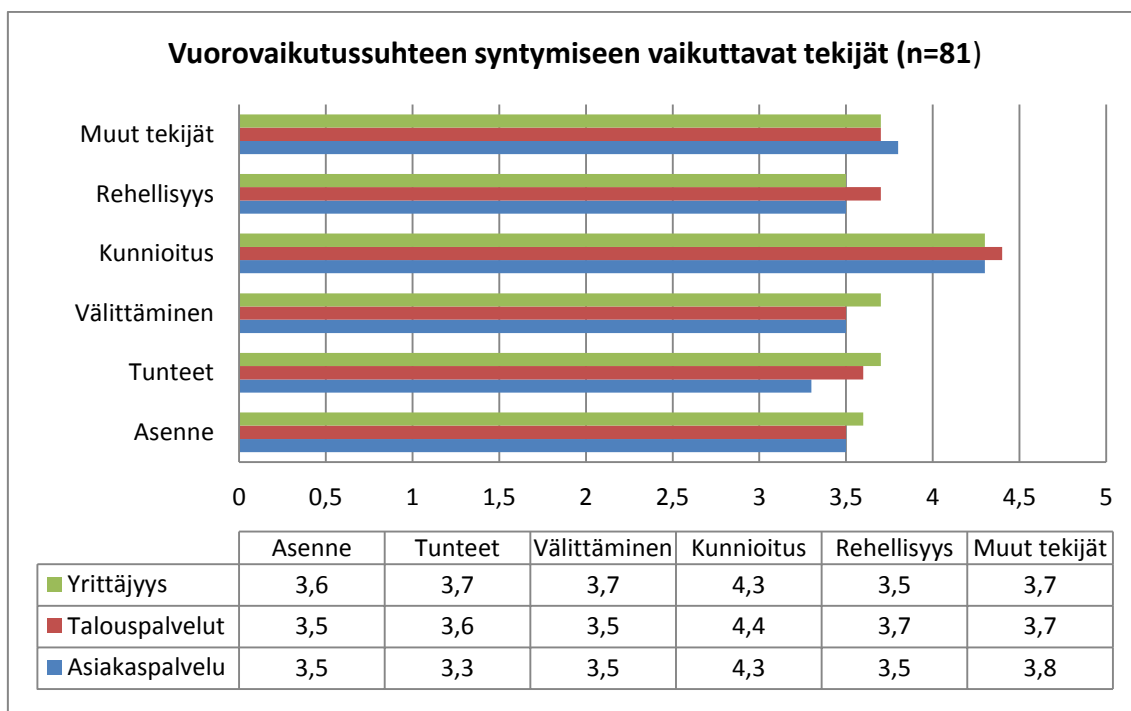
riippuvuutta (0,008). Tulos on tilastollisesti erittäin merkittävä (khiin neliötestin p -arvo 0,862 ja $p=0,01$). Kuviossa 5 nähdään, että laskettujen keskiarvojen perusteella kaikkein kriittisimpiä olivat yli 20-vuotiaat (ka 3) ja myönteisimpiä 17-18-vuotiaat (ka 3,6).

KUVIO 5. Tyytyväisyys vuorovaikutteiseen opiskeluympäristöön ikäryhmittäin

Avoimessa kysymyksessä numero kahdeksan kysyttiin opiskelijan mielipidettä siitä, mitkä ovat ne keskeiset asiat, jotka vaikuttavat opettajan ja opiskelijan välisen vuorovaikutussuhteen syntymiseen. Vastaajia oli 33 ja niistä nousi keskeisimpänä esille opettajan ja opiskelijan välinen kunnioitus ja molemminpuolinen rehellisyys ($n=7$). Myös luokkatyöskentely ($n=8$) on keskeinen vaikuttaja vuorovaikutussuhteelle, esimerkiksi *"opettaja osaa tulla lähelle oppilasta ja että opettajaa oikeasti kiinnostaa opettaminen eikä hänestä huoku se, että hän on töissä vain pakosta."* Ystävällisen ja positiivisen asenteen lisäksi vaikuttaa myös se, että *"on valmis auttamaan oppilasta niin kauan kuin tämä ymmärtää asian."*

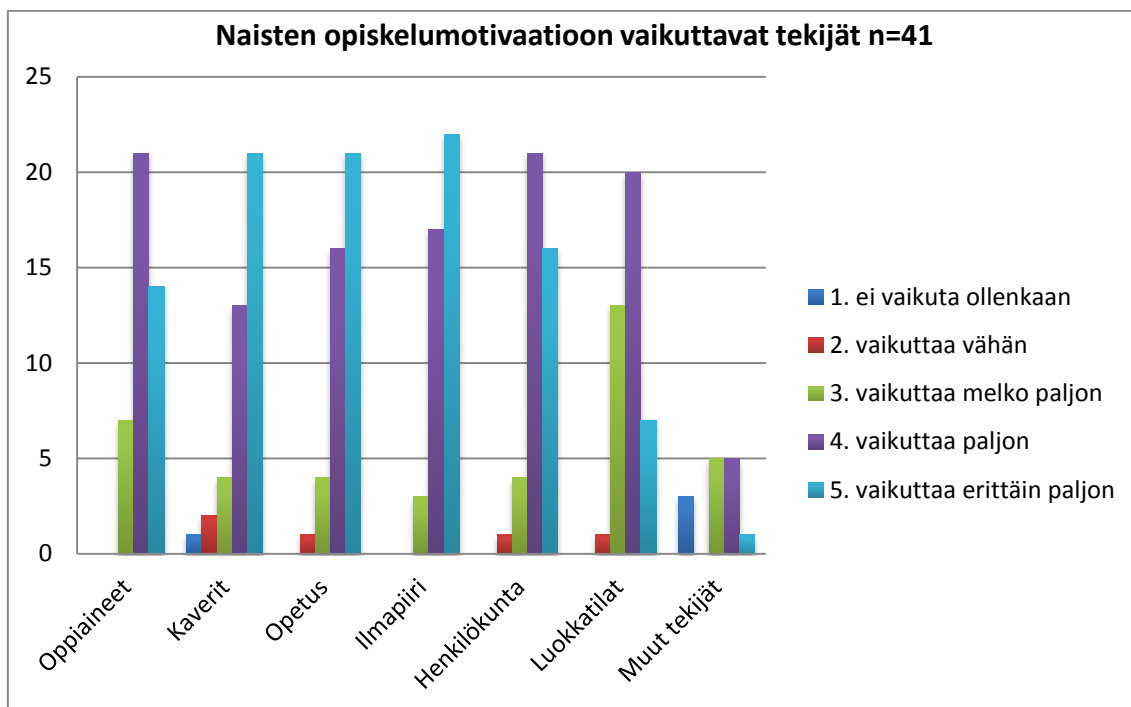
Yhdeksännessä kysymyksessä kysyttiin tekijöitä, jotka vaikuttavat hyvän vuorovaikutussuhteen syntymiseen. Opiskelijan ja opettajan välisellä asenteella on usean (n=41) kyselyyn vastanneen mielestä erittäin suuri merkitys hyvän vuorovaikutussuhteen syntymisessä. Tunteilla (n=36), rehellisyydellä (n=44) ja molemminpuolisella kunnioituksella (n=43) on myös suuri vaikutus. Jos vastaajan mielestä muilla tekijöillä on suuri vaikutus, niin häntä pyydettiin tarkentamaan vastausta. Näistä vastauksista nousi esille, että esimerkiksi kehonkielellä on merkitystä vuorovaikutuksessa. Hyvään vuorovaikutukseen vaikuttavat tekijät on keskiarvoittain kerätty kuvioon 6. Keskiarvoisesti mitattuna (ka 4,4) kaikkien suuntautumislinjojen opiskelijat pitivät opettajan ja opiskelijan välistä molemminpuolista kunnioitusta tärkeänä tekijänä hyvän vuorovaikutussuhteen syntymiselle. Asiakaspalvelun suuntautumislinjan opiskelijat pitivät tunteita vähiten vuorovaikutukseen vaikuttavana tekijänä (ka 3,3) ja tämä mielipide eroaa huomattavasti muista kyselyyn vastanneista. Asenteen (ka 3,5) ja muiden tekijöiden (ka 3,7) osalta näkemykset olivat yhdenmukaisia.

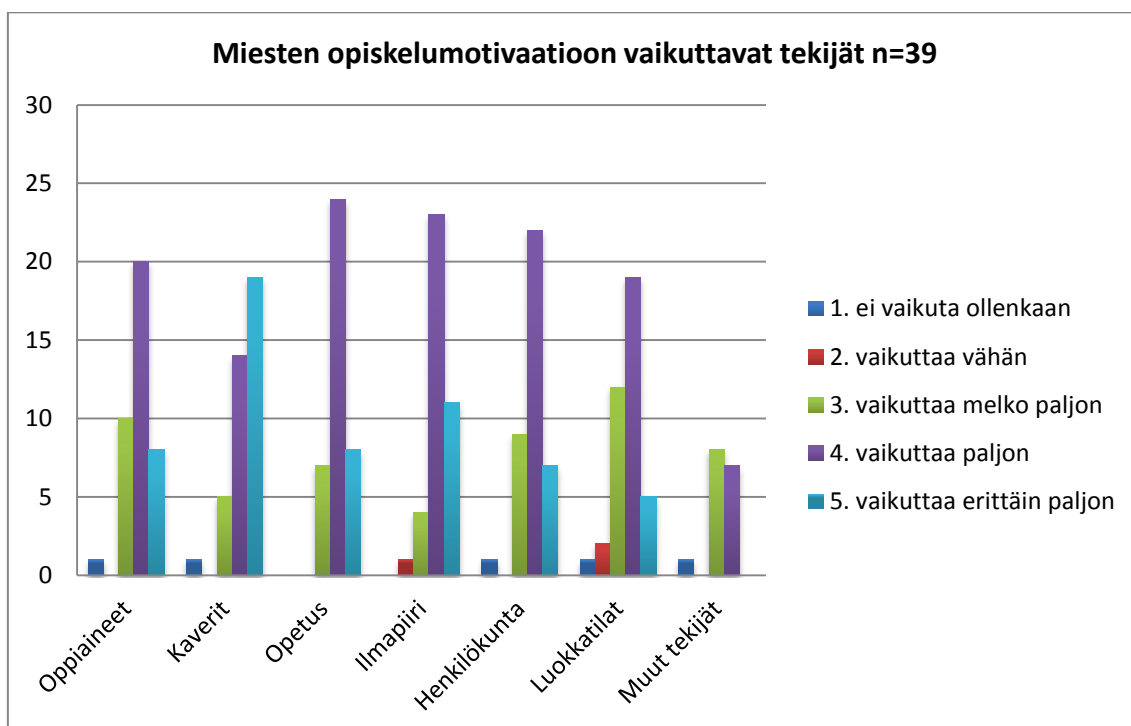
KUVIO 6. Väitteiden keskiarvoja hyvän vuorovaikutussuhteen syntymiseen vaikuttavista tekijöistä opintojen suuntautumislinjoittain

6.3 Motivaatiotekijät

Kymmenes kysymys käsitteli motivaatiotekijöitä, jotka vaikuttavat koulussa viihtymiseen. Ikään vaikuttavien motivaatiotekijöiden kokonaiskeskiarvoksi saadaan 3,8 asteikoilla 1-5. Kahdeksastakymmenestä yhdestä kyselyyn vastanneesta 53 % (n=43) on sitä mieltä, että henkilökunnalla on merkitystä heidän opintoihin liittyvään motivaatioon. Vastaajista 49 % (n=40) pitää kavereiden, opetuksen ja koulun ilmapiirin osuutta koulussa viihtymisessä erittäin tärkeänä. Niitä, jotka vastasivat muut tekijät, pyydettiin tarkentamaan vastaustaan ja sieltä nousi esille, että motivaatiota heikentää pelon ilmapiiri, jossa opiskelija ei tiedä, saako jatkaa opiskelua vai joutuuko hän lopettamaan opiskelun valitsemallaan suuntautumislinjalla (n=1). Keskihajontaa tarkasteltaessa vastaajien mielipiteet henkilökunnan ja opetuksen vaikutuksesta opiskelumotivaatioon olivat yhteneväisiä 19,4. Keskiarvojenkaan välillä ei ollut eroavaisuuksia. Kuvioista 7 ja 8 voidaan havaita, että sekä naiset (21 %), että miehet (22 %) kokivat koulun luokkatiloilla olevan paljon vaikutusta heidän motivaatioonsa. Kuvioista 7 voidaan havaita, että naiset (21 %) suhtautuvat miehiä (8 %) kriittisemmin siihen, että opetuksen laadulla on merkitystä opintosuoritusten kerryttämisessä.

KUVIO 7. Naisten motivaatiotekijät

KUVIO 8. Miesten motivaatiotekijät

Opiskelijoilta kysyttiin yhdennessätoista avoimessa kysymyksessä, mitkä ovat heidän mielestään tekijöitä, jotka vaikuttavat heidän opiskelumotivaatioonsa.

Vastauksista nousi esille, että opettajat (n=21), kaverit (n=19) ja koulun ilmapiiri (n=11) ovat suurimpia motivaatiotekijöitä opinnoissa suoriutumiseen ja koulussa viihtymiseen. Yhden vastaajan mukaan *”opettajan aito kiinnostus asiaan ja oppilaiden huomioiminen opetuksen temmossa ja tyylissä, rento ilmapiiri sekä viihdyttävä opetus, jossa opettaja keskustelee ryhmän kanssa eikä vain harrasta monotoonista yksinpuhelua.”* Selkeä opetus (n=15) ja tehtävien haastavuus (n=5) olivat myös niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelumotivaatioon opiskelijoiden mielestä.

Kahdennessatoista kysymyksessä pyydettiin opiskelijoita pohtimaan niitä tekijöitä, jotka heidän mielestään heikentävät motivaatiota opiskelua kohtaan. Vastauksissa tuli esille, että opettajilla ja opetettavilla aineilla on suuri merkitys opiskelijan opiskelumotivaation katoamiseen. Myös muiden opiskelijoiden käytös, kuten *”riehuvat oppilaat ja opiskelijat jotka käyvät kääntymässä luokassa ja lähtevät taas pois keskeyttävät toiminnallaan opetuksen,”* aiheuttaa motivaation laskua muiden luokkalaisten keskuudessa.

6.4 Poissaolot

Kaikki haastatellut opiskelijat tunsivat olevansa omalla alallaan ja Viktorin mielestä hänellä on *” tavallaan niinku hyvä pohja, et en periaattees jätä tähän, kun silleen olis hyvä asiakaspalvelija-pohja.”* Haastateltavista yksi oli erittäin tyytyväinen ja kymmenen oli melko tyytyväisiä opintojensa etenemiseen ja omaan työpanokseensa poissaoloihinsa nähden. *”Mun mielest menee ihan hyvin, et jos oot poissa niin, et oo numeroitakaan saanu, ja kyl et jos oot koulussa ja tehny tehtävät, niin kyl tulee aina hyviä numeroita.”* (Vivian)

Oppimisvaikeuksilla ja opetuksella ei nähty olevan vaikutusta poissaolojen syntymiseen. Haastateltavien mielestä sairaus, väsymys ja muut tekijät, Olivian sanoin *”mun mielest, jos on aika paljon stressii, kaikkee niinku muuta elämää, vaikuttaa aika paljon, kun ei jaksu koulussakaan olla sitten,”* vaikuttavat poissaolojen syntymiseen. Yksi haastateltava koki turhauttavana, jos tehtävät ovat liian

helppoja ja samoja asioita toistetaan. Gretan mielestä taas, *”jos joku aine on vaikea, niin sitte ei haluis käydä siellä. Sit jää helposti pois.”*

Opettajien ja ryhmänohjaajan tavoittaminen koettiin välillä haastavaksi, mutta esimerkiksi opinto-ohjaajaan on aina saanut hyvin yhteyden. Lisäksi ehdotettiin, että kunkin aineen opettaja perustaisi kansion, johon hän tallentaisi opettamansa aineen materiaalit ja tehtävät, jotta opiskelijat voisivat sieltä poimia tekemättömät tehtävät. Olivian mielestä kouluun tulemisen motivaatiota laskee tehtävien tekemättömyys: *”Et mä en ainakaan jaksas enää tulla, jos mulla jäis niin paljo juttui tekemättä.”*

Haastateltavat kaipasivat selkeitä ja oikeudenmukaisia pelisääntöjä poissaolojen osalta, kuten Salomon asian ilmaisee: *”Tietyllä tavalla rangaistukset. Ei pääse tunnille, tai kun tulee poissaoloja niin ei jää kurssille.”* Rangaistuskeinoiksi ehdotettiin rästitehtäviä sekä kurssin korvaamista.

Kolme haastateltavaa nosti esille säännöllisen viikkotyöajan kuten Daniela: *”Ne päivät ois niinku semmosii mieleisii, et vaik ei ois hirveesti vaik vapaita niinku meil on. Koulu alkais joka päivä yheksältä ja olis kahteen, eli semmonen aika sama rytmi ois joo.”* Kun koulu alkaa jo kahdeksalta, niin opiskelijat joutuvat heräämään aikaisin, ja jos heillä on pitkä koulumatka, he eivät välttämättä huonojen kulkuyhteyksien vuoksi ehdi kouluun ajoissa Alvarin sanoin *”olen ollu pois, lähinnä vaan myöhästymisii aamulla.”*

6.5 Yhteenveto opiskelijoiden näkemyksistä

Oppilaitoksen antamaan perehdytykseen oltiin melko tyytyväisiä, mutta siinä koettiin myös puutteita. Yhdellä kyselyyn vastaajalla oli sellainen tunne, että oppilaitoksessa ei kerrota totuudenmukaista tietoa ja annetut ohjeet ovat sekavia. Kaikki eivät myöskään olleet tyytyväisiä opetuksen tasoon ja pelkän luokkatilassa istumisen rinnalle kaivattiin erilaisia opintokäyntejä.

Kyselyyn vastaajista yli puolet oli melko tyytyväisiä opetuksen järjestämiseen luokkatiloihin liittyvistä puutteista huolimatta. Opiskeliyoista seitsemän koki, että saisi opinnoista enemmän irti istumalla luokassa kuin

tekemällä tehtäviä kotona Moodle-oppimisympäristössä. Myös opettajilta toivottiin enemmän panostusta päivän oppituntien sisällön suunnitteluun.

Ryhmänohjaajan sekä muiden opiskelijahuoltoon kuuluvien toimintaan oltiin melko tyytyväisiä, ja kaikkein tyytyväisimpiä olivat Asiakaspalvelun ja myynnin koulutusohjelmassa opiskelevat vastaajat. Kolme vastaajaa koki, että he eivät olleet saaneet tukitoimia ollenkaan ja yhdestä vastaajasta tuntui siltä, että häntä syytetään kaikesta ja ollaan siirtämässä tästä oppilaitoksesta muualle. Parannusehdotuksena oli, että opiskelijahuollolla olisi opiskelijalle aikaa silloin kun hän sitä eniten tarvitsee.

Pari- ja ryhmätöiden osalta suurimmalla osalla opiskelijoista oli neutraali mielipide, eli jotkut heistä olivat tyytyväisiä vuorovaikutteiseen opiskeluympäristöön, mutta osaa ryhmätyöt ei kiinnosta ollenkaan. Yhden vastaajan mielestä hänen luokassaan ei ole opiskelijoiden keskinäistä vuorovaikutusta, jolloin ryhmätöiden tekeminen ei sitten luonnollisestikaan onnistu. Tyytyväisimpiä pari- ja ryhmätöiden tekemiseen olivat Innovatiivisen yrittäjyyden koulutusohjelman opiskelijat.

Opettajan ja opiskelijan väliseen vuorovaikutukseen vaikuttaa vastaajien mielestä eniten oikeanlainen asennoituminen ja motivaatio koulunkäyntiä ja opiskeltavia aineita kohtaan. Vastaajat kokivat, että opiskelijan ja opettajan välisellä vuorovaikutuksella, jossa opettaja asettuu opiskelijan asemaan ja molemminpuolisella kunnioituksella on suuri vaikutus hyvän vuorovaikutussuhteen syntymiseen. Yksi vastaaja nosti esille kehonkielen merkityksen. Kyselyyn vastanneiden joukosta 18-vuotiaille oli voimakkaimmin tullut tunne siitä, että heistä välitetään ja, että molemminpuolinen kunnioitus on olemassa. Opiskeluympäristöllä ja luokan ilmapiirillä koettiin myös olevan suuri vaikutus vuorovaikutussuhteen ylläpitämiseen.

Kavereilla ja opettajilla on suuri merkitys koulussa viihtymiselle. Yhdelle 20-vuotiaalle ja yhdelle yli 20-vuotiaalle kaverit eivät olleet niin tärkeä syy pysyä koulussa, vaan heitä motivoi enemmän opetus ja luokassa vallitseva ilmapiiri. Kaikkein tyytyväisimpiä opiskelijan ja opettajan väliseen suhteeseen olivat kyselyyn vastanneet 18-vuotiaat.

Opettajan opetustyyli, innostus opettavia oppiaineita kohtaan sekä kyky luoda kiinnostava opetustilanne olivat vastaajien mielestä niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat heidän viihtymiseen koulussa. Viisi Talous- ja toimistopalveluiden opiskelijaa olivat sitä mieltä, että rehellisellä toiminnalla on erittäin suuri vaikutus hyvän vuorovaikutussuhteen syntymisessä.

Tunneilla annettujen tehtävien sisällöllä, opettajan epäselvällä tehtävänannolla ja liian nopealla opetustavalla oli kyselyyn vastaajien mielestä negatiivinen vaikutus opinnoissa suoriutumiseen. Opettajalta toivottiin enemmän henkilökohtaista ohjausta sekä auktoriteettia, jolla pitää kurissa meluavat ja tuntityöskentelyä häiritsevät opiskelijat. Luokkatilojen puutteet, kuten tarvittavien välineiden puuttuminen ja ilmastointi, nostettiin esille monessa vastauksessa, koska esimerkiksi huonosta ilmasta aiheutuva päänsärky häiritsee keskittymiskykyä.

Tutkimuksessa tulleiden tulosten mukaan poissaolojen syynä on useimmiten sairaus tai väsymys. Haastatellut opiskelijat kokivat, että jos opetustunnit ovat päivästä toiseen samanlaisia ja yhtä helppoja, se ei juuri heitä motivoi tulemaan kouluun. Myös aikaisin alkava koulupäivä ja epäsäännöllinen opetusaikataulu antavat ennemminkin kiusauksen jäädä kotiin nukkumaan kuin tulla kouluun. Kun opiskelija ei tule kouluun, hän jää opetuksesta jälkeen, minkä jälkeen hänellä voi olla vaikeuksia saada enää otetta opinnoista.

Haastateltujen opiskelijoiden mielestä lisätehtävien muodossa annettavat rangaistukset ja kurssilta kylmästi erottaminen voisivat toimia hyvänä ehkäisyinä poissaoloille.

7 POHDINTA

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää: 1) Mitä opettajat ja opiskelijat ajattelevat vuorovaikutuksesta ja sen merkityksestä motivaatiotekijänä opinnoissa? 2) Miksi opettajien ja opiskelijoiden mielestä poissaoloja syntyy? 3) Millä keinoin opettajien ja opiskelijoiden mielestä poissaoloja voitaisiin vähentää? Tässä luvussa esittelen tutkimukseni tuloksista yhteenvedon.

Tutkimukseen osallistuneet kertoivat ajatuksiaan vuorovaikutuksesta ja siihen liittyvistä tekijöistä sekä erilaisista merkityksistä opintojen suorittamiseen motivaatiotekijänä. Huomasin, että haastatteluun osallistuneiden sukupolvien välillä on joitakin eroja ja vertasin erityisesti Z- ja Y-sukupolvia motivaatioteoriaan. Motivaatiotekijöiden ja niihin vaikuttavien tekijöiden arviointi on hyvin laaja-alaista. Tutkimukseen osallistuneet opettajat ja opiskelijat kertoivat monipuolisesti, kuinka he kokevat oppilaitoksen toimintakulttuurin ja ilmapiirin vaikutuksen opinnoissa menestymiseen ja oppilaitoksessa viihtymiseen.

Kaikki haastatteluun osallistuneet henkilöt pohtivat, mistä syystä opiskelijoille tulee poissaoloja ja heiltä tulikin erittäin hyviä ehdotuksia siihen, millä keinoin poissaoloja voitaisiin vähentää.

7.1 Ajatukset vuorovaikutuksen merkityksestä motivaatiotekijänä

Vuorovaikutus

Tutkimukseen osallistuneet opettajat ja opiskelijat olivat samaa mieltä siitä, että opettajan ja opiskelijan välisellä vuorovaikutuksella ja henkilökemialla on suurin merkitys vuorovaikutustilanteen syntymisessä. Aito läsnäolo, kuuntelutaito ja auttamisenhalu siten, että opettaja osaa asettua opiskelijan asemaan, koettiin lähes kaikkien tutkimukseen osallistuneiden mielestä tärkeäksi. He kokivat myös, että jokin ryhmän oma yhteinen juttu, joka

helpottaa lähestymistä luo yhteenkuuluvaisuutta ja sitoutumista. Opettajien vastauksissa nousi esille, että sillä, että opiskelijat opitaan tuntemaan jo heti alussa ja heidän nimensä oppii muistamaan, on suuri vaikutus hyvän vuorovaikutuksen syntymiseen.

Tämä tukee Nurmen (2009, 27-33) kirjoitusta siitä, että opettajalla on ryhmän johtohenkilönä suuri vaikutus siihen millainen vuorovaikutussuhde hänen ja opiskelijoiden välille syntyy. Myös Laseinin (2001, 236-241) mielestä opettajan ammattilaisuus näkyy siinä, miten hän päivittäin toimii vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa ja millaiset ihmissuhdetaidot hänellä on.

Opettajan mielestä vuorovaikutusta heikentää se, että hän joutuu korottamaan ääntään ja komentamaan luokkaa, kun opiskelijat eivät usko tai tekevät jotain muuta oppitunneille sopimatonta. Tutkimukseen osallistuneet opettajat ja opiskelijat kannattavat opettajan auktoriteetin käyttämistä luokkahuoneessa, vaikka joillekin opiskelijoille oli tullut yllätyksenä, että opettaja, joka on vaikuttanut hyvin kiltillä, onkin tiukka eikä antanut periksi tehtävien palauttamisen suhteen. Tämä on heikentänyt opettajan ja opiskelijan välistä vuorovaikutusta.

Patrikainen (2000, 21-26) toteaaakin, että opettajan persoonalla on merkitystä sille millainen mielikuva hänestä syntyy. Gawlitzan & Perelsin (2013, 535-540) mielestä yksi opettajan keskeinen tehtävä ammatillisen tietämyksen lisäksi on kurin pitäminen ja häiriöttömän luokkahuoneen ylläpitäminen.

Ammatillisessa oppilaitoksessa tehdään paljon ryhmitöitä ja tässä tilanteessa opettajat eivät ole aina tiedon siirtäjiä, vaan tiedonhaku on opiskelijoiden itsensä vastuulla. Tällaisessa tilanteessa opiskelijat oppivat kommunikoimaan luokkatovereidensa kanssa. Kyselyyn vastanneet opiskelijat kokivat, että pari- ja ryhmätehtävät antavat heille valmiuksia hyvään vuorovaikutukseen.

Chenin (2014, 275-280) mielestä oppimistuloksia saavutetaan, kun opiskelijat saavat itse olla mukana suunnittelemassa oppitunnin sisältöä ja materiaalia. Myös Spinath ym. 2014, 230-240) on samoilla linjoilla siitä, että opiskelijoiden itsevarmuus kasvaa ryhmätöiden avulla ja he oppivat ottamaan muut huomioon yhdessä tekemällä.

Tutkimukseen osallistuneet opettajat kokivat, että ryhmänohjaajan rooli vaatii heiltä paljon, ja jos ryhmänohjaaja ei ole aktiivinen, niin opiskelijat saattavat jäädä heitteille. Myös tukitoimien toimivuus on erittäin tärkeää. Opiskelijat kokivat, että tukitoimien järjestäminen on tärkeää, koska se helpottaa opinnoissa menestymistä. Tosin on ollut tilanteita, joissa opiskelijalle on tullut tunne, että kukaan ei auta silloin kun hän olisi tarvinnut apua kaikkein eniten.

Robinsonin ym. (2014, 2-6) tekemän tutkimuksen mukaan tukitoimien puute heikentää opiskelijoiden koulumenestystä. Opiskelijat, jotka tarvitsevat erityistä tukea vaativat opettajalta tavallista suurempaa työpanosta. Myös Yusoff ym. (2015, 87-94) on sitä mieltä, että saatavilla olevat tukipalvelut vaikuttavat opiskelijan vuorovaikutussuhteeseen opetushenkilöstön kanssa. Ferris (2015, 225-226) nostaa esille, että pienryhmäopetuksen järjestäminen on opiskelijan kannalta hyvä tukitoimi ja auttaa yksilöllisen opetuksen järjestämisessä, mutta vastaavasti pienryhmässä opettaminen vaatii opettajan huomiointikyvyiltä opetustilannetta enemmän.

Opettajien mielestä vuorovaikutus vertaisten kesken on tärkeä tekijä oppilaitoksen toimintakulttuurissa. Kun opiskelijat pitävät toisensa ajan tasalla opinnoissaan, se edesauttaa opintojen etenemistä. Opettajat kokivat opettajien välisen kommunikaation hyväksi myös opiskelijoiden näkökulmasta, koska kun opettajat kommunikoivat keskenään, opiskelija huomaa, että hänestä välitetään ja häntä todella yritetään auttaa opinnoissa suoriutumisessa.

Keurulaisen (2006, 224-226) mielestä opettajan yksi keskeinen tehtävä on toimia yhteistyössä eri tahojen kanssa. Mirzagitova & Akhmetov (2014, 118-119) nostaa esille opettajalle annetun vastuun kouluttaa uutta sukupolvea sekä antaa ja järjestää tukitoimia tarpeen mukaan.

Motivaatiotekijät

Tutkimukseen osallistuneet opettajat näkivät hyvänä motivointikeinona opiskelijoiden välisen kilpailuhengen ja hyvän ryhmähengen luomisen, sekä sen, että opettaja toimii mahdollisimman paljon saman opetusryhmän kanssa. Opiskelijoiden ja opettajien mielestä perinteinen luokassa istuminen ei ole

opiskelijoille yhtä motivoivaa kuin esimerkiksi yritysvierailut tai käytännön kautta tapahtuva oppiminen.

Fredin ym. (2015, 49-55) mukaan käytännössä tapahtuva oppimistapahtuma antaa opiskelijalle rikastuttavan mahdollisuuden peilata teorian ja käytännön välistä yhteyttä.

Opiskelijat kokivat, että opettaja vaikuttaa suuresti heidän viihtymiseen koulussa. Opiskelijat vaistoavat sen, jos opettaja ei ole motivoitunut omaan työhönsä, hän käy töissä pakosta ja pitää tunnit antamalla vain tehtäviä. Tämä latistaa opiskelijoiden motivaation ja opiskelijat eivät välttämättä halua enää tulla tämän opettajan tunneille.

Tämä tukee Aunolan (2002, 117-118) tekemää tutkimusta siitä, että opettajan asenne vaikuttaa opiskelijoiden motivaatioon opetettavaa ainetta kohtaan. Vastaavasti Hytti ym. (2010, 590-598) ovat tutkineet sitä, että jos opettaja ei ole nähnyt vaivaa opettamansa aineen sisällön tuottamisessa, se aiheuttaa opiskelijalle pettymyksen ja syö opiskelijan motivaatiota.

Sekä opettajien että opiskelijoiden mielestä motivaation puute aiheuttaa luokkatilassa levottomuutta ja rauhattomuutta. Opiskelijat puhuvat ääneen opettajan päälle, surffaavat internetissä ja näpyttelevät puhelimia, jolloin opettaja joutuu korottamaan ääntään. Opiskelijat toivoivat, että opettajalla olisi tällaisessa tilanteessa kurinpitotaitoja ja kykyä näyttää kaapin paikka oppituntia häiritseville opiskelijoille. Vastaavasti liian tiukka kurin pitäminen on joidenkin opiskelijoiden mielestä motivaatiota heikentävä tekijä. Opettajien mielestä levottomuutta ilmenee esimerkiksi silloin, kun opiskelijan motiivina käydä koulua on vain, että vanhemmat pakottaa tai Kelan maksamat tuet loppuvat, kun opintopisteitä ei kerry.

Arthursin ym. (2014, 863-876) mukaan opiskelijat kokevat opettajan ammattitaidottomana, jos hän ei osaa pitää kuria luokkahuoneessa.

Opintotehtävien suorittamiseen tarvittava tuen puute heikentää opiskelijoiden mielestä heidän motivaatiotaan. Opettajat kuitenkin kokivat, että opiskelijan tulisi myös itse olla aktiivinen, koska opettajalla ei ole silmiä selässä. Kuitenkaan opettajalla ei ole resursseja auttaa yhtäaikaisesti kaikkia ja tämä

aiheuttaa opiskelijoiden keskuudessa turhautumista, kun tehtävät eivät edisty. Opettajat kokivatkin, että oppimiseen liittyvissä ongelmissa vertaismentorointi on tärkeä, koska kaverilta on helpompi pyytää apua kuin opettajalta eikä opettaja ehdi auttamaan jokaista opiskelijaa saman oppitunnin aikana. Myös erityisopettajan pitämä tukipajatoiminta koettiin hyväksi. Tällöin erityisopettaja käy läpi opetettavan asian ja siihen kuuluvat tehtävät yhdessä opiskelijan kanssa.

Tämä tukee Lain & Hwangin (2015, 150-156) tekemää tutkimusta vertaisarvioinnin merkityksestä opiskelijalle oppimistapahtuman ja arviointiprosessin aikana. Opiskelijoiden on helpompi ottaa palautetta vastaan saman ikäiseltä luokkatovereilta ja he pystyvät vaihtamaan ja peilaamaan ajatuksia toistensa kanssa.

Z- ja Y- sukupolvet ja motivaatioteoria

Z-sukupolven osalta oli havaittavissa, että koulussa heitä motivoi eniten kaverit, koulun ilmapiiri ja opetustapahtumat. Heidän mielestä opiskelijan ja opettajan väliseen hyvään vuorovaikutukseen vaikuttavat molempien asenteet sekä molemminpuolinen kunnioitus.

Tämä tukeekin Henry Murrayn ja George Kellyn motivaatioteorioita yksilön ja ympäristön välisestä harmoniasta ja molemminpuolisesta tarpeiden tyydytyksestä, jossa ei tarvitse olla taka-ajatuksia. (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 17-21.)

Y-sukupolven motivaatiotekijöinä opiskeluiden suhteen nousi vahvimmin oppilaitoksen tarjoama opetus, henkilökunta ja koulussa vallitseva ilmapiiri. Y-sukupolven edustajat nostivat asenteet ja molemminpuolisen kunnioituksen suurimmaksi tekijäksi opettajan ja opiskelijan välisen onnistuneen vuorovaikutuksen syntymiseen. Y- ja Z-sukupolvien välillä ei siis ollut eroa.

Y-sukupolven motivaatiotekijöitä voi verrata Jan-Erik Nurmen motivaatioteoriaan siitä, että yksilöä motivoi päämäärätietoisuus, jonka eteen hän tekee työtä. Esimerkiksi tunteet saatetaan jättää taka-alalle, koska yksilö tekee tarkan suunnitelman tavoitteidensa saavuttamiseksi. Myös Aleksei

Leontjev nostaa esille, että yksilöä vie eteenpäin hänen asettamansa tavoitteet ja niiden saavuttaminen askel askeleelta. (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 14-22.)

Y-sukupolven edustajat jättivät tunne-asiat taka-alalle opintojen suorittamisessa kun Z-sukupolven edustajat taas nostivat ne keskiöön. Tästä voimme päätellä, että Z-sukupolvi on vielä herkässä iässä ja kaipaa enemmän tukea kuin Y-sukupolvi.

Z-sukupolven tunteisiin liittyviä motivaatiotekijöitä voi verrata Edward Decin motivaatioteoriaan, jossa yksilö pystyy saavuttamaan tavoitteensa kun hänen läheisyyden tarpeensa tyydytetään. (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 11-17.)

7.2 Ajatukset poissaoloihin vaikuttavista tekijöistä

Poissaolot

Opiskelijoiden ja opettajien mielestä poissaoloja aiheutuu eniten sairauden tai väsymyksen vuoksi. Poissaoloja voi syntyä myös sen vuoksi, että ala ei tunnu omalta tai jokin opetettavista aineista tuntuu vaikealta. He olivat yhtä mieltä siitä, että poissaolot voivat syntyä myös sellaisten tekijöiden johdosta, jotka eivät liity kouluun millään tavalla. Näitä voi esimerkiksi olla stressi, peliriippuvuus, mielenterveysongelmat, yksinäisyys ja huumeet.

Tämä tukee Kultalahden & Viitalan (2015, 107) tekemään tutkimusta, jossa todettiin, että motivaatiota saattavat heikentää muun muassa unettomuus ja huono fyysinen kunto. Fernándezin ym. (2014, 23-24) mielestä poissaoloja voi syntyä lapsen tunne-elämän esimerkiksi erilaisten stressiä aiheuttavien häiriötilanteiden seurauksena.

Oppilaitoksen toimintakulttuuri

Tutkimukseen osallistuneet opettajat ja opiskelijat olivat joissakin asioissa samoilla linjoilla oppilaitoksen toimintakulttuurin kanssa. He kaipasivat selkeitä pelisääntöjä oppilaitoksen toimintaan ja sitä, että opettajilla on yhtenäinen linja, miten kussakin tilanteessa toimitaan. Yhtenäinen linja luo turvallisuuden tunteen ja keinon, jolla voi yrittää torjua opiskelijoiden turhia

poissaoloja ja syrjäytymistä. Opettajat kokivat, että opiskelijoiden itse tekemät ryhmäsäännöt ovat hyviä, koska he ovat itse ne laatineet ja heille on kunnia-asia noudattaa niitä.

Opetushallituksen (2015) säätämän ohjeistuksen mukaan opiskelijalla on oppivelvollisuus, jonka mukaan hänen tulee osallistua opetukseen, joka hänelle on järjestetty.

Opintojen alussa oleva ryhmäytymispäivä koettiin hyvänä, koska sitä kautta nuori tutustuu luokkatovereihin ja rakentaa ystävyysuhteita, jotka voivat kestää läpi elämän. Kaikki tutkimuksessa mukana olleet opettajat ja opiskelijat pitivät kaverisuhteita erityisen merkityksellisinä motivaatiotekijöinä koulussa viihtymiseen. Myös ryhmänohjaajan napakka ote heti alusta alkaen koettiin hyvänä.

Tämä tukee Opetushallituksen (2015) kirjoitusta siitä, mitä oppilaitoksen toimintakulttuurilta edellytetään ja miten opiskelijan kognitiivisten tietojen ja taitojen saavuttamista tuetaan. Myös Laineen ym. (2015, 2-16) kirjoitus tukee sitä, että ammatillinen koulutus tarjoaa työvälineitä, joiden avulla opiskelijat luovat verkostoja ja kehittävät yhteistyötaitoja.

Opettajien mielestä puutteelliset luokkatilat heikentävät opiskelijoiden motivaatiota ja myös muutamat tutkimukseen osallistuneet opiskelijat nostivat esille ahtaat luokkatilat ja koulun huonon ilmaston, jolloin luokassa on tunkkaista ja päätä alkaa särkeä.

Beckmannin ym. (2015, 660) tekemän tutkimuksen mukaan oppimisympäristöllä on vaikutusta koulussa viihtymiseen.

Tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista suuri osa oli kuitenkin sitä mieltä, että heidän motivaatiotaan syö eniten opetuksen tason heikkous ja se, jos opettaja ei ole paljoa panostanut oppituntien sisällön suunnitteluun ja pitämiseen.

Eyalin & Rothin (2010, 261-2622) tekemä tutkimus tukee opettajien ja opiskelijoiden mielipidettä motivaatiota laskevista seikoista. Mitä enemmän opettajien annetaan vaikuttaa työnsä sisältöön ja koulun toimintakulttuuriin,

sitä enemmän heillä on motivaatiota opetettavia aineita kohtaan, ja sen myös opiskelijat aistivat.

Sukupolvet

Tutkimukseen osallistuneista opettajista kaksi edustaa sodan jälkeen syntyneiden suurten ikäluokkien sukupolvia, yksi heistä on 60-luvun hyvinvoinnin sukupolveen kuuluva ja yksi X-sukupolven edustaja. Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat edustavat Y- ja Z-sukupolvea.

Tutkimuksessa voidaan havaita, että sukupolvien välillä on jonkin verran eroa, vaikkakin opettajien vastauksissa nousi esille samanlaisia asioita sukupolvesta riippumatta. Opettajat toivovat, että opiskelijat olisivat itsenäisempiä ja oppisivat kantamaan enemmän vastuuta opinnoistaan. Opettajien mielestä heidän opiskelijat ovat kuitenkin tottuneet siihen, että he saavat lähes kaiken haluamansa ja jos he eivät siinä onnistu niin he helposti luovuttavat.

Tämä tukeekin Kian ym. (2013, 54) tekemää tutkimusta, jossa eri sukupolvilla on erilaisia käsityksiä työn arvostuksen, asenteiden ja käyttäytymisen suhteen. Myös Luscombe ym. (2013, 272-290) ovat samoilla linjoilla siinä, että nuorempi sukupolvi on tottunut nopearytmiseen elämään, jossa he saavat vaikuttaa heihin liittyviin asioihin, ja jos näin ei tapahdu niin he kapinoivat.

Läsnäolon suhteen sukupolvien välillä oli havaittavissa selvä ero. Tutkimukseen osallistuneet opettajat painottivat läsnäolon tärkeyttä oppitunneilla, koska se edesauttaa opiskelijan opinnoissa menestymistä. Vastaavasti opiskelijat olivat sitä mieltä, että jos opettaja ja oppitunnit ovat tylsiä, niin opiskelijaa ei huvita mennä oppitunneille.

Yin ym. (2014, 68) tekemässä tutkimuksessa käy ilmi, että suuret ikäluokat arvostavat mahdollisuutta opiskella ja ottavat kiitollisina vastaan annetun tiedon riippumatta siitä, millaisen oppimistilanteen opettaja on luonut. Vastaavasti nuorempi sukupolvi on tottunut kyynisyyteen ja saattaa antaa pikkuasioiden vaikuttaa tekemiinsä päätöksiin.

Nykyiset opiskelijat ovat pienestä pitäen käyttäneet sähköisiä viestintävälineitä myös opinnoissaan ja tottuneet siihen, ettei oppimistapahtuman tarvitse tapahtua aina luokkatilassa, vaan se voidaan toteuttaa erilaisten sähköisten tietoverkkojen välityksellä. Tutkimuksessa voitiinkin havaita, että hyvinvoinnin sukupolven ja X-sukupolven opettajien edustajat ovat opiskelijoiden kanssa tässä asiassa samoilla linjoilla.

Tämä tukee O'Connellin (2013, 40) tekemää tutkimusta, jossa opiskelijoiden ei oppimistapahtuman aikaansaamiseksi välttämättä tarvitse enää hankkia koulukirjoja ja muistiinpanovälineitä vaan he löytävät kaiken tarvitsemansa esimerkiksi sosiaalisen median kautta. Myös Snell (2000, 1-3) tukee ajatusta, että opiskelijat oppivat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa etsimällä tietoja eri lähteistä ja opettaja toimii vain toiminnan alkuun panijana.

Poissaoloihin suhtautumisessa ei sukupolvien välillä ollut eroa, koska sekä opettajien että opiskelijoiden vastauksissa nousi esille, että runsaiden poissaolojen syntymisen voisi estää erilaiset rangaistustoimet kuten lisätehtävien antaminen tai todistuksen pyytäminen jokaisesta poissaolosta.

7.3 Kehittämisehdotukset poissaolojen syntymisen estämiseksi

Tutkimukseen osallistuneiden opettajien ja muutamien opiskelijoiden mielestä poissaolojen vähentämisessä edesauttaisi se, että opettajat olisivat aluksi aktiivisesti yhteydessä opiskelijaan ja patistaisivat häntä tulemaan kouluun. Kaikki opiskelijat eivät tosin nähneet tukitoimien tarjoamista hyvänä ideana, vaan enemmänkin opiskelijaa syyllistävänä toimintana. Ongelmaksi koettiin se, että opettaja ei ehdi joka paikkaan eikä ehdi koko ajan seurata onko opiskelija paikalla päivittäin. Ryhmänohjaajan aktiivisen, mutta tuloksettoman toiminnan jälkeen tukitiimi yrittäisi selvittää miksi opiskelijalle kertyy poissaoloja. Jos ratkaisua ei keksitä ja tuntuu, että opiskelija ei vielä tiedä mitä elämältään haluaa, keskeyttäminen on siinä tilanteessa hyvä ratkaisu. Olisi myös hyvä, että opiskelijoita opetetaan heti opintojen alusta lähtien itsenäiseen toimintaan ja ilmoittamaan poissaoloista.

Tämä tukee Whannelin (2014, 107) tekemää tutkimusta, jossa koulun yhteyshenkilön aktiivisella toiminnalla heti opintojen alussa on nähty olevan myönteinen vaikutus opiskelijoiden opintoihin sitoutumiseen. Nurmi (2009, 55) kuitenkin esittää, että vaikka tukitiimin yhteydenotolla opiskelijaan pyritään hyvään, niin opiskelija ei välttämättä itse koe sitä positiivisena asiana, vaan hän saattaa kokea, että häntä jahdataan ja ettei hänen anneta olla rauhassa, vaikka hänellä olisi muutakin ajateltavaa kuin koulunkäynti.

Tutkimukseen osallistuneet opettajat ja opiskelijat ehdottivat, että kun opiskelijalla on liikaa poissaoloja, niin hänet poistettaisiin opetettavan aineen kurssilta ja toivotetaan tervetulleeksi, kun kurssi alkaa uudestaan. Toiminnan lähtökohtana on kuitenkin oikeudenmukaisuus ja se, että opiskelijat valmistuisivat ajallaan.

Opettajat painottivat, että vanhempien merkitys opinnoissa suoriutumisessa on erittäin tärkeä. Jos vanhemmat suhtautuvat välinpitämättömästi lapsensa opintoihin, eivätkä esimerkiksi puutu yömyöhään tapahtuvaan pelaamiseen, tai jos vanhemmilla ja koulun henkilökunnalla ei ole yhteistä kommunikointikieltä niin vaarana voi olla, että lapsi jää pois opinnoista.

Aution ym. (2011, 359) mielestä lapsen ja hänen vanhempiensa välisellä suhteella on merkitystä opiskelijan motivaation ylläpitämiselle. Oksasen (2014) mielestä suomalaisvanhemmat ovat hyvin helläkätisiä lapsiaan kohtaan ja eivät aina ymmärrä, mikä olisi lapsen kannalta parasta. Tämä saattaa johtaa siihen, että lapsi ajattelee, että hänellä on erivapauksia toimia haluamallaan tavalla. Morrissey ym. (2014, 742) nostavat kuitenkin esille, että vanhemmilla ei välttämättä ole keinoja joilla he pystyvät kontrolloimaan lastansa.

Aktiivisesta läsnäolosta palkitseminen ja tietynlaiset rangaistukset poissaoloista, esimerkiksi rästitehtävien muodossa, nostettiin esille opiskelijoiden antamista vastauksista keinoiksi poissaolojen vähentämiseksi. Myös koulupäivän aikatauluttaminen tasapuolisesti ja säännölliseksi joka päivälle nähtiin mahdolliseksi tavaksi ehkäistä poissaoloja. Jos koulua on vain muutamana päivänä viikossa ja pari tuntia päivässä, se voi houkutella jäämään kotiin kouluun tulemisen sijasta. Opiskelijoiden vastauksissa

peräänkuulutettiin oikeudenmukaisuutta ja yhteisiä pelisääntöjä sekä vaihtelevien opetusmetodien käyttöä.

8 LOPUKSI

8.1 Tutkimuksen päätulokset

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että opettajan ja opiskelijan välisellä vuorovaikutuksella on merkitystä opiskelijan opintoihin vaikuttavana motivaatiotekijänä. Kun opettaja ja opiskelija ovat samalla aaltopituudella ja kunnioittavat toisiaan, se luo hyvän pohjan opiskelijan opinnoissa menestymiselle ja koulussa viihtymiselle. Kavereilla on keskeinen merkitys motivaatiolle. Myös opettajan suunnittelemissa monipuolisilla opetusmenetelmillä, sopivalla kurin pitämisellä ja ennen kaikkea kiinnostuksella opettamaansa oppiainetta kohtaan koettiin olevan suuri vaikutus opiskelijoiden motivaatioon. Vastaavasti jos opettajan ja opiskelijan väliset henkilökemiat eivät kohtaa, tai jos opiskelija kokee esimerkiksi, ettei hän saa tarpeeksi apua tehtävien tekemiseen, hän saattaa kokea kouluun tuleminen turhana.

Opettajilta vaaditaan venymistä ylimääräiseen työhön opetustyön lisäksi esimerkiksi opiskelijoiden poissaolojen takia syntyneiden rästitehtävien tekemisen kautta, mutta opettajien ei kuitenkaan tarvitse venyä mahdottomuuksiin, jos opiskelijalla itsellään ei ole kiinnostusta opiskeluun. Opiskelijan motivaatiota heikentävä syy pyritään aina saamaan selville ja erilaisten tukitoimien avulla ongelman korjaamiseen yritetään keksiä ratkaisu. Ryhmänohjaaja on keskeisessä roolissa, koska hän ensisijaisesti vastaa opiskelijan opintojen etenemisen seuraamisesta. Aina opiskelijaa ei voida kuitenkaan auttaa ongelman ratkaisussa jos taustalla on johonkin muuhun kuin oppilaitoksen toimintaan liittyvä ongelma.

Valtaosa vastaajista koki, että opiskelijoille syntyy poissaoloja eniten sairauden tai väsymyksen vuoksi. Myös väärän opiskelualan valinta tai esimerkiksi

mielenterveysongelmat ja stressi voivat osaltaan vaikuttaa siihen, että opiskelija ei jaksakaan tulla kouluun. Kun opiskelijalle on tullut tunne siitä, että oppilaitoksen toimintakulttuuri toimii puutteellisesti esimerkiksi työtilojen suhteen, niin opiskelija ei välttämättä jaksakaan tulla kouluun.

Useimmat tutkimukseen osallistuneet kokivat, että poissaolojen vähentämiseksi oppilaitoksessa pitäisi ottaa käyttöön rangaistusjärjestelmä, jota kaikki opettajat noudattaisivat. Rangaistuskeinoina ehdotettiin erilaisten lisätehtävien käyttöä ja kurssilta erottamista. Sen sijaan puhuttelu koettiin tehottomaksi keinoksi. Myös lukujärjestyksen suunnittelu siten, että oppitunnit olisivat joka arkipäivä samaan aikaan koettiin yhdeksi vaihtoehdoksi vähentää aiheettomia poissaoloja.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen onnistumista voidaan pitää validina, koska tutkimuksella mitattiin juuri sitä, mitä oli tarkoituskin mitata. Tutkimuksen työstäminen lähti liikkeelle harkitusti ja tutkimuksen aihe oli alusta alkaen selvillä. Tästä oli helppo lähteä tutustumaan teoriaan ja työstämään runkoa tutkimuksen ympärille. Tutkimuskysymysten määrittelyn jälkeen kysymykset muotoiltiin niin, että niiden perusteella saisi vastauksia, jolla ongelman voi ratkaista. Tutkimuksen kohderyhmä ja otoskoko olivat heti alusta alkaen selvillä ja otosjoukon määrittelyllä varmistettiin otoksen edustavuus. Esimerkiksi motivaatiotekijöiden mittaamisella saatiin selville mikä opiskelijoita motivoi. Tutkija tietää oman asemansa tärkeyden sitoutuessaan tekemään tätä tutkimusta, ja hän tietää, mitä on tutkimassa ja miksi hän tekee tätä tutkimusta. Tutkimuksen tekemisprosessi on kuvailtu yksityiskohtaisesti vaihe vaiheelta alusta loppuun ja siihen sisältyy perustelu sille, miksi tutkimukseen valittiin tietty kohderyhmä ja miten heidän kanssaan toimittiin yhteistyössä tutkimuksen aikana. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 135-138.)

Tutkimuksen luotettavuus eli reliabelius tarkoittaa tulosten tarkkuutta eli mittauksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia ja mittaustulosten toistettavuutta. Toistettavassa mittauksessa saadaan saman henkilön kohdalla täsmälleen sama mittaustulos riippumatta tutkijasta. Mittarin kokonaisluotettavuus syntyy tutkimuksen pätevydestä ja luotettavuudesta. Tehdyn tutkimuksen kokonaisluotettavuus on hyvä kun tutkittu otos edustaa perusjoukkoa ja mittaamisessa on mahdollisimman vähän satunnaisuutta. (Vilka 2005, 161-162.)

Kyselyyn vastasi 81 henkilöä ja haastatteluun osallistui 15 henkilöä. Tämä määrä on riittävä, jotta saaduista tuloksista voi tehdä luotettavia johtopäätöksiä. Jos vastaajien määrä olisi ollut 50 tai alle, tutkimusta ei olisi voitu pitää luotettavana. Kyselyn vastausprosenttia 76,41 voidaan pitää melko hyvänä ja otoksen valintaa onnistuneena.

Tulosten tulkintaa saattaa kuitenkin vääristää se, että vastauksissa ei saatu varmuutta siihen, miten tosissaan ja rehellisesti kyselyyn on vastattu. Internetin kautta lähetettävän kyselyn haittana voi olla myös se, että kysymykset ymmärretään väärin, joka vääristää vastausten todellista tarkoitusta asetettuun kysymykseen.

Tutkimuksen luotettavuus tulee esille parhaiten, kun tutkimuksen tekijä pystyy analysoimaan tekemänsä tutkimuksen tiedot siten, että arvioitavat kysymykset ja asiat vastaavat siihen, mitä alun perin lähdettiin tutkimaan. Tutkijan tehtävänä on muodostaa selkeä ja uskottava laadullinen tutkimus, jonka aikana hän on materiaalin keräysvaiheesta alkaen vertaillut erilaisia muuttujia ja vahvistanut omaksumiaan testejä, joiden avulla laadullinen analyysi on saatu aikaan. (Patton 2002, 544-545.)

Validiutta tarkastellaan tutkimuksen suunnittelusta lähtien ja tämä tarkoittaa käsitteiden, perusjoukon ja muuttujien tarkkaa määrittelyä. Validiuteen kuuluu myös aineiston kerääminen ja mittarin huolellinen suunnittelu sekä varmistaminen, että kysymykset kattavat koko tutkimusongelman. Tutkimuksen voidaan sanoa olevan pätevä, kun teoreettiset ja operationaaliset määritelmät ovat yhtäpitäviä. Kysymys on siitä, miten onnistuneesti tutkija on

kyennyt siirtämään tutkimuksessa käytetyn teorian käsitteet ja ajatuskokonaisuuden kyselylomakkeeseen (Vilkkä 2015, 1661.)

8.3 Tutkimuksen eettisyys

Tuomi ja Sarajärvi (2002, 128-129) korostavat, että osallistujien tulee tietää, mihin tutkimukseen he osallistuvat, millainen tietosuojia heillä on ja että heidän hyvinvointia ei millään tavalla vahingoiteta tässä tutkimuksessa. Tutkimukseen osallistuneille tulee myös kertoa mitä tavoitteita ja menetelmiä tutkimuksessa käytetään ja voivatko he olla anonyymejä eli ettei heidän oikeita nimiään käytetä tutkimuksessa.

Patton (2002, 408) nostaa esille eettisen muistilistan, jota tutkimuksen tekijän tulee noudattaa. Siinä tutkimuksen tekijä selittää tutkimukseen osallistujille mihin tarkoitukseen arviointia ja menetelmiä tullaan käyttämään, miksi osallistuminen tutkimukseen on tärkeää, tietojen luottamuksellisuuden ja tarvittaessa anonyymisuojaan, missä tietoja säilytetään, mitä riskejä tutkimukseen osallistumisessa voi olla ja mitkä menettelyt ovat käytössä sen varmistamiseksi, etteivät osallistujat joudu vastaamaan kysymyksiin, jotka ovat heidän epämukavuusalueellaan.

Myös Tuomi ja Sarajärvi (2002, 75) korostavat miten tärkeää haastateltavalle on kertoa se, mitä varten hänet on pyydetty mukaan haastatteluun.

Tämän tutkimuksen tekemiseen on saatu lupa tutkimusta koskehtavan ammattipiiston yksikön apulaisrehtorilta. Kerroin hänelle mitä tutkin ja mikä työni tarkoitus on. Tutkijana pidin huolen siitä, että työni noudattaa hyvän tavan mukaisia eettisiä sääntöjä ja että olen vaitiolovelvollinen saamiini arkaluontoisia tietoja kohtaan. Edellytykseni oli myös kertoa haastateltaville työn tarkoitus, ja miten tulen liittämään heidän antamansa tiedot tutkimukseen.

Hyvään eettiseen käytäntöön kuuluu myös rehellisyys lähteiden käytön suhteen. Huolellisen litteroinnin avulla varmistin, että haastateltavien ääni tulee rehellisesti kuuluviin ja pidin huolen siitä, että heidän henkilöllisyytensä pysyy

salassa. Tutkijana olen perehtynyt tutkimusaineistoista tehtyihin aiempiin tutkimuksiin ja tutustunut aiheeseen liittyviin lähdeaineistoihin.

8.4 Jatkotutkimusaiheet

Tämän tutkimuksen pohjalta jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista selvittää liiketalouden, toisen asteen opetusta koskevien yhtenäisten pelisääntöjen noudattamisen vaikutus opiskelijoiden opiskelumotivaation vahvistamiseen ja mahdollisten poissaolojen vähenemiseen.

Tästä tutkimuksesta käy hyvin ilmi se, että vuorovaikutukseen ja motivaatioon vaikuttavia tekijöitä ja niiden vaikutuksia poissaolojen syntymiseen on jo tutkittu jonkin verran ammatillisissa oppilaitoksissa ja yliopistoissa. Nuorille on olemassa koulutustakuu, jolla varmistetaan koulutuspaikka jokaiselle peruskoulun päättäneelle. Pääsevätkö kaikki nuoret kuitenkin opiskelemaan haluamaansa alaa? Tulevaisuudessa olisikin toisena jatkotutkimusaiheena mielenkiintoista tutkia, ovatko liiketalouden opiskelijat päässeet opiskelemaan suoraan alaa, joka heitä ensisijaisesti kiinnostaa, ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen, että he hakivat opiskelemaan liiketaloutta toisen asteen oppilaitokseen. Entä jos ala ei tunnu oikealta, mutta vanhemmat ja muut läheiset ovat sitä mieltä, että opinnot tulee suorittaa loppuun ja saada päättötodistus? Miten tämä vaikuttaa nuoren minäkuvaan ja opinnoissa menestymiseen?

Kolmas mielenkiintoinen aihe olisi tutkimus siitä, kohtaako nuorisostaan liiketalouden koulutuksen toisen vuoden opiskelijoiden ja työelämässä olevien nuorten merkonomien ajatukset vuorovaikutukseen ja motivaatioon vaikuttavista tekijöistä ja mitä eroavaisuuksia he kokevat oppilaitoksen ja työelämän toimintakulttuurin välillä. Mielenkiintoista olisi myös selvittää, onko heillä samanlaiset ajatukset poissaoloihin vaikuttavista tekijöistä. Tutkimukseen osallistuisivat samassa oppilaitoksessa opiskelevat toisen vuoden liiketalouden

opiskelijat ja nuoret merkonomit, jotka ovat vuoden sisällä valmistuneet tästä samasta oppilaitoksesta ja ovat tutkimuksen tekohetkellä työelämässä. Tutkimus tehtäisiin haastattelututkimuksena ja haastateltavat opiskelijat voitaisiin ottaa satunnaisotannan kautta eri opetusryhmistä. Työelämässä olevat nuoret merkonomit valittaisiin valmistumisen jälkeen lähetettävän työelämään osallistumista kartoittavan kyselylomakkeen perusteella. Haastateltavien yhteismäärä olisi kaksikymmentä. Näitä kysymyksiä voitaisiin siis selvittää ja niiden pohjalta voisi rakentaa tutkimuksen, joka antaisi uutta tietoa opiskelijoiden ja työelämässä olevien nuorten ajatuksista ja niiden eroavaisuuksista. Tämän tutkimuksen tuloksia voitaisiin hyödyntää työelämään valmennettavassa opetuksessa liiketalouden toisen asteen oppilaitoksissa.

LÄHTEET

- Aaltola, J. 2005. Koulun haasteet ja opettajan työn ”mieli”. Teoksessa O.Luukkainen & R Valli (toim.) Kaksitoista teesiä opettajalle. Keuruu: PS kustannus.
- Aaltola, J. & Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II -näkökulmi aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Ahola, S. & Galli, L. 2010. Nuorten koulupudokkaiden ja heidän ohjaajiensa syrjäytymispuheen ulottuvuudet. Teoksessa A.H. Anttila, K. Kuussaari & T. Puhakka (toim.) Ohipuhuttu nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja. Helsinki: Yliopistopaino.
- Anderson, J. 2004. Educating Generation Zzz . . .Phi Kappa Phi Forum., Vol. 84, 59-60.
- Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos ja tekeminen. Hamina: Akatiimi Oy.
- Arthurs, N., Patterson, J. & Bentley, A. 2014. Achievement for Students Who are Persistently Absent: Missing School, Missing Out? Urban Rev 46, 860-876.
- Atjonen, P. 2005. Eettisesti laadukas opetus. Teoksessa O. Luukkainen & R.Valli (toim.) Kaksitoista teesiä opettajalle. Keuruu: PS-kustannus.
- Aunola, K. 2002. Motivaation kehitys ja merkitys kouluiässä. Teoksessa K. Salmela- Aro, & J.-E. Nurmi (toim). Mikä meitä liikuttaa: Modernin motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Autio, O., Hietanoro, J. & Ruismäki, H. 2011. Taking part in technology education: elements in students' motivation. Springer Science + Business Media B.V., Vol. 21, 349-361.
- Banegas, D. L. & Velázquez, A. 2014. Enacting a People-Centred Curriculum in ELT With Teenage Learners. PROFILE, Vol. 16, 199-205.
- Beckmann, N., Beckmann, J., F., Birney, D., P. & Wood, R., E. 2015. A problem shared is learning doudled: Deliberative processing in dyads improves learning in complex dynamic decision-making task. Computers in Human Behavior 48, 654-662.

- Bevitt, S. 2015. Assessment innovation and student experience: a new assessment challenge and call for a multi-perspective approach to assessment research. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, Vol. 40, 103-119.
- Buffington, M. L. 2014. Power Play: Rethinking Roles in the Art Classroom. *Art Education*, 6-12.
- Chen, Z.-H. & Chen, S. Y. 2014. When educational agents meet surrogate competition: Impacts of competitive educational agents on students' motivation and performance. *Computers & Education* 75, 274-281.
- Cooper, K., C. & Miness, A. 2014. The Co-Creation of Caring Student-Teacher Relationships: Does Teacher Understanding Matter? *The High School Journal*, Vol. 97, 264-290.
- Creswell, J. W. 2014. *Research Design*. Croydon: SAGE.
- Edmonds, W. A. & Kennedy, T. D. 2013. *An Applied Reference Guide to Research Designs. Quantitative, Qualitative, and Mixed Methods*. United States of America: SAGE.
- Engidaw, B. 2014. Teacher trainers' and trainees' perceptions, practices and constraints to active learning methods: The case of English Department in Bahir Dar University. *Academic Journal*, Vol. 9. 981-990.
- Eskola J. & Suoranta, J. 2000. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Eyal, O. & Roth, G. 2010. Principals' leadership and teachers' motivation. Self-determination theory analysis. *Journal of Education Administration*, Vol. 49, 256-275.
- Fernández-Baena, F. J., Trianes, M. V., Escobar, M., Blanca, M. J. & Muñoz, A. M. 2014. Daily Stressors in Primary Education Students. *Canadian Journal of School Psychology*, Vol. 30, 22-33.
- Ferris, H. 2015. The Use of Small Group Tutorials as an Educational Strategy in Medical Education. *International Journal of Higher Education*, Vol. 4. 225-228.
- Feyerherm, A. & Vick, Y. H. 2005. Generation X women in high technology. Overcoming gender and generational challenges to succeed in the corporate environment. *Career Development International*, Vol. 10, 216-227.

- Fredin, A., Fuchsteiner, P. & Portz, K. 2015. Working Toward More Engagement And Successful Accounting Students: A Balanced Scorecard Approach. *American Journal Of Business Education*, Vol. 8, 49-62.
- Gawlitza, G. & Perels, F. 2013. Changes in convictions and attitudes to the teaching profession and classroom management due to practical teaching experience. *Academic Journals*, Vol. 9, 535-541.
- Geck, C. 2006. The generation Z connection: teaching information literacy to the newest net generation. *Teacher Librarian*, Vol. 33, 1-6.
- Greenberg, J., Walsh, K. & McKee, A. 2015. NCTQ Teacher Prep Review 2014. USA: The National Council on Teacher Quality, 1-106.
- Heikkilä, T. 1998. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Tummavuoren Kirjapaino Oy.
- Hopkins, A. P., Rulli, C., Schiff, D. & Fradera, M. 2015. Teacher Networks Companion Piece. *PennGSE Perspectives on Urban Education*, Vol. 12.
- Huang, K-M. 2011. Motivating lessons: A classroom-oriented investigation of the effects of content-based instruction on EFL young learners' motivated behaviours and classroom verbal interaction. *ScienceDirect*, Vol. 39, 186-201.
- Hutchings, M. & Quinney, A. 2015. The Flipped Classroom, Disruptive Pedagogies, Enabling Technologies and Wicked Problems: Responding to 'the Bomb in the Basement'. *Faculty of Health & Social Sciences*, Vol. 13, 106-119.
- Hytti, U., Stenholm, P. & Heinonen, J. 2010. Perceived learning outcomes in entrepreneurship education. The impact of student motivation and team behavior. *Education + Training*, Vol. 52, 587-606.
- Igel, C. & Urguhart, V. 2012. Generation Z, meet cooperative learning. *Middle School Journal* 43.4, 16-21.
- Kang, Y. & Cheng, X. 2014. Teacher learning in the workplace: A study of the relationship between a novice EFL teacher's classroom practices and cognition development. *Language Teaching Research*, Vol. 18, 169-186.

- Keurulainen, H. 2006. Opettajan osaaminen opettajankoulutuksen suunnittelun lähtökohdana. Teoksessa A. Nummenmaa & J. Välijärvi (toim.) Opettajan työ ja oppiminen. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen Tutkimuslaitos.
- Khor, P. & Mapunda, G. 2014. A Phenomenological Study of the Lived Experiences of the Generation X and Y Entrepreneurs. 4th Annual International Conference on Business Strategy and Organizational Behaviour, 6-15.
- Kian, T. S., Yusoff, W. F. Wan & Rajah, S. 2013. Relationship between Motivations and Citizenship Performance among Generation X and Generation Y. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, Vol. 3, 53-68.
- Koles, B. & Nagy, P. 2012. Research Facebook usage patterns and school attitudes. *Multicultural Education & Technology Journal*, Vol. 6, 4-17.
- Krahn, H. J. & Galambos, N. L. 2014. Work values and beliefs of 'Generation X' and 'Generation Y'. *Journal of Youth Studies*, Vol. 17, 92-112.
- Kultalahti, S. & Viitala, R. 2015. Generation Y – challenging clients for HRM? *Journal of Managerial Psychology*, Vol. 30, 101-114.
- Kultalahti, S. & Viitala, R. 2014. Sufficient challenges and a weekend ahead – Generation Y describing motivation at work. *Journal of Organizational Change Management*, Vol. 27, 569-582.
- Kuronen, I. 2010. Peruskoulusta elämäkouluun. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Väitöskirja.
- Laes, T. 2001. Opettaminen – viestintää ja kommunikaatiota. Teoksessa T. Anttila, T., Laes & J. Suomala (toim.) Opettaja oppimassa. Tutkimustietoa opettajuudesta, oppimisesta ja opetuksesta. Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos.
- Lahtinen, J. & Isoviita, A. 1998. Markkinointi-tutkimus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Lai, C.-L. & Hwang, G.-J. 2015. An interactive peer-assessment criteria development approach to improving students' art design performance using handheld devices. *Computers & Education*, 85, 149-159.

- Laine, K. & Hämäläinen, R. 2015. Collaborative business planning in initial vocational education and training. *Journal of Vocational Education & Training*, Vol. 10, 1-18.
- Laird, M. D., Harvey, P. & Lancaster, J. 2015. Accountability, entitlement tenure, and satisfaction in Generation Y. *Journal of Managerial Psychology*, Vol. 30, 87-100.
- Law, P. & Yuen, D. 2011. A multilevel study of students' motivations of studying accounting Implications for employers. *Education + Training*, Vol. 54., 50-64.
- Li, L. & Guo, R. 2015. A student-centered guest lecturing: A constructivism approach to promote student engagement. *Journal of Instructional Pedagogies*, Vol. 15, 1-7.
- Luopa, P., Pietikäinen, M. & Jokela, J. 2015. MISTÄ TUKEA? Helsinkiläisnuorten masentuneisuus, koulukiusaaminen ja luvattomat poissaolot vuosina 1996-2006. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201211019578>. Luettu 13.5.2015
- Luscombe, J., Lewis, I. & Biggs, H. C. 2013. Essential elements for recruitment and retention: Generation Y. *Education & Training*, Vol. 55, 272-290.
- McNichols, D. 2010. Optimal knowledge transfer methods: a Generation X perspective. *Journal of Knowledge Management*, Vol. 14, 24-37.
- Mirzagitova, A. L. & Akhmetov, L. G. 2014. Self-Development of Pedagogical Competence of Future Teacher. *International Education Studies*, Vol. 8., 114-121.
- Morris, L. B. 2011. The Generation X Faculty is Arriving! *Innov High Educ*, Vol. 36, 287-289.
- Morrissey, T. W., Hutchison, L. & Winsler, A. 2014. Family Income, School Attendance, and Academic Achievement in Elementary School. *Development Psychology*, Vol. 50, 741-753.
- Niemi, A.-M. 2010. Työ ja työelämä nuorten ammattiopiskelijoiden ja opettajien puheessa. Teoksessa A.H. Anttila, K. Kuussaari & T. Puhakka (toim.) *Ohipuhuttu nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja*. Helsinki: Yliopistopaino.

- Niemi, H. & Tourunen, K. 1996. Tilastoista tiedoiksi korkea-asteelle. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Niitamo, P. 2002. Tunneperäinen ja tietoperäinen motivaatio. Teoksessa K. Salmela-Aro & J.-E. Nurmi (toim). Mikä meitä liikuttaa: Modernin motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Nurmi, P. 2009. Opettaja kouluhyvinvoinnin edistäjänä. Kuopio: Kuopion yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalipsykologian laitos. Väitöskirja.
- O'Connell, J. 2013. Classroom practice - Be web savvy to keep up with Generation Z: news. The Times Educationa Supplement 5053, 40.
- Oksanen, A. Mandatun Life Journal. 2014. Työelämän mullistajat. <https://www.mandatumlife.fi/life-journal/artikkeli/-/article/tyoelaman-mullistajat>. Luettu 25.4.2015
- Oleguer, C., Castañer, M. & Anguera M. T. 2012. Mixed Methods Research in the Movement Sciences. USA: Routledge
- Olson, L. S. 2014. Why September Matters: Improving Student Attendance. Baltimore Education Research Consortium.
- Omnia Opetussuunnitelmat liiketalous. 2015. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/66309/ops/sisalto/91914>. Luettu 12.9.2015
- Opetushallitus. 2015. Oppilaan poissaolot ja arviointi. https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamisen/perusopetuksen_jarjestaminen/perusopetuksen_oppilaan_arviointi/oppilaan_poissaolot_ja_arviointi. Luettu 15.5.2015
- Opetushallitus. 2015. Toimintakulttuuri ja työtavat. https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamisen/perusopetuksen_jarjestaminen/aikuisten_perusopetuksen_alkuvaihe/toimintakulttuuri_ja_tyotavat. Luettu 26.4.2015
- O'Sullivan, S., McMahon, L., Moore, G., Sabenacio Nititham, D., Slevin, A., Kelly, C. & Wixted, L. 2015. "I Did Not Miss Any, Only When I Had a Valid Reason": Accounting for Absences from Sociology Classes. *Teaching Sociology*, Vol.43, 15-26.
- Patrikainen, R. 2000. Opettajuuden laatu ja opettajan ammatin professionimuutos. Teoksessa Opetus-, kasvat- ja koulutusalojen säätiö OKKA (toim.) Opettajan professiosta. Artikkelisarja. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

- Patton, M. Q. 2002. *Qualitative research and evaluation methods*. 3. painos. Thousand Oaks: Sage.
- Pirttiniemi, J. 2009. Keskeyttämisen ehkäisy ja poissaolot. Teoksessa P. Väyrynen, V. Saaristo, K. Wiss ja A-M Rigoff (toim). *Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ammatillisissa oppilaitoksissa –perusraportti kyselystä vuonna 2008*. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Robinson, L., Maldonado, N. & Whaley, J. 2014. Perceptions about Implementation of Differentiated Instruction. Knoxville, Tennessee, 1-22.
- Rohaan, E. J., Taconis, R. & Jochems, W. M. G. 2012. Analysing teacher knowledge for technology education in primary schools. *Int J Technol Des Educ*, Vol. 22, 271-280.
- Ronkainen, S. 2009. *Vanhaa, uutta, sinistä, lainattua-monimenetelmällinen tutkimus*. Lapin yliopisto, menetelmätieteiden Irs. Jyväskylä: Metodifestarit.
- Rufo, D. 2012. Building Forts and Drawing on Walls: Fostering Student-Initiated Creativity Inside and Outside the Elementary Classroom. *Art Education*, May, 40-46.
- Rymarz, R. 2007. Generation X Catholics as Adult Learners: Some Considerations for Theological Education. *The Journal of Adult Theological Education*, 92-102.
- Salmela-Aro, K. & Nurmi, J.-E. 2002. Modernin motivaatiopsykologian perusta ja käsitteet. Teoksessa K. Salmela-Aro & J.-E. Nurmi (toim). *Mikä meitä liikuttaa: Modernin motivaatiopsykologian perusteet*. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Schmitt, A., Balles, J. & Venesky, L. 2013. An Exploratory Investigation of the Relations Among Annual School Absences, Reading Curriculum-Based Measurement, and a High-Stakes State Reading Assessment. *Journal of Applied School Psychology* 29, 90-103.
- Snell, J. C. 2000. Teaching gen X & Y: An essay part 2: Teaching strategies. *College Student Journal*, Vol. 34, 1-3.
- Soblechero, M. V. L., Gaya, C. G. & Ramírez, J. J. H. 2014. A comparative Study of Classroom and Online Distance Modes of Official Vocational Education and Training. *PLOS ONE*, Vol. 9, 1-9.

- Spinath, B., Eckert, C. & Steinmayr, R. 2014. Gender differences in school success: what are the roles of students' intelligence, personality and motivation? *Educational Research* 56, 230-243.
- Tiilikkala, L. 2004. Mestarista tuutoriksi. Suomalaisen ammatillisen opettajuuden muutos ja jatkuvuus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research*. Väitöskirja.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.
- Vertanen, I. 2002. Ammatillinen opettajuus vuonna 2010. Tampere: Tampereen yliopisto Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Vilpas, P. Kvantitatiivinen tutkimus.
<https://users.metropolia.fi/~pervil/kvantsu/Moniste.pdf>. Luettu 14.9.2015
- Wang, M.-T. 2013. Adolescent Educational Success and Mental Health Vary Across School Engagement Profiles. *Developmental Psychology*, Vol. 49, 1266-1276.
- Wang, Z., Bergin, C. & Bergin, D. a. 2014. Measuring Engagement in Fourth to Twelfth Grade Classrooms: The Classroom Engagement Inventory. *School Psychology Quarterly*, Vol. 29, 517-535.
- Whannell, R. & Whannell, P. 2014. Identifying tertiary bridging students at risk of failure in the first semester of undergraduate study. *Australian Journal of Adult Learning*, Vol.54. 101-120.
- Wihersaari, J. 2010. Kohtaaminen –opettajuuden ydin? Tampere: Acta Universitatis Tamperensis 1577. Väitöskirja.
- Wilson, R. 2014. Student Absences and Student Abscesses: Impediments to Quality Teaching. *Urban rev*, 46, 831-845.
- Yi, X., Ribbens, B., Fu, L. & Cheng, W. 2014. Variation in career and workplace attitudes by generation, gender, and culture differences in career perceptions in the United States and China. *Employee Relations*, Vol.37, 66-82.

Yle Uutiset. 2012. Suuret ikäluokat, pullamössöt sekä x, y ja z
https://yle.fi/uutiset/suuret_ikaluokat_pullamossot_seka_x_y_ja_z/600687.
Luettu 25.4.2015

Yusoff, M., McLeay, F. & Woodruffe-Burton, H. 2015. Dimension driving business student satisfaction in higher education. *Quality Assurance in Education*, Vol. 23, 86-104.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje opettajille

Hei,

opiskelen Jyväskylän yliopistossa kasvatustiedettä ja pääaineeni on aikuiskasvatus. Opintoni ovat nyt siinä vaiheessa, että olen aloittanut gradun tekemisen.

Gradussani tutkin motivaatiotekijöiden vaikutusta opiskelijoiden poissaoloihin ammatillisessa oppilaitoksessa ja mielelläni kuulisinkin juuri sinun mietteitä tästä asiasta.

Minulla on teemaan liittyviä kysymyksiä ennakkoon tutustuttavaksi.

Antamasi vastaukset käsitellään peitenimillä ja ehdottoman luottamuksellisina.

Kiitos jo etukäteen mahdollisesta antamastasi ajasta, jotta tämä aloittamani gradu onnistuisi erinomaisesti.

Ystävällisin terveisin

Katja Kuuppelomäki

Liite 2. Haastattelulomake opettajille

Taustatiedot

Ikä

Sukupuoli

Miten kauan olet työskennellyt kaupallisen alan opettajana?

Miten kauan olet työskennellyt opettajana tässä oppilaitoksessa?

Oppilaitoksen toimintakulttuuri

Miten mielestäsi opiskelijoita tuetaan sopeutumisessa oppilaitoksen toimintakulttuuriin ja oppimisympäristöön?

Miten mielestäsi voitaisiin auttaa opiskelijoita, joilla ilmenee oppimiseen liittyviä vaikeuksia?

Mitkä ovat mielestäsi niitä tekijöitä, joiden avulla saataisiin opiskelijat suorittamaan opinnot asetetun aikataulun puitteissa?

Vuorovaikutus

Kuvaile miten opettajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutus näkyy päivittäisessä työssäsi?

Mitkä tekijät mielestäsi vaikuttavat positiivisella ja negatiivisella tavalla opettajan ja opiskelijan väliseen vuorovaikutukseen?

Miten kehittäisit opettajan ja opiskelijan välistä vuorovaikutusta omassa työssäsi?

Motivaatio

Mitkä tekijät mielestäsi vaikuttavat opiskelijoiden opiskelumotivaatioon?

Miten mielestäsi autettaisiin parhaiten motivaatiovaikeuksissa olevaa opiskelijaa?

Kuvaile miten opiskelijoiden motivaation puute näkyy omassa työssäsi?

Poissaolot

Mitkä tekijät mielestäsi vaikuttavat opiskelijoiden poissaoloihin?

Miten mielestäsi poissaoloja voitaisiin vähentää?

Kuvaile miten opiskelijoiden poissaolot näkyvät omassa työssäsi?

Liite 3. Saatekirje opiskelijoille

Hyvä tutkimukseen osallistuja,

opiskelen Jyväskylän yliopistossa kasvatustiedettä ja teen lopputyönä tutkimuksen liiketalouden opiskelijoiden motivaatiotekijöiden vaikutuksesta poissaolojen syntymiseen.

Tämä kysely kartoittaa kolmannen vuoden opiskelijoiden ajatuksia ja toiveita liiketalouden oppilaitoksessa opiskelemiseen.

Toivon, että vastaatte kyselyyn viimeistään 30.8.2015 mennessä.

Antamanne vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottoman luottamuksellisina. Tulokset julkaistaan ainoastaan kokonaistuloksina, joten kenenkään yksittäisen vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksista.

Kiitos jo ennakoon.

Katja Kuuppelomäki

Liite 4. Kyselylomake opiskelijoille

TAUSTATIEDOT

1) Ikä

17 vuotta

18 vuotta

19 vuotta

20 vuotta

yli 20 vuotta

2) Sukupuoli

nainen

mies

3) Opintojen suuntautumislinja

Asiakaspalvelun ja myynnin koulutusohjelma

Talous- ja toimistopalveluiden koulutusohjelma

Innovatiivisen yrittäjyyden koulutusohjelma

OPPILAITOKSEN TOIMINTAKULTTUURI

4) Kuinka tyytyväinen olet oppilaitoksen antamasta perehdytyksestä opintoihisi liittyen?

1= erittäin tyytymätön

2= melko tyytymätön

3= ei tyytymätön eikä tyytyväinen

4= melko tyytyväinen

5= erittäin tyytyväinen

4b) Jos vastasit erittäin tyytymätön tai melko tyytymätön, pyydämme tarkentamaan vastausta.

5) Miten tyytyväinen olet opetuksen järjestämiseen?

1= erittäin tyytymätön

2= melko tyytymätön

3= ei tyytymätön eikä tyytyväinen

4= melko tyytyväinen

5= erittäin tyytyväinen

5b) Jos vastasit erittäin tyytymätön tai melko tyytymätön, pyydämme tarkentamaan vastausta.

6) Miten tyytyväinen olet ollut saamiisi tukitoimiin liittyen esimerkiksi ryhmänohjaajan, oppilaanohjaajan, kuraattorin tai erityisopetuksen koordinaattorin toimintaan?

1= erittäin tyytymätön

2= melko tyytymätön

3= ei tyytymätön eikä tyytyväinen

4= melko tyytyväinen

5= erittäin tyytyväinen

6b) Jos vastasit erittäin tyytymätön tai melko tyytymätön, pyydämme tarkentamaan vastausta.

VUOROVAIKUTUS

7) Kuinka tyytyväinen olet vuorovaikutteiseen opiskeluympäristöön, jossa tehdään pari- ja ryhmätöitä?

1= erittäin tyytymätön

2= melko tyytymätön

3= ei tyytymätön eikä tyytyväinen

4= melko tyytyväinen

5= erittäin tyytyväinen

7b) Jos vastasit erittäin tyytymätön tai melko tyytymätön, pyydämme tarkentamaan vastausta.

8) Mitkä ovat ne keskeiset asiat, jotka mielestäsi vaikuttavat eniten opiskelijan ja opettajan väliseen vuorovaikutukseen?

9) Missä määrin seuraavat tekijät vaikuttavat mielestäsi hyvän vuorovaikutussuhteen syntymiseen?

Opiskelijan ja opettajan asenne

1= ei vaikuta ollenkaan

2= vaikuttaa vähän

3= vaikuttaa melko paljon

4= vaikuttaa paljon

5= vaikuttaa erittäin paljon

Tunteet

1= ei vaikuta ollenkaan

2= vaikuttaa vähän

3= vaikuttaa melko paljon

4= vaikuttaa paljon

5= vaikuttaa erittäin paljon

Opettajan ja muun henkilökunnan välittäminen

1= ei vaikuta ollenkaan

2= vaikuttaa vähän

3= vaikuttaa melko paljon

4= vaikuttaa paljon

5= vaikuttaa erittäin paljon

Opettajan ja opiskelijan välinen kunnioitus

1= ei vaikuta ollenkaan

2= vaikuttaa vähän

3= vaikuttaa melko paljon

4= vaikuttaa paljon

5= vaikuttaa erittäin paljon

Rehellisyys

1= ei vaikuta ollenkaan

2= vaikuttaa vähän

3= vaikuttaa melko paljon

4= vaikuttaa paljon

5= vaikuttaa erittäin paljon

Muut tekijät

1= ei vaikuta ollenkaan

2= vaikuttaa vähän

3= vaikuttaa melko paljon

4= vaikuttaa paljon

5= vaikuttaa erittäin paljon

9b) Jos vastasit muut tekijät, niin pyydämme tarkentamaan vastausta.

MOTIVAATIOTEKIJÄT

10) Mitkä tekijät mielestäsi vaikuttavat koulussa viihtymiseen?

Oppiaineet

1= ei vaikuta ollenkaan

- 2= vaikuttaa vähän
- 3= vaikuttaa melko paljon
- 4= vaikuttaa paljon
- 5= vaikuttaa erittäin paljon

Kaverit

- 1= ei vaikuta ollenkaan
- 2= vaikuttaa vähän
- 3= vaikuttaa melko paljon
- 4= vaikuttaa paljon
- 5= vaikuttaa erittäin paljon

Opetus

- 1= ei vaikuta ollenkaan
- 2= vaikuttaa vähän
- 3= vaikuttaa melko paljon
- 4= vaikuttaa paljon
- 5= vaikuttaa erittäin paljon

Ilmapiiri

- 1= ei vaikuta ollenkaan
- 2= vaikuttaa vähän
- 3= vaikuttaa melko paljon
- 4= vaikuttaa paljon
- 5= vaikuttaa erittäin paljon

Henkilökunta

- 1= ei vaikuta ollenkaan
- 2= vaikuttaa vähän
- 3= vaikuttaa melko paljon
- 4= vaikuttaa paljon

5= vaikuttaa erittäin paljon

Luokkatilat

1= ei vaikuta ollenkaan

2= vaikuttaa vähän

3= vaikuttaa melko paljon

4= vaikuttaa paljon

5= vaikuttaa erittäin paljon

Muut tekijät

1= ei vaikuta ollenkaan

2= vaikuttaa vähän

3= vaikuttaa melko paljon

4= vaikuttaa paljon

5= vaikuttaa erittäin paljon

10b) Jos vastasit muut tekijät, niin pyydämme tarkentamaan vastausta.

11) Mitkä tekijät vaikuttavat sinun opiskelumotivaatioon?

12) Mitkä tekijät mielestäsi heikentävät opiskelumotivaatiota?

Liite 5. Kyselylomake opiskelijoille

TAUSTATIEDOT

- 1) Ikä
- 2) Sukupuoli
- 3) Opintojen suuntautumislinja
- 4) Tuntuuko kaupallinen ala omalta alaltasi?

POISSAOLOT

- 5) Kuinka tyytyväinen olet opintomenestykseesi ja työsuoritukseesi poissaoloihisi nähden?

1= erittäin tyytymätön

2= melko tyytymätön

3= ei tyytymätön eikä tyytyväinen

4= melko tyytyväinen

5= erittäin tyytyväinen

- 6) Mitkä tekijät mielestäsi vaikuttavat poissaolojen syntymiseen?

Oppimisvaikeus

1= ei vaikuta ollenkaan

2= vaikuttaa vähän

3= vaikuttaa melko paljon

4= vaikuttaa paljon

5= vaikuttaa erittäin paljon

Opetustaso

1= ei vaikuta ollenkaan

2= vaikuttaa vähän

3= vaikuttaa melko paljon

4= vaikuttaa paljon

5= vaikuttaa erittäin paljon

Tukitoimien puute

- 1= ei vaikuta ollenkaan
- 2= vaikuttaa vähän
- 3= vaikuttaa melko paljon
- 4= vaikuttaa paljon
- 5= vaikuttaa erittäin paljon

Sairaus

- 1= ei vaikuta ollenkaan
- 2= vaikuttaa vähän
- 3= vaikuttaa melko paljon
- 4= vaikuttaa paljon
- 5= vaikuttaa erittäin paljon

Väsymys

- 1= ei vaikuta ollenkaan
- 2= vaikuttaa vähän
- 3= vaikuttaa melko paljon
- 4= vaikuttaa paljon
- 5= vaikuttaa erittäin paljon

Muut tekijät

- 1= ei vaikuta ollenkaan
- 2= vaikuttaa vähän
- 3= vaikuttaa melko paljon
- 4= vaikuttaa paljon
- 5= vaikuttaa erittäin paljon

7) Miten mielestäsi poissaoloja voitaisiin vähentää?